

Helen Keller schreef in haar: 'Uitnodiging tot het lezen van Swedenborgs: Hemel en Hel':

"Swedenborgs boodschap heeft kleur, werkelijkheid en eenheid gegeven aan mijn gedachten over het leven na dit leven; het heeft mijn opvattingen over liefde, waarheid en nuttig-

heid verheven; het is mijn sterkste aansporing geweest om mijn beperkingen te boven te komen."

In 1927 publiceerde zij het boek *My Religion*.

Daarin beschrijft deze dynamische vrouw de spirituele odyssee die haar tot geloof bracht, niet gehinderd door eng sektarisme. Het is de krachtige nalatenschap van een van de grootste persoonlijkheden van de vorige eeuw.

'Als er een wereldwijde enquête gehouden zou worden om de uitzonderlijkste vrouw van onze generatie te bepalen, zou de eerste keuze ongetwijfeld Helen Keller zijn', schreef Norman Peale in 1960 in het voorwoord van de 17e druk van 'My Religion'.

'Het goede dat zij gedaan heeft door haar werk voor de blinden en andere mensen met een handicap over de hele wereld is enorm. En menigeen met of zonder handicap is geïnspireerd door Helen Kellers boeken.

Een van de nuttigste van die boeken is 'My Religion', waarin zij over haar vroege problemen vertelt en hoe ze de innerlijke hulpbronnen verwierf om haar eigen handicaps te overwinnen en zo 'n prachtig en edel leven te leiden.

Helen Kellers dynamische persoonlijkheid straalt door haar lieflijke lofzang tot God en haar waardering voor de mensen die haar geestelijk hielpen, in het bijzonder een vriendelijke oude man die Alexander Graham Bell terzijde stond in zijn werk voor de doven en tegelijkertijd met Helen Keller de geschriften van de beroemde Zweedse theoloog Emanuel Swedenborg deelde.

Dr. John Hitz, de consul-generaal voor Zwitserland in de Verenigde Staten heeft, naast de plichten die zijn ambt van hem vroeg, Helen Keller het grote vuur van het Christelijk geloof bracht, dat zo stralend door haar leven scheen.

Het lezen van 'Licht in mijn duisternis' is een rijke zegen die ik iedereen graag zou doen genieten.

Ik ben zeer blij dat ik mijn huldeblijk kan toevoegen aan de vele die zij welverdiend ontving.

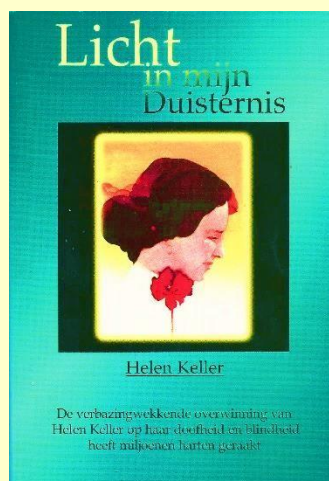
Norman Vincent Peale, USA 1960.

SWEDENBORG

de hemel ontsloot voor hem haar verheven poorten
o gij die licht bracht in mijn blindheid,
o geest nooit ver weg!
zelfs wanneer het uur van grote nood verergert,
zijt gij nabij;
zet in mijn ziel als schitterende juwelen
uw woorden van heilige betekenis,
totdat de dood mij met zachte hand zal leiden

naar de tegenwoordigheid die ik liefhad
mijn toorn in duisternis hier,
mijn eeuwige vreugde daar.

vertaald gedicht van Helen Keller

Licht in mijn duisternis werd voor het eerst in het Nederlands uitgegeven door Uitgeverij De Ster in 1998, als paperback van 154 blz, maar is al jaren uitverkocht.

Door de ijver van een van onze lezers, die vond dat 'het boek verdient meer te worden gelezen' is de tekst nu beschikbaar gekomen in digitale vorm. In de volgende editie worden

een paar hoofdstukken opgenomen en daarna zal het complete werk online gezet worden op www.swedenborg.nl in een gemakkelijk te lezen en te printen formaat.

Het boek begint met de volgende woorden:

Mijn geestelijk ontwaken

Gedurende bijna zes jaar had ik geen enkele voorstelling van de natuur of geest of God. Ik dacht letterlijk met mijn lichaam. Afgezien van een enkele uitzondering waren mijn herinneringen uit die tijd een kwestie van voelen. Ik weet dat ik als een dier gedreven werd om voedsel en warmte te zoeken. Ik herinner me dat ik huilde, maar niet het verdriet dat de tranen veroorzaakte; ik schopte en omdat ik het me fysiek kan herinneren, weet ik dat ik boos was.

Ik was als een klomp aarde zonder bewustzijn. Er was niets in mij behalve het instinct om te eten, te drinken en te slapen. Mijn dagen waren een leegte zonder verleden, heden of toekomst, zonder hoop of vooruitzien, zonder interesse of hoop. Het was niet nacht, het was niet dag, maar leegte die ruimte in zich opnam en ingesloten, zonder een plaats. Er waren geen sterren, geen aarde, geen tijd, geen rem, geen verandering, geen goed, geen misdaad.

Toen voelde ik plotseling - ik weet niet hoe of waar of wanneer - mijn brein de inwerking van een andere geest en ik ontwaakte tot taal, tot kennis, tot liefde, tot de gewone, natuurlijke begrippen, goed en kwaad. Ik was werkelijk van het niets opgeheven naar menselijk leven. Mijn lerares, Anne Mansfield Sullivan, was al bijna een maand bij mij en zij had mij de namen van een aantal voorwerpen geleerd, ze legde ze in mijn hand, spelde hun namen op haar vingers en hielp me de letters te vormen, maar ik had niet het minste besef wat ik deed. Ik weet niet wat ik dacht.

Ik heb slechts een gevoelsmatige herinnering dat mijn vingers door die bewegingen heen gingen en van de ene houding in een andere overgingen.

Op een dag gaf ze me een kopje en spelde het woord. Toen goot ze iets vloeibaars in de kop en vormde de letters w-a-t-e-r. Ze zegt dat ik verwonderd keek en erin volhardde de twee woorden te verwarren door *kop* als *water* en *water* als *kop* te spellen. Tenslotte werd ik boos omdat Miss Sullivan maar doorging met die woorden steeds weer te herhalen. In wanhoop bracht ze me naar het met klimop overdekte pomphuis en liet mij de kop onder de waterstraal houden terwijl zij pompte. Met haar andere hand spelde ze nadrukkelijk w-a-t-e-r. Ik stond stil met de aandacht van mijn gehele lichaam gevestigd op de bewegingen van haar vingers toen de koele stroom over mijn hand vloeide. En opeens was er een vreemde opwinding in me, een schemerig bewustzijn, een gevoel of ik me iets herinnerde. Het was alsof ik tot leven teruggewend was na dood te zijn geweest!

Ik begreep dat wat mijn lerares met haar vingers deed, betekende dat het koude iets dat over mijn hand stroomde, water was en dat het voor mij mogelijk was contact te krijgen met andere mensen door deze handtekenen.

Het was een wonderbaarlijke dag om nooit te vergeten. Gedachten die vlogen, schenen in mijn hersenen op te komen en zich over mij uit te breiden. Nu zie ik dat het mijn geestelijk ontwaken was, iets in de aard van een openbaring.

Onmiddellijk gaf ik op velerlei wijze blijk dat er een grote verandering in mij had plaats gevonden. Ik wilde de naam van elk voorwerp dat ik aanraakte, leren en vóór de nacht viel beheerste ik dertig woorden. Het niets was er niet meer! Ik voelde me blij, sterk, opgewassen tegen mijn beperkingen. Heerlijke gevoelens doorstroomden me en heerlijke, merkwaardige dingen die in mijn hart opgesloten zaten, begonnen te zingen.

Toen de zon van bewustzijn me voor het eerst bescheen, ziedaar een wonder! De inhoud van mijn jonge leven die vernietigd was, dompelde zich nu in de wateren van kennis, groeide opnieuw, ontloek opnieuw, was heerlijk door de bloesems van kindertijd. In de diepten van mijn wezen riep ik: 'Het is goed om te leven!' Ik hield twee trillende handen naar het leven gericht en tevergeefs zou voortaan stilte me verlammen.

Die eerste openbaring was al die jaren waard die ik had doorgebracht in donkere, geluidloze gevangenschap. Het woord 'water' viel in mijn geest als de zon in bevroren winterwereld.

De wereld waarin ik ontwaakte, was nog mysterieus, maar er was hoop en liefde in en God en niets anders deed ertoe. Is het niet mogelijk dat ons binnengaan in de hemel zo iets zou zijn als deze ervaring die ik had?

Ik stelde vragen over God

Als klein kind wilde ik natuurlijk weten wie alles in de wereld gemaakt had en men vertelde dat de natuur (zij noemde die Moeder Natuur) de aarde, de hemel, water en al de levende schepselen had gemaakt. Dat bevredigde me een tijd en ik was gelukkig bij de rozenstruiken van mijn moeders tuin of aan de oever van een rivier of in de met madeliefjes overdekte velden, waar mijn lerares mij uit Duizend-en-Een-Nacht sprookjes over zaden en bloemen, vogels en insecten en de vissen in de rivier vertelde. Net als andere kinderen geloofde ik dat ieder voorwerp dat ik aanraakte, leefde en bewustzijn had en ik veronderstelde dat wij allen de kinderen waren van Moeder Natuur.

Maar toen ik ouder werd, begon ik na te denken over de delen van de natuur die ik kon aanraken. Het lag voor de hand dat ik rijpe woorden en de gedachten van later jaren gebruikte om nog zoekende, half gevormde, steeds veranderende indrukken van mijn kinderjaren begrijpelijk te maken. Ik merkte een verschil op tussen de manier waarop menselijke wezens hun werk deden en de manier waarop de wonderen van de natuur bewerkt werden. Ik zag dat hondjes, bloemen, stenen, baby's en onweersbuien niet zo werden samengesteld zoals mijn moeder haar gebak bereidde. Er was een orde en verband van de dingen in veld en bos die me voor raadselen stelde en tegelijkertijd was er een verwarring in de elementen die me bij tijd en wijle deed schrikken.

De moedwillige vernietiging van wat mooi en lelijk was, het nuttige en het onaangename, de rechtvaardigen en de slechten door aardbeving, overstroming of tornado kon ik niet begrijpen. Hoe kon zo'n blinde massa van onverantwoordelijke krachten de dingen scheppen en in leven houden, steeds wat vernietigd was vernieuwen en steeds een nimmer falende opeenvolging van lente, zomer, herfst en winter, tijd van zaaien en oogst, dag en nacht, de getijden en de menselijke generaties handhaven?

Op de een of andere wijze had ik het gevoel dat de natuur zich niet méér bekommerde om mij en degenen die ik liefhad dan over een takje of een vlieg. Dit riep iets wakker dat verwant was aan 'wrok', de mooie insinuatie waardoor de ziel haar enorme eisen stelt en verklaart dat zij het recht heeft de loop van gebeurtenissen en dingen te controleren.

Ik wendde me af van de natuur en stelde vragen over God en weer stond ik voor raadselen. Vrienden trachtten me te vertellen dat God de schepper was en dat hij overal was, dat hij al de noden, vreugden en verdriet van ieder menselijk leven kende en dat niets gebeurde zonder zijn voorkennis en voorzienigheid. Sommigen met een edelmoedige gezindheid zeiden dat God barmhartig was voor iedereen en de zon liet schijnen op de rechtvaardigen en evenzeer op de onrechtvaardigen. Ik werd onweerstaanbaar aangetrokken tot zijn heerlijk, lieflijk

wezen en ik verlangde werkelijk iets over hem te begrijpen,

Op een dag vroeg ik mijn lerares waarom mensen God niet konden zien en ik herinner me haar antwoord: 'Dit menselijk lichaam waarin we leven is een sluier die verhindert dat we hem zien.' Ze illustreerde dit met een scherm. Ze liet mij aan één kant ervan staan en zij stond aan de andere kant. We waren echt van elkaar gescheiden,

Zij kon mij niet zien en ik kon haar niet aanraken; toch wist ik door kleine tekenen dat ze daar was, slechts door die sluier van Japans papier gescheiden.

Vlak daarna bezochten we Boston en omdat ik bleef vragen over God en Jezus: 'Waarom doodden ze hem? Waarom maakt God sommige mensen goed en anderen slecht? Waarom moeten we allen sterven? Miss Sullivan nam me mee naar Phillips Brooks, de begaafde predikant en rector van Trinity Church. Ze voelde dat als iemand mijn vragen kon beantwoorden op een eenvoudige en mooie manier, dat hij dat was. Haar intuïtie liet haar niet in de steek.

De grote man begreep het hart van een kind. Hij nam mij op zijn knie en vertelde me in de eenvoudigste taal hoe God van me hield en van ieder van zijn kinderen. Hij maakte God zo werkelijk dat ik zei: 'O ja, ik ken hem, ik was alleen zijn naam vergeten.'

Bisschop Brooks vertelde me het wonderbaarlijke verhaal van Jezus Christus en mijn ogen vulden zich met tranen en mijn hart klopte met liefde voor de zachtmoedige Nazarener die het ooglicht teruggaf aan blinden en spraak aan de stommen, de zieken genas, de hongerigen voedde en verdriet in vreugde omzette. Ik voelde inderdaad dat de armen van de Heer om de hele wereld waren, zoals de armen van de heer Brooks mij omvatten in een teder medelijden. Na dat bezoek groeide mijn kennis van het karakter en de woorden van Christus met de dag; ik voelde meer en meer zijn leven diep in mij doordringen en ik vond meer en meer om blij over te zijn in de wereld. Maar ik kon geen enkele duidelijke gedachte vormen over het verband tussen die Goddelijke liefde en de materiële wereld. Ik verloor mezelf menigmaal in schaduwen en onzekerheden, terug- en vooruitgaande tussen het licht dat zo onuitsprekelijk geruststellend was en de chaos en het duister van de natuur, wat zo werkelijk scheen dat het niet te ontkennen viel.

Eens werd ik stralend gelukkig toen ik in mijn geestes-oog een pracht van een vlinder gadesloeg, net uit de cocoon gekomen, die zijn vleugels in de zon droogde en daarna voelde dat hij over een bos kruipende aardbeien fladderde. Iemand vertelde me dat de oude Egyptenaren de vlinder beschouwd hadden als een symbool van onsterfelijkheid. Ik was verrukt. Het kwam me voor dat het kon zijn dat zulke mooie levensvormen een les in zich droegen over nog lieflijker dingen.

Niettemin kon datzelfde ‘gonzende insect’ me op den duur hinderen tot op een dag een plotselinge flits een on-eindig wonder aan me openbaarde.

Mijn geestelijke ontwakens

Ik had een half uur rustig in de bibliotheek gezeten. Ik richtte me tot mijn lerares en zei: ‘Er gebeurde zoiets vreemds! Ik ben al die tijd ver weg geweest en ik heb de kamer niet verlaten.’

‘Wat bedoel je, Helen?’ vroeg ze verrast. ‘Wel,’ riep ik ‘Ik ben in Athene geweest!’ Nauwelijks waren de woorden uit mijn mond of een klaar, verwonderlijk besef scheen zich meester te maken van mijn geest en hem in vuur en vlam te zetten. De werkelijkheid van mijn ziel en haar totale onafhankelijkheid van plaats en lichaam. Het was duidelijk voor me dat ik, omdat ik een geest was, zo levendig een plaats duizenden mijlen ver had ‘gezien’ en gevoeld.

Ruimte was niets voor de geest! In dit nieuwe bewustzijn straalde de aanwezigheid van God die overal tegelijk is, de Schepper die tegelijkertijd in het hele universum woont.

Het feit dat mijn kleine ziel zich kon uitstrekken over werelddelen en zeeën naar Griekenland toe, ondanks een blind, doof en ‘stamelend’ lichaam, bracht nog een jubelende emotie die zich over me uitstortte. Ik was door mijn beperkingen heen gebroken en had in de tastzin een oog gevonden. Ik kon de gedachten van wijze mannen en vrouwen lezen – gedachten die jarenlang hun sterfelijke bestaan hadden overleefd en die bezitten als een deel van mijzelf.

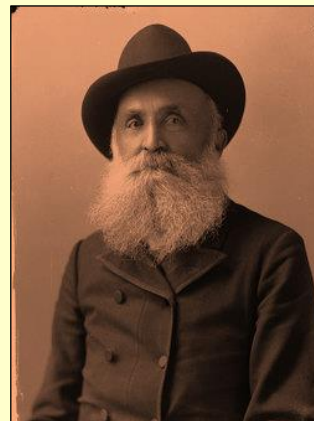
Als dit waar was hoeveel te meer kon God, de onbegrensde geest, de schade van de natuur opheffen – ongeval, pijn, vernieling – en zich richten naar zijn kinderen! Doofheid en blindheid waren dan van geen belang. Die werden verplaatst naar de buitenste cirkel van mijn leven. Natuurlijk voelde ik niets van zo’n proces met mijn kindergeest, maar ik wist dat ik het werkelijke ik, de bibliotheek kon verlaten en in de geest elke plaats die ik wenste, kon bezoeken en ik was gelukkig. Dit was het zaadje waaruit mijn belangstelling voor geestelijke onderwerpen groeide.

John Hitz

In die tijd was ik niet bijzonder enthousiast over bijbelverhalen, behalve over het verhaal van de zachtmoedige Nazarener. De berichten over schepping en de verdrijving van Adam en Eva uit de Hof van Eden omdat ze een speciale vrucht gegeten hadden, de grote vloed en al de toorn en wraak schenen mij zeer te vergelijken op de Griekse en Romeinse mythen die ik had gelezen en er waren zeer weinig goden en godinnen die ik kon bewonderen.

Ik was teleurgesteld dat ik in de Bijbel, die mijn lieve

tante mij voorhield als een goddelijk boek, geen gelijk-nis vond met de God wiens aanschijn zo vriendelijk, mooi en stralend in mijn hart scheen. Ze vertelde me verhalen uit het boek Openbaring en ik voelde nog steeds een onverklaarbare leegte. Wat kon ik zien in een strijd tussen God en draken en gehoornde beesten? Hoe kon ik de eeuwige pijniging van degenen die in de poel van vuur waren geworpen, rijmen met de God van wie Christus zei dat hij liefde was? Ik vroeg me af waarom één speciale Stad van God beschreven werd met gouden plaveisel en muren van kostbare stenen terwijl de hemel vol moest zijn van allerlei even prachtige bergen, velden, oceanen en de heerlijke, vruchtbare aarde rustgevend aan de voeten. Het ontroerende verhaal van Christus die de verdrietigen troostte, de zieken genas, nieuwe licht gaf aan de blinden en sprak tot de stommen, trof me diep. Maar hoe kon ik drie personen aanbidden: de Vader, de Zoon en de Heilige Geest? Was dat niet dat soort verkeerde aanbedding die zo vreselijk bestraft werd in de dagen van het Oude Testament? Zodanig waren de verwarde, onbevredigde gedachten over de Bijbel die mijn geest beheersten, toen er in mijn leven een van mijn meest geliefde vrienden kwam, John Hitz, die langdurig Consul Generaal voor Zwitserland in Washington was geweest. Later was hij directeur van het Volta Bureau in Washington, opgericht door Alexander Graham Bell met het geld van de Volta prijs die hij ontvangen had voor de uitvinding van de telefoon. Dit bureau was opgericht met het doel informatie over de doven te verzamelen en te verspreiden en een tijdschrift ten behoeve van hen uit te geven dat *The Volta Review* heette.

Ik ontmoette de heer Hitz voor het eerst toen ik ongeveer dertien was en dat was het begin van een hartelijke en mooie vriendschap die ik koester onder de dierbaarste herinneringen van mijn leven. Hij was altijd geïnteresseerd in alles wat ik deed: mijn studie, mijn meisjes-vreugden en -dromen, mijn strijd aan de universiteit en mijn werk

voor de blinden. Hij was zijn gehoor grotendeels kwijt en was een van de weinigen die mijn lerares miss Sullivan ten volle waardeerde en de speciale betekenis van haar werk niet alleen voor mij maar voor de gehele wereld. Zijn brieven getuigen van zijn genegenheid voor haar en zijn begrip van wat ze voor mij was: een licht in al de donkere plaatsen. Hij bezocht ons vaak in Boston en Cambridge en mijn lerares en ik brachten elke keer wanneer ik overbleef in Washington op de heen- of

terugreis in het zuiden in Alabama heerlijke uren bij hem door.

Nadat mijn lerares en ik ons gevestigd hadden in Wrentham, Massachusetts, bracht hij elke zomer tot het jaar voor hij stierf, zes weken bij ons door. Hij nam me dan graag vroeg in de morgen mee uit wandelen wanneer de dauw op gras en boom lag en de lucht vrolijk was door het lied van de vogels. We wandelden door stille bossen, geurige weiden, langs de schilderachtige stenen muren van Wrentham en hij bracht me dicht bij de schoonheid en de diepe betekenis van de natuur. Wanneer hij sprak, scheen de grote wereld voor mij in de luister van onsterfelijkheid. Hij stimuleerde in mij de liefde voor de natuur die een kostbaar deel is van de muziek in mijn stilte en het licht in mijn duisternis. Het is heerlijk om de bloemen en de lachende beekjes en de lichtende momenten van een als balsem werkende stilte tevoorschijn te roepen waaraan we samen vreugde beleefden. Elke dag zag ik door zijn ogen een lief en bekoorlijk landschap ‘gehuld in heerlijke stromen’ van fantasie en geestelijke schoonheid. Dikwijls zouden we stilstaan opdat ik het wiegelen van de bomen, het buigen van de bloemen en het golven van het koren kon voelen en dan zou hij zeggen: ‘De wind die al dit leven in de natuur brengt, is een wonderbaarlijk symbool van de geest van God.’

Op mijn veertiende verjaardag gaf hij mij een gouden horloge dat hij meer dan dertig jaar gedragen had en sindsdien ben ik er nooit van gescheiden geweest, behalve eens toen het naar Zwitserland gezonden werd vanwege enkele versleten onderdelen. Merkwaardig genoeg was het niet in de eerste plaats voor blinden gemaakt; het had eens behoord aan een Duitse gezant die het zó had ingesteld, dat hij belangrijke afspraken precies kon bijhouden. Hij was verplicht een hoogwaardigheidsbekleder van de Keizer te bezoeken en het was onbeleefd op je horloge te kijken en evenmin om te lang te blijven. Daarom ging de gezant naar een juwelier en gaf hem instructies om het horloge zo te maken dat hij zijn hand in zijn zak kon steken en de tijd kon voelen.

Het horloge had een kristallen voorkant en aan de achterzijde een wijzer die in verbinding staat met de wijzer van de minuten en daarmee correspondeert.

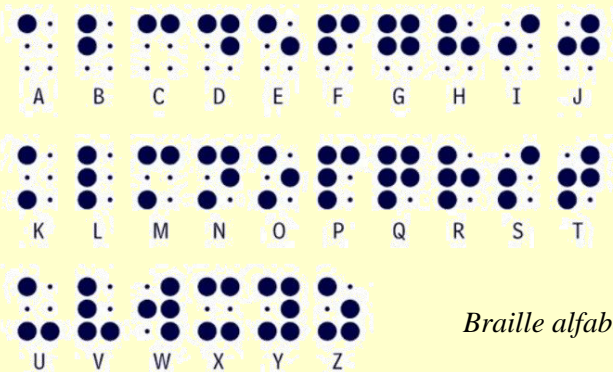
Er zijn ook gouden punten langs de rand die de uren aanwijzen. Ik draag het altijd tegen mijn hart en het tikt zo betrouwbaar voor mij zoals mijn vriend zelf voor me werkte en me liefhad. Hij, wiens liefde het steeds voor me vertegenwoordigt, is al jarenlang overleden, maar ik heb het plezierige bewustzijn dat iedere tik mij nader en nader tot hem brengt. Het is een schat van onschatbare waarde die tijd en eeuwigheid verbindt.

Mijnheer Hitz en ik correspondeerden jarenlang. Hij leerde het brailleschrift, zodat ik zelf zijn lange, veelvuldige brieven kon lezen. Die brieven zijn herinnering van

geestelijke verwantschap die me troosten wanneer ik ze weer lees, als ik verlang naar de aanraking van zijn hand en de wijze, inspirerende woorden waarmee hij mij aanmoedigde bij mijn taken.

Zijn eerste en laatste gedachte was hoe de hindernissen op mijn weg te verminderen. Hij bemerkte al spoedig mijn honger naar boeken die ik kon lezen over onderwerpen die mij bijzonder inspireerden en hoe beperkt de boeken met braille waren binnen mijn bereik.

Gedurende acht jaar wijdde hij een deel van elke dag om wat hij dacht dat mij genoeg zou doen te kopiëren: biografieën van grote mensen en natuurstudies.

Veel vrienden hebben prachtige dingen voor me gedaan, maar niets in vergelijking met de onvermoeide pogingen om met mij de innerlijke zonnenschijn en vrede die zijn stille jaren vulden, te delen. Elk jaar kwam ik hem nader en hij schreef me veelvuldiger in de loop der tijd. Toen kwam het grote verdriet – de scheiding van de vriend – van wie ik na mijn lerares het meeste hield.

Ik had mijn moeder bezocht en was op weg terug naar Wrentham. Zoals gewoonlijk stopte ik in Washington en meneer Hitz kwam me van de trein halen. Hij was een en al blijdschap toen hij me omhelsde en zei hoe ongeduldig hij mijn komst had verwacht. Toen we het station verlieten, kreeg hij plotseling een hartaanval en ging heen. Juist voor het einde nam hij mijn hand en ik voel nog zijn druk wanneer ik denk aan die donkere tijd. Ik zou het verlies van zo'n innige en tedere vriend niet kunnen dragen als ik gedacht had dat hij werkelijk dood was. Maar zijn edele filosofie en zekerheid van het toekomstige leven steunden mij met een onwankelbaar vertrouwen dat we elkaar opnieuw zouden ontmoeten in een wereld die gelukkiger en mooier was dan ik ook maar kon dromen. Mij blijft altijd de helpende herinnering aan zijn zeldzame persoonlijkheid bij. Hij was een man van voornaam karakter, een man van rijke, geestelijke be-gaafdheid. Zijn hart was zuiver en warm, vervuld van kinderlijk vertrouwen in het beste dat hij in zijn medemens zag en hij deed voor anderen altijd iets liefs en waardevols. Op al zijn wegen hield hij zich aan het gebod: ‘Heb uw naaste lief als uzelf’. (Matth. 22:39).

Op tachtigjarige leeftijd was hij innerlijk nog van een eeuwige jeugd en zijn onuitputtelijke kracht om te genieten verhief hem verre boven de gemiddelde mens. Voor mij was hij nooit oud zoals ik nooit doof en blind was voor hem. Hij spelde moeizaam op zijn vingers en hij was zo hardhorig dat ik vaak een zin wel zes keer moest herhalen met mijn gebrekkig spraakvermogen voordat hij me kon verstaan. Maar onze liefde bedekte een menigte moeilijkheden en de omgang van ons beiden was elke inspanning die dat kostte ten volle waard.

Hemel en hel

Bij onze veelvuldige gesprekken beseftte hij ten volle mijn honger naar lectuur over onderwerpen die mijn speciale belangstelling hadden. Zijn eigen doofheid stelde hem in staat de verwrongen visie van mijn gedachten ten opzichte van de wereld van de zintuigen te zien. Hij vertelde me dat als ik alleen maar zou proberen mezelf in de plaats te stellen van hen die zien en horen en hun indrukken van de dingen voor te stellen, zij dan hun gevoelens meer en meer met de mijne zouden verenigen en op die wijze mijn genieten van de buitenwereld zouden vergroten. Hij toonde me hoe ik een sleutel tot hun leven zou kunnen vinden en hun de kans geven mijn eigen leven met begrip te verkennen.

Hij stelde mij een kopie van Emanuel Swedenborgs *Hemel en Hel* in brailletters ter hand. Hij zei dat hij wist dat ik er allereerst niet veel van zou begrijpen, maar dat het me zou bevredigen met een God die even liefdevol was als die in mijn hart. Toen ik met *Hemel en Hel* begon, was ik me net zo weinig bewust van de nieuwe vreugde die in mijn leven zou komen, als jaren geleden toen ik op de verandatrap stond in afwachting van mijn lerares. Alleen gedreven door de nieuwsgierigheid van een jong meisje dat graag leest, opende ik dat grote boek en zie, mijn vingers troffen een alinea in het voorwoord aan over een blinde vrouw wier duisternis verlicht werd door de heerlijke waarheden in Swedenborgs geschriften. Ze geloofde dat die haar geest een licht brachten dat haar verlies van het aardse licht ten volle compenseerde. Ze twijfelde er nooit aan dat er een geestelijk lichaam was in het stoffelijke met volmaakte zintuigen en dat na enkele donkere jaren de ogen in haar ogen open zouden gaan voor een oneindig mooiere, volmaktere en bevredigender wereld dan deze.

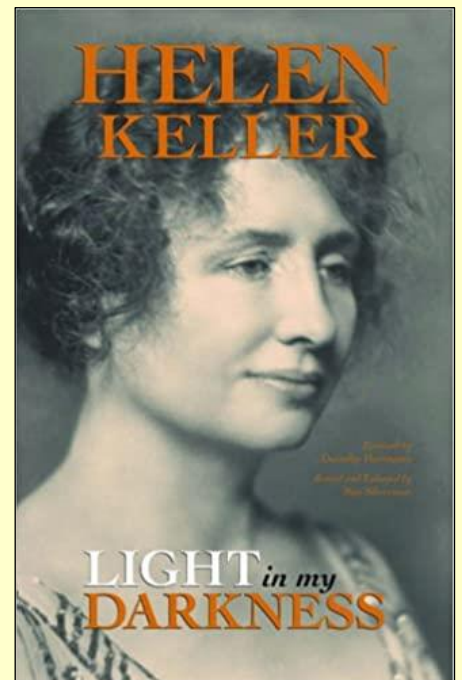
Mijn hart sprong op van blijdschap. Hier was een geloof dat de nadruk legde op wat ik zo duidelijk voelde: de tweedeling van ziel en lichaam, tussen het rijk dat ik me als één geheel kon voorstellen en de chaos van fragmentarische dingen en irrationele omstandigheden die mijn beperkte fysieke zintuigen bij elke wisseling tegenkwamen. Ik liet mezelf gaan zoals een gezonde, gelukkige jeugd dat wil en probeerde de lange woorden en de machtige gedachten van de Zweedse wijsgeer te

ontraadselen. Toen ik *Hemel en Hel* las, voelde ik God mij zo nabij als toen Bisschop Brooks en ik over Christus spraken.

De woorden 'Liefde' en 'Wijsheid' schenen mijn vingers te strelen van alinea tot alinea en de twee woorden maakten nieuwe krachten in mij los die mijn enigszins trage aard stimuleerden en aanspoorden.

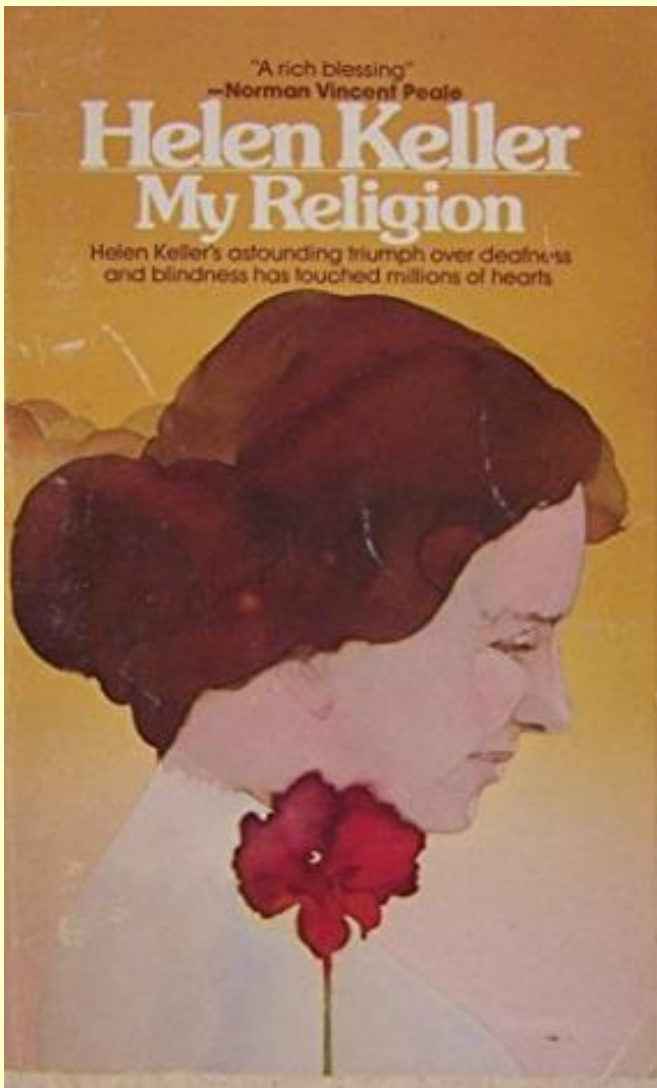
Van tijd tot tijd keerde ik naar het boek terug, pikte hier en daar een regel eruit, en rijkdom aan inzichten, een glimp en dan weer een andere van het Goddelijk Woord verborgen onder de wolken van nuchtere uiteenzettingen. Wanneer ik me de betekenis van wat ik las, realiseerde, scheen mijn ziel zich te ontwikkelen en vertrouwen te krijgen temidden van de moeilijkheden waarin ik me bevond. De beschrijvingen van de andere wereld droegen me ver, ver over eindeloze streken, gebaad in bovenmenselijke schoonheid en onbekendheid. In die geestelijke wereld, waar grote levens en creatieve geesten een glans werpen op de donkerste omstandigheden, snellen gebeurtenissen en machtige gevechten eindeloos voorbij en de nacht is verlicht tot eeuwige dag door de glimlach van God.

Ik straalde door en door toen ik me in die atmosfeer van de ziel bevond en mannen en vrouwen van indrukwekkende gestalte gadesloeg die in een majestueuze optocht voorbijgingen. Voor het eerst werd onsterfelijkheid begrijpelijk voor me en de aarde droeg nieuwe vormen van lieflijkheid en betekenis.

Ik was blij te ontdekken dat de Stad van God niet zoiets doms was als glazen straten en muren van saffier, maar een schatkamer van systematische, wijze, helpende gedachten en edele invloed. Langzamerhand kwam ik tot het inzicht dat ik de Bijbel die me zo voor raadselen had gesteld, kon gebruiken als een instrument om kostbare waarheden uit op te delven, net zoals ik mijn hinderlijk lichaam met al zijn mankementen kon gebruiken voor de hoge opdrachten van mijn geest.

(wordt vervolgd)

Mijn godsdienst

Zo werd ik tot volwassen vrouw en even onverklaarbaar als de in Polen geboren romanschrijver Joseph Conrad aan de Engelse taal zijn voorkeur gaf, zo begaf ik me meer en meer in de leer van de Nieuwe Kerk als mijn godsdienst.

Ik kan het niet beter uitleggen dan iemand anders. Dikwijls heb ik geprobeerd de gevoelens terug te roepen die mij ertoe leidden om Swedenborgs interpretatie van het christendom te verkiezen boven het presbyterianisme van mijn vader, maar ik kan geen bevredigend antwoord vinden. Het verging mij als met Conrad, wanneer een onweerstaanbare drang hem naar zee dreef. Net als hij maakte ik me zonder meer los van mijn traditie en andere banden en maakte dat ik werd wat ik geworden ben. Ik weet niet of ik het geloof aannam of het geloof mij. Ik kan slechts zeggen dat het hart van het jonge meisje dat in de sublieme zonneschijn zat, met een dik boek met letters in braille op haar schoot, met geestdrift vervuld werd door een stralende aanwezigheid en een onuitsprekelijk lieflijke stem. En daar met een ander van

Swedenborgs boeken, *Goddelijke Liefde en Wijsheid*, las ik blij van geest woorden die mij ogen gaven en verzamelde gedachten die mijn oor bezielde. Zoals lucht verlicht wordt door de zon, zo maakt het onuitsprekelijke Woord alle duisternis helder.

Ik was niet godsdienstig in de zin van rituelen en dat was maar gelukkig, omdat ik God louter als liefde zag na de schaduwen die over zijn beeld geworpen waren door strenge geloofsbelijdenissen van tegen elkaar strijdende sekten en godsdiensten. Het Woord van God, ontdaan van de vlekken en smetten van barbaarse geloofsbelijdenissen, werd plotseling de vreugde en de rijkdom van mijn leven. Het is wonderbaarlijk verbonden met mijn groeiende waardering voor het werk van mijn lerares en mijn eigen verantwoordelijkheden van dienstbaarheid, uren van strijd en eenzaamheid, uren van diepste vreugde, harde waarheden die eerlijk onder ogen dienen gezien te worden en verheven dromen die waardevoller waren dan de verlokkingen van gemak en voorkomendheid.

De waarheden waren voor mijn mogelijkheden wat licht, kleur en muziek zijn voor oog en oor. Zij hebben voor mij de poort van de Tuin van de Hemel geopend en me paden met prachtige bloemen getooid, waarop ik graag wandel. Wat een kostbare geneeskruiden groeien daar. Wat een heerlijke geur van hemelse bloemen begroeten me daar! Wat een drempels van rust overschrijd ik, waarbij ik al de harde onbenulligheden van het aardse leven achter me laat. Daar wandelt het Lam van God in schoonheid door het gras. In de tuin van de Heer fonkelen ontelbare beekjes en fonteinen. Daar vallen de dauwdruppels van de Hermon op mijn hoofd. De bomen beladen met gouden vruchten ruisen wijsheid met hun bladeren en de vogels zingen niet langer klanken zonder woorden, maar onsterfelijke waarheden. Daar gaan gezegende gestalten in licht getooid aan me voorbij en lachen me kameraadschappelijk toe; hun prachtige handen geleiden me op paden van vrede en ze fluisteren me geduld in terwijl ik wacht op mijn verlossing tot grotere dienstbaarheid en een meer bevredigende wijze om me zelf uit te drukken.

Door mij de gouden sleutel te geven tot de verborgen schatten van de Bijbel hebben Swedenborgs boeken smachtend verlangen naar en voller leven van mijn zintuigen opgeheven tot een levendig bewustzijn van het complete wezen in me.

Elke dag komt dit tot mij met beide handen vol mogelijkheden en in zijn korte loop onderscheid ik alle waarheid en werkelijkheid van mijn bestaan, het geluk van groei, de heerlijkheid van handelen, de geest van schoonheid. Ja, de leer van Emanuel Swedenborg is mijn licht en een staf in mijn hand geweest en door zijn grootse visie word ik op mijn weg geleid.

Het tijdperk van het rationalisme

De Deense schrijver Hans Christian Anderson beschrijft in een van zijn mooie sprookjes een tuin waar reusachtige bomen uit potten groeien die te klein voor hen zijn. Hun wortels waren wreed beknot; toch verhieven ze zich dapper naar het zonlicht, wierpen hun prachtige takken naar alle kanten, stortten hun rijkdom aan bloesems uit en verkwikten vermoeide stervelingen met hun gouden fruit. In hun gastvrije takken kwamen allerlei zingende vogels en er was altijd in hun hart een lied van vernieuwing en blijdschap. Tenslotte verbraken ze hun harde, koude boeien die hen inperkten en spreidden hun machtige wortels in de heerlijkheid van vrijheid.

Voor mij was die merkwaardige tuin een symbool van de achttiende eeuw waaruit het reusachtige genie van Emanuel Swedenborg groeide. Sommigen hebben die eeuw het tijdperk van Rationalisme of Verlichting genoemd, anderen karakteriseerden het als de koudste, meest deprimerende tijd in de geschiedenis der mensen. Waar is, dat de vooruitgang overal wonderbaarlijk was. Er waren grote wijsgeren, staatslieden en onverschrokken wetenschappelijke onderzoekers. Regeringen waren beter georganiseerd, het feodale systeem werd beter in toom gehouden en de openbare wegen waren veiliger dan ooit tevoren. De vurige hartstochten van de geest der Middeleeuwen waren aan banden gelegd door een streng decorum en de ijzeren scepter van de rede.

Maar in die periode heerste, net als in de Middeleeuwen ervoor, een sinistere, benauwende atmosfeer van droefheid en doffe berusting. Bekwame geleerden als de Franse historicus H.A. Taine hebben opgemerkt hoe een verbeterde theologie de mens beschouwde als een veracht kind van zonde en zij gaven de wereld over aan de toorn van God. Zelfs de zachte engel Liefde, die de heiligen van oudsher hadden verwelkomd, werd van de zijde van de mensen verdreven; geloof alleen werd verheerlijkt en niet werkelijk geloof, maar een egocentrische aanmatiging dat geloof alleen nodig was tot behoud. Elk nuttig werk scheen ijdelheid, alle fysieke tegenslag werd geschouwd als straf en de donkerste van alle nachten, onwetendheid en ongevoeligheid, lag op een wereld waarvan het hart uitgehongerd was.

Zo was de tijd uit wiens harde omgeving het genie van Swedenborg opgroeide, bestemd om beklemmende dogma's te vernietigen zoals de reusachtige bomen van het sprookje hun banden doorbraken. Wanneer zo'n denker 'op de wereld wordt losgelaten' is het van groot belang om sommige historische gebeurtenissen en persoonlijkheden rondom zijn eigen tijd voor de geest te roepen.

Swedenborg was niet lang na de dood van Johan Amos Comenius geboren, de heldhaftige Tsjechische pedagoog en Moravische leider die de eerste doeltreffende slag aan de reus van de scholastiek toebrengde, die

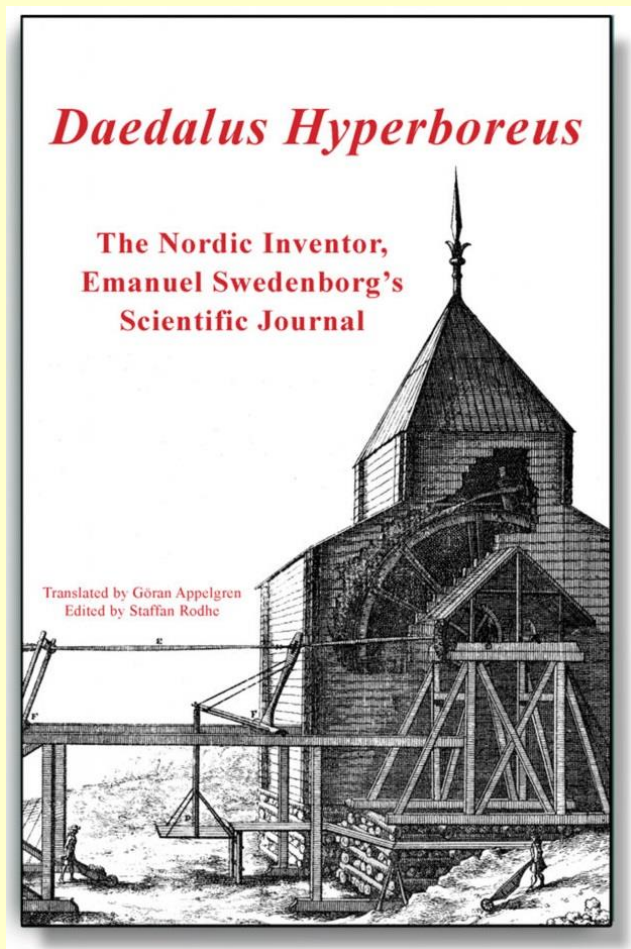
gedurende zo lange tijd door de Oude Wereld had rondgewaard. Het jaar van Swedenborgs geboorte, 1688, was het jaar van de belangrijke revolutie in Engeland die zonder bloedvergieten verlopen was. Hij leefde gedurende het luisterrijkste deel van de regering van Lodewijk XIV en de herinnering aan de bittere overwinning van La Rochelle lag nog vers in de geest van de Franse Protestanten. Hij was getuige van de verbazingwekkende expeditie van Karel XII van Zweden. Hij was een tijdgenoot van Carolus Linnaeus, de Zweedse botanicus. Gedurende Swedenborgs laatste jaren verbreidde Jean Jacques Rousseau in Frankrijk zijn leer over opvoeding in overeenstemming met de natuur en Denis Diderot ontwikkelde zijn filosofie van de zintuigen en verklaarde aan de wereld dat blinden iets konden leren. Misschien was geen mens ooit zo hachelijk geplaatst tussen de tradities van een afbrokkelende beschaving en de plotse stormloop van een tijdperk waarnaar zijn toekomstgerichte blik verlangde.

Hoe meer ik Swedenborgs standpunt beschouw, des te minder kan ik zien hoe we hem moeten zien behalve als een wonder, zo weinig had hij gemeen met zijn kerk of met de maatstaven van zijn eeuw. Ik ben niet in staat geweest iets te ontdekken over de omstandigheden van zijn geboorte en vroegste opleiding om de meest onafhankelijke beweging die ooit ontstaan is binnen de religieuze gedachten-wereld, te verklaren. Duizenden anderen zijn geboren uit godsdienstige ouders en op bewonderenswaardige wijze opgevoed net als hij, maar zij hebben geen nieuwe gedachte aangedragen of het geluk van de mensheid vergroot. Maar is het dan niet altijd zo met het genie – een engel door ons onbewust ontvangen?

Het gevaar van het zoeken van visioenen

Swedenborgs thuis was Stockholm in Zweden. Zijn ouders waren ernstige mensen. Zijn vader, Jesper Swedenborg, was een lutherse bisschop, professor in de theologie en hofprediker, een man die spiritueel dacht. De grote protestantse hervormer Maarten Luther zag, naar verluid, geesten en hoorde hun stemmen en velen van zijn volgelingen vastten zeer streng en hielden nachtwaken zodat zij ook een glimp van een andere wereld mochten ontvangen. Er wordt verteld dat Emanuel als jongen dergelijke ervaringen had. Op latere leeftijd schreef hij aan een vriend: 'Van mijn vierde tot mijn tiende jaar was ik voortdurend bezig aan God te denken, aan verlossing en aan de geestelijke ervaringen van mensen en verscheidene keren onthulde ik aan mijn vader en moeder dingen waarvan mijn ouders zich verwonderd afvroegen of engelen door mij spraken. Hoewel zijn vader er mogelijk sympathiek tegenover stond, kwam zijn moeder zeer beslist tussenbeide en zei tegen haar man dat Emanuel 'zulke hemelse uitstapjes' moest stoppen. 'Van toen af aan zag Emanuel Swedenborg geen licht of

hoorde geen geluid van de geestelijke wereld tot hij zesenvijftig jaar was' (Tafel 1877, 2:279-280). Uit al zijn godsdienstige geschriften blijkt duidelijk dat Swedenborg niets wilde weten van dat soort ervaringen voor kinderen of voor daar niet op voorbereide mannen en vrouwen. Juist hij was als geen ander in een positie die het gevaar van het zoeken van visioenen onderkende en herhaaldelijk waarschuwde hij zijn lezers voor deze zeer schadelijke praktijken. Zijn kindertijd was zo'n mooi begin als maar gewenst kon worden voor een wonderbaarlijk leven. Hij en zijn vader waren constant samen. Ze beklommen de heuvels rondom Stockholm en verkenden de fjorden en verzamelden mossen, bloemen en vrolijk gekleurde stenen. Wanneer ze terug waren, schreef het kind lange verslagen van hun ervaringen buitenshuis. Want hij was van kind af aan een geleerde en zijn geest overschreed de grenzen van zijn lichaam. Maar in tegenstelling tot vele vroegrijpe jonge mensen werd hij sterk en gezond en men sprak vaak over zijn edel, mannelijk gedrag.

Zijn opdracht was weten

Swedenborg ontving de beste opvoeding die de tijd en zijn land konden verschaffen. Hij bezocht de Universiteit van Uppsala en er wordt gezegd dat zijn vroegste producten veel poëtisch talent aan de dag legden.

Maar hij legde zich hoofdzakelijk toe op wiskunde en mechanica. Hij verraste zijn leraren door sommige van de meest moeilijke berekeningsmethoden te vereenvoudigen en vaak konden ze ternauwernood zijn vlugge geest volgen wanneer die de doelhoven van leerstof doorbraken. Ze keken met ontzag tegen hem op en de andere studenten spraken fluisterend over hem.

Het wekt de indruk dat hij onbewust een spiegel was van de kleingeestige leerstellingen en ernstige wegen temidden waarvan hij was grootgebracht. Zijn gezicht werd beschreven als streng, maar niet ontoegankelijk. Hij was vrij statig, maar zeer knap met een indrukwekkende persoonlijkheid. Men weet dat hij zich nooit liet gaan in pretjes en vermaak van de jeugd; hij kon zelfs in zijn later leven zijn liefde niet verklaren aan het schuwe, jonge meisje dat hem inspireerde tot de enige hartstocht die hij ooit gekend heeft. Hij ging naar haar vader, de bijzondere uitvinder Christopher Polhem in plaats van naar haar en zou zijn liefde bewezen hebben alsof het ging om grafische voorstellingen of tekeningen. De vader was bereid en zei de jongeman het over drie jaar nog maar eens te proberen, maar ze was zo geschrokken dat haar broer tenslotte Swedenborg overreedde haar op te geven. Maar zijn liefde voor haar gaf hij nooit op. Hij promoveerde cum laude aan de universiteit van Uppsala en ontving in 1709 de graad van doctor in de Filosofie toen hij eenentwintig jaar was. Daarna reisde hij in het buitenland, niet voor plezier maar om te leren. Swedenborgs naaste vriend, Carl Robsahm zegt in zijn *Mémoires* dat hij, naast de talen die hij geleerd had, Frans, Engels, Nederlands, Duits en Italiaans verstond, want hij had verscheidene keren reizen naar die landen gemaakt. Swedenborgs vader wilde dat hij in diplomatieke dienst ging, maar hij koos in plaats daarvan de weg van de wetenschap. Hij kreeg aanbevelingsbrieven voor de regering in Europa, maar hij maakte daar geen gebruik van en zocht de belangrijkste geleerden van zijn tijd op. Soms zou hij onaangediend komen en een onderhoud aanvragen. Er was echter iets aan hem dat hun respect inboezemde en zelden wezen ze zijn verzoek af. Zijn enige verlangen, zijn roeping, was te weten en hij bewees eer aan eenieder, die nieuwe ideeën of methoden of processen te bieden had.

Ontdekken van de Geheimen der Natuur

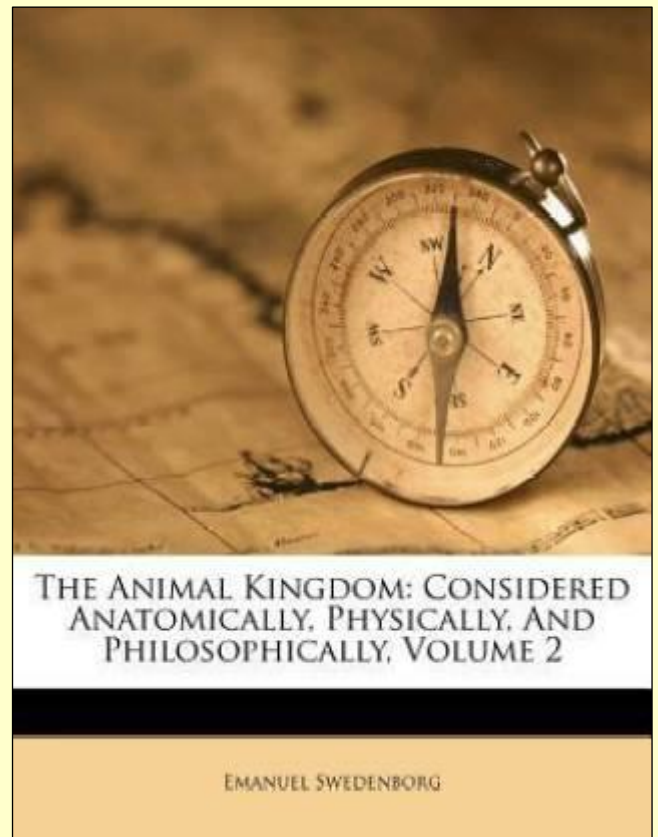
Zijn diepgaande geleerdheid bracht hem in nauw contact met Christopher Polhem, die het volledige vertrouwen genoot van Karel XII van Zweden. Zodoende werd Swedenborg geïntroduceerd bij de koning die hem in 1716 benoemde als inspecteur van de Zweedse mijnvereniging, d.w.z. een ambtenaar die advies geeft over de beste methoden van de mijnbouw en het smelten van erts. Met deze benoeming begon voor Swedenborg een periode van uitzonderlijk grootse en veelvuldige werkzaamheid.

Niet alleen vervulde hij de plichten van zijn ambt nauwgezet en wijs, maar hij zette zijn studies voort in elke tak van wetenschap. Als onafhankelijk denker volgde hij de drang van een machtig en origineel ontdekkingstalent om zo mogelijk de diepste geheimen van de natuur te ontdekken. Hij was evenzeer vertrouwd met smeltovens als met steengroeven, werkplaats en werf als met de sterren en het lied van de vogels in de morgen. De bloemen die hij vond, bloeiend op donkere plekjes, spraken hem van geheimen die even wonderbaarlijk waren als die van de majestueuze bergen die hij beklom. Hij was een zeldzame mengeling van het praktische en het esthetische, wiskunde en poëzie, vindingrijkheid en literaire kracht. In 1718 wendde Swedenborg zijn kennis van de mechanica aan om de Zweedse overwinning van Fredrikshald te ondersteunen door machines te vervaardigen waarmee verscheidene grote vaartuigen over een afstand van veertien mijl over land vervoerd konden worden en over heuvels en valleien. Hij werkte aan plannen voor een mechanische wagen – van binnen zeer gecompliceerd – voor een vliegende wagen en voor een vaartuig om onder zee te reizen, zo vooruitlopend op de auto, het vliegtuig en de onderzeeër. Hij werkte aan plannen voor nieuwe machines om lucht te condenseren en luchtledig te maken door middel van water. Hij trachtte een universeel muziekinstrument te vervaardigen, waarop iemand die onbekend was met muziek, allerlei wijsjes kon uitvoeren die op notenpapier waren aangegeven en hij bedacht een manier om de wensen en eigenschappen van mensen door analytische studie vast te stellen. Hij bedacht een luchtkanon dat duizend kogels in een minuut kon afschieten. Hij had plannen voor ophaalbruggen en verschillende andere mechanische uitvindingen. In hem was al van tevoren een voorstelling voor het mooie systeem van verbinding tussen de diverse wetenschappen en kunst, waaraan wij de buitengewone vooruitgang van de moderne tijd te danken hebben. Hij toonde aan hoe het decimale stelsel van praktisch nut kon zijn. Hij ving bijzondere glimpen van kennis en theorieën op die anderhalve eeuw later ontwikkeld zouden worden: paleontologie, biologie en meteorologie; hij schetste een atoomtheorie en neveltheorie jaren voor de Franse astronoom en mathematicus F.S. Laplace.

Een reusachtige schat aan kennis.

Swedenborg was niet blind voor de grote rijkdom en invloed die deze veelvuldige verworvenheden en talenten binnen zijn bereik zouden brengen. Maar hij weigerde daar met volle teugen van te genieten. De smarten en de onderdrukking van het mensdom lagen zwaar op zijn hart. Deemoedig en beschaamd in zijn ziel zag hij de wreedheden van een christelijke theologie die verdorven uitstort over myriaden van menselijke wezens. Jonathan Edwards preekte bij Het Grote Ontwaken in

Nieuw Engeland in die tijd helle vuur en angst; de ongedoopte baby's die ongedoopt stierven, werden aan eeuwige kwellingen overgegeven. Wij moderne mensen kunnen niet begrijpen hoe de vindingrijkheid van het kwade werd aangewend om Gods Woord in een vloek te veranderen. De hemel was afschuwelijk, de hel onbeschrijfelijk en het leven één lange ellende. Swedenborg zei tot zichzelf: 'Wat is het nut van alle kennis die ik vergaard heb wanneer zo'n afschuwelijke schaduw oneindig over de wereld ligt? Hij wendde zich af van de glans van roem en bracht negentwintig jaar – een derde van zijn leven – door in betrekkelijke armoede en vertroostte de gewonde zielen van zijn medemensen met een menselijke, redelijke leer over geloof en leven.

Naast al zijn andere werk schreef hij gedurende elk vrij uur dat hij kon vinden en hij produceerde tezamen zo'n zestig boeken en pamfletten voordat hij zijn onderzoeken begon op het terrein van de religie.

Onder de grote werken van die periode waren *The first Principles of Natural things, the Brain, The Economy of the Animal Kingdom en Rational Psychology*.

De Amerikaanse filosoof Ralph Waldo Emerson merkte bij een bespreking van deze wetenschappelijke werken op: 'Het wekt de indruk dat hij vooruitliep op veel van de wetenschap van de negentiende eeuw.

Zijn geschriften zouden een royale bibliotheek kunnen zijn voor een eenzame en intelligente student en *The*

Economy of the Animal Kingdom is een boek dat door de onafgebroken waardigheid van zijn denken een eer is voor het menselijk ras. *The Animal Kingdom* is een boek van buitengewone verdienste. Het was geschreven met het hoogste doel om wetenschap en ziel, zo lang van elkaar verwijderd, bij elkaar te brengen. Het was een anatomisch verhaal over het menselijk lichaam in de hoogst mogelijk poëtische stijl. Niets kan de moedige en briljante behandeling van een gewoonlijk droog en profaan onderwerp overtreffen.’

De uitgever en schrijver Elbert Hubbard merkte op dat het scheen dat Charles Darwin de *First Principles of Natural Things* met de grootste zorgvuldigheid had gelezen. In elk geval vermoedde Swedenborg iets van evolutie wanneer hij in een klein mosje op een rots het begin van een woud zag. Hij wees ook het letterlijke verslag van de schepping in de Bijbel af als in tegenspraak met wetenschappelijke feiten. Er moet aan worden toegevoegd dat hij nooit in een van zijn godsdienstige geschriften zijn zienswijze van Genesis veranderde.

In feite brak hij het eerbiedwaardige, heilige huisje van bijbeluitleg af en dreef hij er de spot mee, maar tegelijkertijd ontdekte hij in de Schrift wat hij als ‘een allereerste stijl van vertellen’ noemde, die niets van doen had met de fysieke schepping, maar een lang vergeten gelijkenis was van de menselijke ziel.

Naast wiskunde, mechanica en mijnbouwkunde toont Swedenborg in zijn werken een diepgaande kennis van scheikunde, anatomie en geologie en een grote liefde voor muziek. Zijn filosofische onderwerpen waren bijna evenzeer gevarieerd en uitvoerig.

Toch vond hij de tijd om zich te geven aan allerlei zaken die nuttig waren voor de maatschappij. Jarenlang was hij lid van het Zweedse Parlement en op grond van de voortreffelijke diensten aan zijn land werd hij hooggeëerd. In de loop van de tijd vielen hem veel onderscheidingen ten deel. In 1724 bood de Universiteitsraad van Uppsala hem een post aan van hoogleraar in zuivere wiskunde, maar hij weigerde. Hij was toegelaten als lid van verscheidene wetenschappelijke instellingen in St. Petersburg, Uppsala en Stockholm. Zijn portret hangt in de zaal van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen als een van zijn eminente leden, naast dat van Linnaeus wiens systeem van classificatie van planten en dieren een revolutie teweegbracht in de studie van de botanica. Swedenborgs leven schijnt in één woord niets geweest te zijn dan werk, werk, altijd werk. Hij werd financieel onafhankelijk, maar dat spoorde hem alleen aan nog meer tot stand te brengen. Alle mensen, onafhankelijk van hun positie in het leven, getuigen van zijn edel karakter en onbaatzuchtige toewijding. Toen hij ouder werd, maakten zijn vriendelijke manieren hem geliefd bij al zijn intieme vrienden, en de strengheid die

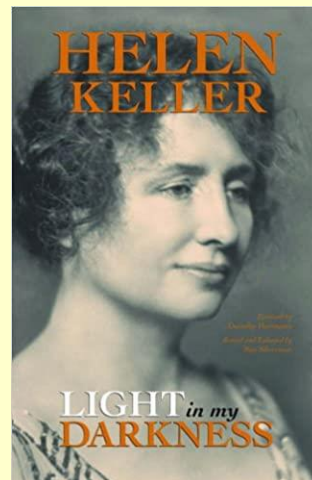
karacteristiek geweest was voor hem in zijn jongere jaren, smolt weg.

Maar werkelijke kameraadschap heeft hij nooit gekend. Hij was te hoog geklommen op de ladder van het denken, zelfs voor zijn mede-wetenschappers, dan dat hij met hen kon spreken over sommige van de onderwerpen waarmee hij vertrouwd was. Zij probeerden niet zijn werken te lezen, maar gaven er de voorkeur aan ze aan te bevelen. Niemand scheen in staat of bereid de reusachtige schreden naar het hoogste rijk van zijn bespiegelingen te volgen. Hij was één-oog onder de blinden, één-oor onder de doven. Een stem die riep in de woestijn in een taal die ze niet konden begrijpen.

Ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat hij eenzaam geweest is met meer dan aardse eenzaamheid, en de wereld kwam hem vreemd voor, omdat hij die al ontgroeid was. Misschien had nooit een ander zo’n spanning van de ziel tegen barrières van het vlees te verduren gehad als hij en er was geen geruststellende nabijheid van gelijkwaardige intelligentie om zijn last te verlichten.

Hij had zijn leven gegeven om te leren en wat kon hij doen met die enorme schat aan kennis?

Hij was natuurlijk blij wanneer meer licht en meer gunstige gelegenheden in zijn moeilijke dagen kwamen, maar ik vraag me af of hij zich werkelijk thuis voelde op aarde na zijn ‘verlichting.’ ...

Swedenborgs Verlichting

Omstreeks 1744 kwam een grote verandering bij Swedenborg. De scherpzinnige waarnemer van gebeurtenissen in de natuur en onderzoeker van geestelijke zaken ontving ‘vanuit den hoge’ vermogens om geestelijke zaken te zien; de zintuigen van de geest werden verscherpt zodat ze werkelijkheden in de geestelijke

wereld leerden kennen. Zijn vriend Carl Robsahm vertelt van een gesprek waarbij hij Swedenborg vroeg waar en hoe het hem gegeven werd om te zien en te horen wat plaats vindt in de wereld van de geest, in hemel en hel. Het antwoord was ‘dat in de nacht iemand tot hem gekomen was, die gezegd had dat hij de Here God was, de Schepper van de wereld en de Verlosser.’ En dat Hij mij had gekozen om aan de mensen de geestelijke betekenis van de Schrift te verklaren en dat Hij me uit zou leggen wat ik over dat onderwerp zou schrijven. In diezelfde nacht werden voor mij de wereld van de geesten, van hemel en hel geopend, zodat ik grondig overtuigd werd

van hun werkelijkheid, en ik herkende veel bekenden uit alle levensomstandigheden. Vanaf die dag gaf ik de studie van alle wereldlijke kennis op en legde me toe op geestelijke zaken, overeenkomstig het bevel van de Heer om te schrijven. Later opende de Heer vaak overdag mijn ogen, zodat ik midden op de dag in de andere wereld kon kijken en in een toestand van volkomen wakker zijn met engelen en geesten kon spreken' (Tafel 1875:34).

In september 1766 schreef Swedenborg aan Friedrich C. Oetinger, een Lutherse geestelijke in Württemberg: 'Ik kan ernstig getuigen dat de Heer Zelf aan mij verschenen is en dat Hij mij gezonden heeft om te doen wat ik nu doe en voor dat doel heeft hij het binnenste van mijn verstand geopend, d.w.z. mijn geest, zodat ik die dingen kan zien die in de geestelijke wereld zijn en degenen die daar zijn kan horen, en dat ik dit voorrecht nu twee-en-twintig jaar heb', (Tafel 1977, 2:1, 249).

Het voorrecht van die omgang ging door tot de datum van zijn dood, 29 maart 1772, toen hij tijdelijk in Londen verbleef. Swedenborg beschouwde zijn hoogste voorstellingen als een openbaring van de oneindige geest van God. Naar zijn eigen woorden is het duidelijk dat hij zijn bewuste tegenwoordigheid in de geestelijke wereld niet als een doel op zichzelf beschouwde, het was veeleer een middel om de andere helft van zijn begripsvermogen te ontwikkelen, dat gewoonlijk in ons slaapt en ons veelomvattender verschillende opvattingen van goed en kwaad te zien en de Bijbel te vertalen in levende principes in plaats van slechts woorden en zinnen. Hij zei niet dat hij de enige was die dit soort zien bezat. Verre van dat. Wat hij zei was het feit dat hij 29 jaar in vol bewustzijn van de werkelijke wereld had geleefd, waar alle mensen leven, tegelijk met het bewonen van de aarde.

Swedenborgs nieuwe opdracht

Swedenborg geloofde dat het zijn opdracht was om de 'geestelijke betekenis' van gewijde symboliek, van de Schrift te onderzoeken en uit te leggen en dat zijn ervaringen in de andere wereld dienden om het Woord van God werkelijk te begrijpen en de mooiste en weldadigste waarheden aan de mensheid te brengen. Daarom wijdde Swedenborg zich met al zijn vroegere energie en moed aan het onderzoek naar de feitelijkheden en wetten van de ziel. Hij begon Hebreeuws te leren, zodat hij het Oude Testament in de oorspronkelijke taal kon lezen en eerstehands kennis kon opdoen over de godsdienstige vormen, gelijkenissen en mysteries van oude tijden. Het is duidelijk dat hij jarenlang geprobeerd had de betekenis van ontelbare passages uit de Bijbel die hem verbijsterden, te begrijpen. Er was veel dat hem in moeilijkheden had gebracht: de traditie en de bijna niet te overwinnen gewoonte van sektarische uitleg, de kilheid van een

tijdperk dat het hart van het christendom had weggelaten, de tovenarij van een kerklectuur die op bekwame en briljante wijze leerstellingen voorstond, waarvan nooit gedroomd was door enig profeet of apostel en tenslotte de kwellende illusies van de zintuigen. Maar tenslotte ging het licht op over zijn geest – de waarheid maakte hem vrij – en hij gaf al zijn grootse talenten voor de bevrijding van de wereld.

In 1747 vroeg en verkreeg Swedenborg verlof van Fredrik I, de koning van Zweden, om ontheven te worden van zijn functie aan het hof, zodat hij niet gestoord werd in zijn nieuwe werk. Men bood hem een hogere rang aan, maar hij weigerde omdat hij vreesde dat die hem trots zou maken. Zo verdween hij rustig uit de pracht en praal van de notabelen in de samenleving en de eerbewijzen waarmee hij gekroond was naar de beslotenheid van zijn bibliotheek waar hij talrijke boeken produceerde, waarvan het enige onderwerp was het christendom tot een levende werkelijkheid op aarde te maken.

Wat ook de mening geweest moge zijn van degenen die Swedenborgs godsdienstige boeken lazen, zij moeten wel onder de indruk gekomen zijn van zijn unieke persoonlijkheid. Hij deed alles rustig en weloverwogen. Er was niets van opwinding of opgeblazenheid aan hem. Hoe verder hij reisde in het geestelijk rijk, des te nederiger en rustiger werd hij. Hij weigerde om een beroep te doen op de zwakte of de goedgelovigheid van de onwetenden. Hij deed geen pogingen om volgelingen te maken en evenmin wenste hij dat zijn naam in verband gebracht zou worden met de Nieuwe Kerk waarvan hij zei dat de Heer van plan was die te vestigen in de wereld. Hij voelde dat zijn boodschap veeleer voor het nageslacht was dan voor zijn generatie, en wanneer zijn werken – het resultaat van lange jaren van harde arbeid – de pers verlieten in grote Latijnse folio's, dan distribueerde hij die op eigen kosten onder de universiteiten en de geestelijkheid van Europa. Hij zette niet eens zijn naam in veel van zijn werken. 'Dienaar van de Heer Jezus Christus' was zijn pseudoniem.

De mens Swedenborg was even voornaam en edel als zijn werk. Hij was een van die intellectuele reuzen die niet meer dan eens per eeuw voorkomen en haar doen verbazen over hun veelzijdigheid aan kennis en hun veelvuldige activiteit.

De dichter Walt Whitman zegt dat 'wij overtuigen door onze aanwezigheid' en dat is ten eerste waar ten aanzien van de Zweedse ziener zoals hij werkte aan zijn enorme taak. Hij beseftte ten volle het ongeloof en de vijandelijkheid waarmee vele van zijn beweringen bekeken zouden worden en hij had ze aantrekkelijker kunnen maken door onplezierige waarheden weg te laten of te verzachten op een bekoorlijke en boeiende wijze. Toch schipperde hij nooit en keerde hij zich niet af van zijn hoge opdracht. Toen hij zijn lichaam verliet dat zo

pijnlijk ontoereikend was geworden voor zijn verheven geest, viel een soort smaad op zijn beroemde naam en een tijd lang was een van de edelste voorvechters van waarachtig christendom bijna vergeten. De enige beloning die hij ooit kende in zijn groeiend isolement op aarde, was het bewustzijn dat hij zijn volle maat van toewijding schonk voor het geluk en welzijn van alle mensen.

Er zijn enkele regels van John Drinkwater in zijn toneelstuk *Lincoln* dat altijd weer Swedenborg levendig voor me stelt:

*Eenzaam is de mens die begrijpt
Eenzaam is een visie die een mens weg leidt
Van de weidelanden,
Van voren van koren en de bruine vrachten hooi
Naar de kant van de bergen,
Naar de hoge plaatsen waar contemplatie
Al zijn avonturen brengt
tussen de zaaiers en de landbouwers in de weide
Valleien tot een verenigde ervaring
die de gang van zijn ziel
Zal en zijn hand moed en beheersing
Zal schenken.*

Met ongeëvenaarde standvastigheid bezat de ziener zijn ziel in eenzaamheid en visie. Hij was een man wiens leven zo uniek, zo wonderbaarlijk was, dat iedereen die het bestudeert zo nederig moet worden als een klein kind.

Een reusachtige ziel

Hoor ik niet iemand zeggen: ‘Maar loopt de dove en blinde Helen Keller niet het gevaar beïnvloed te worden door degenen wier meningen of dogma’s of politieke idealen beperkt zijn tot een kleine minderheid?’

Alvorens Swedenborgs beweringen te beschouwen, die de wereld verbaasd hebben vanaf het moment dat zij werden gedaan, zou ik graag aan de lezer de meningen willen voorleggen van bekende schrijvers die vertrouwd waren met zijn werk, maar die geen band hadden met de kerk die zijn godsdienstige lering als een schat bewaart. Men zal zich herinneren dat Emerson Swedenborg koos als één van zijn ‘Representatieve Mensen’. Hij zegt: ‘Deze man die zijn tijdgenoten een ziener toescheen en een allegaartje van zweverigheden, leidde ongetwijfeld het meest werkelijke leven van wie dan ook toentertijd in de wereld. ... Een reusachtige ziel die zijn tijd vooruit was, die door zijn tijdgenoten niet werd begrepen en die pas van grote afstand gezien kan worden’. Terloops dient opgemerkt te worden dat Emerson geen

oog had voor Swedenborgs hel of begrip voor zijn symboliek van de Bijbel.

De essayist en historicus Thomas Carlyle was een voorzichtige Schot die zich niet op een dwaalspoor liet brengen. Hij waardeerde Swedenborg aldus: ‘Een man met een grote, onmiskenbare culturele ontwikkeling, een sterk mathematisch verstand en een zeer vrome, serafijnse aanleg, een mooi beminnelijk en voor mijn gevoel tragisch mens. In zijn geschriften worden meer waarheden beleden dan in die van enig ander... Een van de verhevenste geesten in het rijk van de geest.... Een van de geestelijke zonnen, die in de loop der jaren helderder zullen schijnen’.

Elbert Hubbards vergelijking van Swedenborg met Shakespeare is van bijzonder belang daar hij het onderwerp benadert vanuit een totaal verschillend gezichtspunt: ‘Beiden zijn zij Titanen. In tegenwoordigheid van zulke reuzen schijnen kleine mensen te verschrompelen en weggeblazen te worden. Swedenborg was in een heroïsche vorm gegoten en geen mens heeft vanaf het begin van de geschiedenis ooit zoveel natuurwetenschappelijke kennis bezeten en met dit alles op zijn rug zulke vermetele reizen in de wolken gemaakt. Degenen die het hoogst vliegen en het meest weten over een andere wereld weten gewoonlijk weinig over deze. Niemand van zijn tijd was zo’n bekwame geleerde als Swedenborg en geen mens voor of na hem heeft zo nauwkeurig het Hemelse Koninkrijk in kaart gebracht.’

De wijsgeer Henry James sr. zei: ‘Emanuel Swedenborg had het gezondste en verst reikende verstand dat deze tijd gekend heeft.’ De Amerikaanse dichter Edwin Markham zei dat Swedenborgs geschriften heden ten dage de voornaamste invloed vormen die de muur van het irrationele neerhaalt en de weg baant voor een geloof dat direct aanspreekt tot verstand en hart.

En Honoré de Balzac, de grote Franse schrijver, zegt: ‘Swedenborg vat ongetwijfeld al de godsdiensten samen of beter: de ene godsdienst van menslievendheid’.

Er zijn anderen die interessant getuigen van de indruk die Swedenborgs leer op hen maakte. Onder hen was Elizabeth Barrett Browning, wier schoonheid van ziel en uitgelezen poëzie overal zulke bewondering wekte. ‘Voor mijn geest’, zo zegt ze, ‘is het enige licht dat geworpen is op het andere leven te vinden in Swedenborgs filosofie. Die legt veel uit wat onbegrijpelijk was’.

Dichter en criticus Samuel Taylor Coleridge zwaait lof toe aan iemand die overijld door sommigen een gek werd genoemd: ‘Ik kan als ethicus wagen te beweren dat Swedenborg boven alle lof verheven is en dat hij als natuurkundige, psycholoog en theoloog ten zeerste en op velerlei wijze aanspraak kan maken op de dankbaarheid en bewondering van professionele en filosofische beroepsgroepen. Driewerf gelukkig zouden we zijn als de geleerden heden ten dage begiftigd waren met een

soortgelijke dwaasheid.’

Zo’n waardering van de kant van deze eminente mannen en vrouwen helpt mee om een denkbeeld te vormen over de persoonlijkheid en het indrukwekkende genie van Swedenborg. Elk gebrek dat er moge zijn in mijn eigenbeoordeling van hem is klaarblijkelijk niet te wijten aan mijn fysieke beperkingen. Beoordeeld door degenen die zelf geleerden zijn en door anderen die gewaardeerd worden vanwege geestelijke begaafdheden, wordt van hem verklaard dat hij een verbazingwekkend goed getraind verstand bezat; ‘getraind’, zoals Emerson opmerkt, ‘om te werken met astronomische precisie’.

Als hij een ongeletterd man was geweest, zou hij, ongeacht hoe bijzonder zijn ervaring en hoe authentiek zijn aanspraken ook waren, niet lang stand hebben kunnen houden tegenover de meedogenloze kritiek van een bevoegd onderzoek. Maar hier hebben we te doen met een geleerde die zijn tijd ver vooruit was, kunsten en wetenschappen beheersend door het schrijven van knappe en omvangrijke werken over ieder wonder der natuur vanaf het kleinste mosje op de rotsen tot de aller-gecompliceerdste structuur van de hersenen, waarbij hij steeds een prachtig evenwicht wist te bewaren op de duizelingwekkende hoogten van geleerdheid waar hij alleen moest klimmen; en dan met dezelfde stoutmoedigheid, rust en kalmte zijn gevaarlijke weg tastend over de diepten en afgronden van de geestelijke wereld en met onverschrokken autoriteit de fijne maar toch onverbreekbare schakels tussen geest en stof, eeuwigheid en tijd, God en mens onthullend.

Drie van mijn geliefde vrienden hadden iets te zeggen over Swedenborg en zij zouden het niet gezegd hebben over een krankzinnige of een onverdraagzame fanaticus. Het langst kende ik Dr. Edward Everett Hale, de unitarische predikant en ik verbaasde me altijd over zijn levendige belangstelling in alles en de verscheidenheid van onderwerpen waarover hij diep nadacht. Hij was het die dit oordeel uitsprak: ‘Het Swedenborgianisme heeft het bevrijdende werk van de laatste eeuw verricht.

De impuls die Swedenborg op gang bracht, duurt tot vandaag. De verklaringen van zijn godsdienstige werken hebben een revolutie in de theologie ontketend.’

Zoals allen die van Bisschop Phillips Brooks hielden, realiseer ik me wat een grote waarde en betekenis zijn uitspraken in het openbaar bevatten. Zijn mening over dit onderwerp is zeker de moeite waard: ‘Ik heb de diepste eerbied voor het karakter en werk van Emanuel Swedenborg.Ik heb van tijd tot tijd veel profijt gehad van zijn geschriften. Het is onmogelijk weinig te zeggen over zo’n groot onderwerp. Ja werkelijk, wij zijn allen Nieuwe Kerkmensen met nieuwe licht, nieuwe hoop en nieuwe gemeenschap met God in Christus’.

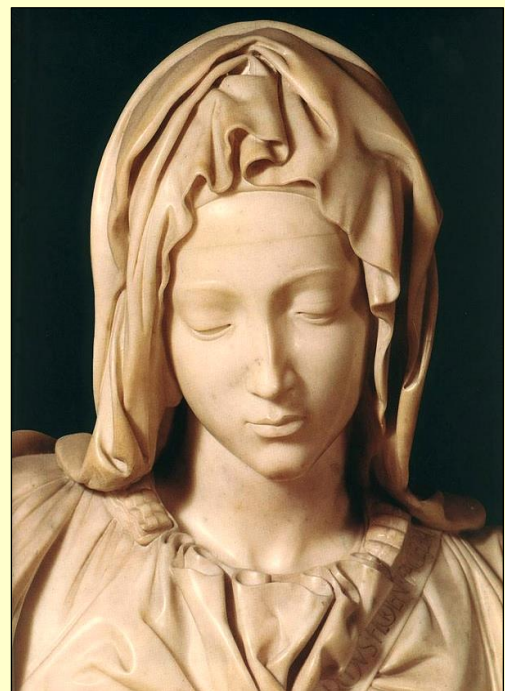
En John Greenleaf Whittier, de geliefde mystieke dichter zei: ‘Er is een grote en mooie gedachte die aan al zijn openbaringen over het toekomstig leven ten grondslag ligt.

Zijn openbaringen kijken door alle uiterlijke en uitwendige verschijnselen naar innerlijke werkelijkheden die alle voorwerpen in de zintuiglijke wereld slechts beschouwen als de typen en symbolen van de wereld van de geest, letterlijk het universum ontmaskerend en de diepste mysteries openbarend.’

Een geestelijk pionier

Een andere manier om de mens Swedenborg te waarderen is hem vergelijken met andere grote wereldleiders. In wetenschap, literatuur en filosofie zijn er mensen die als herauten op bergtoppen staan en een nieuwe dag aankondigen waarvan wij de eerste stralen opvangen. Het zijn patriotten die hun land bevrijden van een wreed juk of het volk naar een waarachtiger vrijheid leiden. Er zijn er die de schatten van de aarde doorzoeken en nieuwe voorraden licht en warmte ontdekken. Er zijn er die talloze sterren en afgelegen planeten aan het licht brengen en nog anderen die vele zeeën bevaren en geen doortocht via het noordwesten vinden, maar een Amerika.

Tenslotte zijn er de religieuze leiders die miljoenen onderrichten door voorbeeld of voorschrift, die afgodendienst uitroeien of die tempel of kerk wakker schudden uit bijgeloof en huichelarij, en nog weer anderen zoals John Wesley, de vader van het methodisme, die liefde brengen in de kilte van een on-geestelijk tijdperk.

‘Pieta’, detail van een beeld door Michelangelo.

Michelangelo zag een engel in de steen en 'hieuw die zo scherp uit totdat hij vorm had gegeven aan wat hij gezien had.' Maar Swedenborgs innerlijke ogen waren geopend om levende engelen te zien en uit de letterlijke waarheden van de Bijbel, die de stenen ervan zijn, beeldhouwde hij hemelse boodschappen van liefde en hulp van God aan zijn kinderen.

Van kind af aan zijn we vertrouwd geweest met karakters als die van Napoleon, Wellington, Washington en Grant en met de vreselijke gevechten waaraan zij deelnamen. Maar het was Swedenborgs taak getuige te zijn van de oorlog tussen de machten van goed en kwaad in de geestelijke wereld. Gepantserd met de wapens van de hemel (de nieuwe leer van het Woord) en het zwaard van de aarde (de waarheden van de natuur) is hij de grootste voorvechter van waarachtig christendom in 20 eeuwen. Alexander II van Rusland bevrijdde de lijfeigenen en Lincoln schafte de slavernij af in de Verenigde staten. Boven een tempel van Godsdienst in de geestelijke wereld zag Swedenborg dat er geschreven stond: 'Nu is het toegestaan met het verstand in de mysteries van het geloof binnen te gaan' en hij schonk het mensdom een spirituele filosofie die hun geest bevrijdde en wierp de macht van kerkelijke tirannie omver.

Wat anderen deden in wetenschap en politiek deed Swedenborg ten aanzien van de religie. Met sterke argumenten en donderende vervloekingen zond hij de literatuur van een werelddeel vol pessimisme, veroordeling en onoprechtheid verpletterend de afgrond in.

Het onversaagd vertrouwen van Columbus vond zijn vergelijking in de ontdekking van een nieuwe werelddeel voor Europa, en Vasco de Balboa 'stond op een top in Darien' met de Stille Oceaan als geweldige aanblik. Nu heeft een verkenners vóór ons die door het 'niet ontdekte land reisde', er de taal van hoorde met zijn oren en met zijn inwoners sprak, voor onze wereld geschreven 'over wat hij gehoord en gezien had', over het leven daar, het klimaat en de beschaving.

Willen we ons tenslotte een idee vormen over Swedenborgs plaats in de opvattingen over de wereld, dan moeten wij ons de godsdienstige leraren van de mensheid voor de geest roepen: Boeddha leefde zijn zachtmoedige leven dat als een voorbeeld scheen voor de volkeren van het Oosten; Confucius leerde door voorschriften en Mohammed bracht zijn boodschap van de éne God te vuur en te zwaard naar landen die aan afgoderij ten prooi waren.

Swedenborgs streven was om een gezond geloof met een heldere blik te brengen, begrijpelijke waarheden, die als enige religie kunnen beschermen tegen onwetendheid, bruto geweld en de listen van degenen die haar willen gebruiken als een middel tot onderdrukking. Die andere

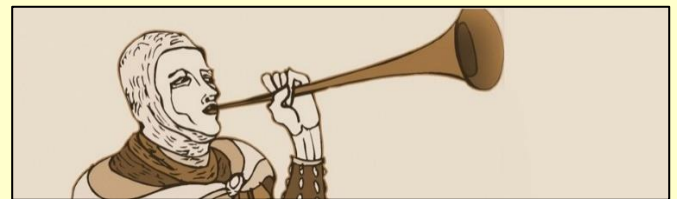
leiders, hoe ernstig en oprecht ook, bezaten niet de kennis, het inzicht in menselijke beweegredenen, noch de strijdvaardige waarheden die de gemeenschap kunnen beschermen tegen de knellende boeien van geest en lichaam.

Luther protesteerde tegen de bijgelovige praktijken van de Middeleeuwse Kerk en de hervorming begon.

Wesley maakte een eind aan het formalisme van de Kerk van Engeland en de enthousiaste dienstbaarheid van zijn volgelingen aan de mensheid zijn nu nog steeds aanwezig over de gehele wereld, maar veel van de fundamentele leer blijft bestaan en een edele vertegenwoordiger van het rooms-katholieke geloof, kardinaal John Henry Newman, wiens *Apologia* ik jaren geleden aandachtig las, legde grote tegenstrijdigheden bloot die door alle protestanten eerlijk onder ogen gezien zouden moeten worden.

Swedenborg bracht alle sekten in het christendom een overvloed van nieuwe waarheden.

Hij was de heraut van een nieuwe bedeling.

De wederkomst van Christus

Wat voor denkbeeld men zich ook vormt van de aard of de waarde van Swedenborgs aanspraken, het is duidelijk dat zijn ervaringen uniek waren. Niemand anders met de hoogste opleiding in al de wetenschappen van zijn tijd heeft ooit beweerd dat hij meer dan een kwart eeuw in voortdurende verbinding stond met een andere wereld, terwijl al zijn vermogens normaal bleven. In elke tijd en overal wordt gesproken over een korte blik, een flits, soms zelfs veelvuldig of regelmatig – in het rijk van de geest. Mozes had visioenen van God en een nieuw leven voor zijn volk. Door hem werd het heilige symbolisme van de joodse beschikking gegeven en hij begreep het belang van het leiden van de Israëlieten uit de slavernij naar een nieuwe beschaving, maar hij besefte niet de goddelijke boodschap die vervat was in het Woord voor het menselijk geslacht. De Hebreeuwse profeten hadden eveneens visioenen en hoorden stemmen, maar Jesaja, Jeremia en Daniël waren zich klaarblijkelijk niet bewust van de hogere waarheden die zij symbolisch voor alle volkeren brachten.

De meesten van hen zagen slechts de beperktere, historische betekenis van de boodschap.

De apostel Paulus begreep vele waarheden van de Hebreeuwse Schrift geestelijk en zijn brieven zijn verlichter dan die van al de andere apostelen tezamen. Hij werd opgenomen in de derde hemel, maar kon niet vertellen wat hij zag. Inderdaad zei hij dat hij niet wist of hij in het lichaam was of erbuiten. Deze gevallen waren zeggend verslagen van plaatselijke gebeurtenissen in een vreemd land, terwijl Swedenborg bewust toegelaten werd in dat vreemde land en door langdurig schouwen toegerust werd om het leven en de wetten van de hemel, de wereld van de geesten en de hel bekend te maken.

De apostel der liefde, Johannes, zag in een visioen de toekomstige staat van de christelijke wereld en de luister van een nieuwe mensheid. Wat Johannes als symbool zag, zag Swedenborg in werkelijkheid.

Het was Swedenborgs taak te getuigen van de vervulling van deze profetische beelden en ieder verschijnsel uit te leggen, zodat de Openbaring van Johannes niet langer een verzegeld boek is. Het ligt open met verbroken zegels en zijn betekenis licht op door de glans van Christus' wederkomst.

'Een ongeloofwaardige aanspraak!', hoor ik iemand uitroepen. Toch komt die mij minder ongeloofwaardig voor dan de bewering dat iemand die geboren is in Stratford-on-Avon, met nauwelijks enige klassieke opvoeding en in geen enkel ander opzicht bevoorrecht, dertig onsterfelijke toneelstukken zou hebben geproduceerd. Waar Emanuel Swedenborg met zijn 'veelomvattende, onbetwistbare beschaving' aanspraak op maakte, is dat hij door God geroepen en toegerust was om de verhalen, de symbolen en de andere mysteries van de Bijbel te vertellen. Zijn speciale zending was, de invloeden van een andere wereld, die we zo vaak levendig 'voelen' te ontsluiten en de woestijnen van het leven te verblijden door nieuwe denkbeelden van wil, kennis, macht en vreugde. 'Dat kondigde', zo verklaarde hij, 'de wederkomst van de Heer aan, een komst tot mensen met een leer van juist leven en waarachtig denken. Als dat ongeloofwaardig schijnt, dient men zich te herinneren dat de meeste mensen dat zeggen van alles wat ongewoon is.

We zouden ons moeten herinneren dat in 1880 bepaalde mensen wisten dat vliegende machines ingericht en veilig gemaakt konden worden; maar slechts enkelen wilden naar hen luisteren, omdat zoiets nooit eerder gedaan was. Zo ontwikkelde de luchtvaart zich langzaam, als de prestatie van een kleine nauwgezette minderheid die zijn moeilijke arbeid verrichte in een atmosfeer van spot.

Er zijn nog andere voorraden van kennis te vormen. Wij weten bijvoorbeeld dat het mogelijk is om de economische systemen in de wereld zodanig in te richten dat wij allen rijker, vrijer en gelukkiger zouden zijn dan nu en rijkdom en welvaart zouden kunnen scheppen. Wij weten met een vrijwel even grote zekerheid dat we het hele onderwijssysteem kunnen reorganiseren, zodat het

grootste deel van de mensheid gelukkiger zal opgroeien en toegerust zal zijn voor creatieve dienstbaarheid.

We weten dat de internationale moeilijkheden van onze tijd, de vijandelijkheden tussen de volkeren en de oorlogsdreiging voornamelijk de schuld zijn van geestelijke opvattingen die alleen kunnen veranderen door ideeën, volharding, opleiding en zuivere toewijding aan het mensdom.

Volkeren zijn voor hun levensonderhoud zó afhankelijk van elkaar geworden, dat oorlog meer dan ooit waanzin is. Toch zijn zogenaamd ontwikkelde mensen vol geloof wat betreft sociale, politieke en geestelijke ontwikkelingen die zij tijdens hun leven zouden kunnen mogen zien en beleven. De kleine groep van gelovigen die weten, moeten strijden om standvastig te getuigen van hun waarheid in scholen, rechtbanken, werkplaatsen, kantoren en wetgevende machten; en wat zijn ze op hun manier anders dan boodschappers van Christus' wederkomst?

'Maar hoe zou ik zo'n vermetele en uitzonderlijke aanspraak kunnen aanvaarden die in tegenspraak is met alles wat ik heb waargenomen?' vraagt nogmaals iemand. Het is waar dat wij, wanneer we de werken van andere schrijvers lezen, regels en wetten van kritiek als richtlijn hanteren. Maar in het geval van Swedenborg hebben we zoiets nagenoeg niet. Vanwege de bijzondere aard van zo'n geval weten we niets of weinig omtrent de psychologische stadia die hij doormaakte, behalve wat hij zelf vermeldt. Daarom moet zijn eigen getuigenis ons overtuigen.

Voor mijn ervaring is dat niets nieuws. Dagelijks stel ik blind vertrouwen in mijn vrienden met hun ogen en oren en zij vertellen me hoe dikwijls hun zintuigen hen bedriegen en misleiden. Toch verzamel ik uit hun getuigenissen ontelbare kostbare waarheden waarmee ik mijn wereld bouw en mijn ziel is in staat de schoonheid van de hemel af te schilderen en te luisteren naar de liederen van de vogels. Al zou ook alles om mij heen stilte en duisternis zijn, er is toch in me, in de geest, muziek en blijheid en kleur flitst door al mijn gedachten. Zo bouw ik vanuit Swedenborgs getuigenis van achter de aardse grens, een wereld op die zich zal kunnen meten met de hoge aanspraken van mijn geest wanneer ik dit prachtige huis van klei – al is het dan een gevangenis – verlaat.

(wordt vervolgd)

Naar het Heilige der Heiligen
'Wanneer de geest der waarheid komt,
zal hij u tot de volle waarheid leiden'
(Joh.16:13)

Het gevaar van letterlijke uitleg

De Bijbel is het verhaal van de pogingen der mensheid God te vinden en te leren in harmonie met de goddelijke wet te leven. Theologen hebben altijd geprobeerd om momentele indrukken van mensen over God en de veranderlijke, veranderlijke aspecten van de wereld in blijvende vorm vast te leggen. Uit dit proces zijn veel van de tegenstrijdigheden in de letterlijke opvatting van de Bijbel voortgekomen en verkeerde voorstellingen van Gods natuur en Gods doel.

De Bijbel vertelt ons van het wankele begin der mensheid en de geleidelijke ontwikkeling en volmaaktheid die het hoogtepunt vindt in het Christus-evangelie.

Ik versta dit prachtige boek als een geestelijke 'Ilias' die vele duizenden jaren bestrijkt, die vele volkeren 'aandoet'; een schitterend veelkleurig verhaal dat op bepaalde plaatsen doorkruist wordt door niet-geïnspireerde, individuele voorstellingen, donkere perioden van materialisme en verlichte perioden, wanneer het gelaat van God over de wereld scheen en er licht was op veld en hemel en water en in de gemoederen van mannen en

vrouwen. Nu en dan wordt een individu gelicht uit de chaos van menselijke ervaringen tot de hoogte van geestelijk bewustzijn. Naarmate het mensdom zich ontwikkelt en ons verstand zich langzaam ontsluit, worden deze individuele hoogten veelvuldiger gezien, maar ze zijn nooit precies gelijk. Ieder is een bringer van licht, maar het licht is zo oneindig wisselend door het medium waardoor het overgebracht wordt, dat het soms moeilijk is zijn goddelijke bron te bespeuren.

Zoals alles op aarde al de werkelijkheden van een andere wereld voorstelt en weergeeft, zo is de Bijbel een machtige vertegenwoordiger van het gehele menselijke leven van de mensheid.

Door zijn bladzijden komen de karakters en gaan de wetgevers, koningen en profeten. Als een bergstroom trekken de geslachten in een eindeloze processie voorbij, nu eens biddend, dan weer wenend, dan weer vulden zij de steden met vreugdeliederen, dan weer voortgaande in de slechte voorstellingen van hun hart en voor zichzelf gesneden beelden makend, dan weer vallend door het zwaard, treurend in gevangenschap vanwege de veelvuldige overtredingen, dan weer hun hoofden buigend voor de wil van Jehovah, of weer vervloekingen uitstortend over hun vijanden, dan weer bouwend en trouwend, dan weer vernietigend, dan weer lofzangen zingend, dan weer offerend, troostend, dan weer hun Messias kruisigend.

In een boek dat tot stand is gekomen van generatie op generatie zijn inconsequenties en verwarring onvermijdelijk. Toch is dit het belangrijkste verslag van het zoeken van de menselijke geest dat de mensheid bezit. Swedenborg stelde zichzelf de taak het koren van het kaf te onderscheiden nl. de woorden van de mensen en de woorden van God. Hij bezat een talent om de heilige symboliek van de Bijbel uit te leggen, gelijk aan het talent van Jozef toen hij in het land van zijn gevangenschap de betekenis van Farao's dromen openbaarde.

De godsdienstige leiders uit Swedenborgs tijd verduisterden met veel woorden zonder kennis zijn raad.

Terwijl zij machteloos voor de gordijnen van Gods heiligdom stonden, schoof Swedenborg die terzijde met scherpzinnig inzicht en openbaarde hij het Heilige der Heiligen in al zijn heerlijkheid.

Wrede en verkeerde denkbeelden over God

De eerste en laatste gedachte van Swedenborg in al zijn theologische geschriften is, dat er in de Bijbel, wanneer die op de juiste wijze gelezen en uitgelegd wordt, de meest ware en edelste voorstelling van God gevonden kan worden. De geest van de meeste mensen is zó gevormd dat er een verborgen vertrek in is, waar theologische onderwerpen opgeslagen liggen en het middelpunt is de gedachte over God.

Als dat denkbeeld verkeerd en wreed is, zal alles wat

daarbij aansluit door een logische gevolgtrekking deel hebben aan die eigenschappen. Want het hoogste in ons is ook het innerlijkste en is de eigenlijke kern van ons geloof, ons denken en onze levensinstelling die daarvan afgeleid wordt. Deze kern vormt als een ziel alles waarmee het in aanraking komt tot een beeld van zichzelf en als zo'n verkeerd Godsbeeld afdwaalt tot de vlakten van het dagelijkse leven, legt het beslag op de waarheden van de geest en besmet die met zijn wreedheid en dwaling.

Een voorbeeld daarvan geeft ons het oude India, waar een hoog intellectuele klasse probeerde om de leefwijze te dicteren voor alle mensen. Zij stelde het principe op dat men, om aan God gelijk te zijn, alle menselijke negenheid, alle plichten en relaties moest uitroeien. Op het moment dat men geheel zonder hartstochten zou zijn, en geen gedachte of belangstelling naar iets uiterlijks meer zou koesteren, zou men aan God gelijk zijn en opgaan in het oneindige en klaar zijn voor een andere wereld. Dit is een extreem geval, maar het laat het soort geloof zien dat vijandig is ten opzichte van het menszijn. Hiermee bedoel ik die geloofsvormen die denkbeeldige deugden opstellen en godsdienstige gevoelens aanmoedigen en ceremonieën die niet het welzijn van de mensheid tot doel hebben maar tot surrogaat voor een rechtschapen, nuttig leven worden. Een dergelijk geloof verduistert alle moraliteit en maakt het tot een instrument van een opperwezen, dat weliswaar aanbeden wordt op een kruiperige wijze, maar dat in waarheid afstotend is voor de goeden en wijzen.

Vage denkbeelden over God

Er is nog een ander geestelijk gevaar waarvoor Swedenborg zijn lezers vaak waarschuwt namelijk voor vaagheid in het denken over God. Meer dan eens zegt hij dat eenvoudige mensen met al hun domheden en bijgeloof wijzer over God, de ziel en onsterfelijkheid denken dan velen die grote kennis bezitten, maar die naar de schepping en hun eigen geest kijken die zonder goddelijke waarheid is. Hoe huiveringwekkend betekenisvol vol komen de woorden van Jeremia (9:42) terug om de

zoekende gelovige te steunen.

*'De wijze roeme niet op zijn wijsheid
en de sterke roeme niet op zijn kracht
De rijke roeme niet op zijn rijkdom,
maar wie roemen wil, roeme hierin
dat hij verstand heeft en Mij kent,
dat ik de Here ben die goedertierenheid
recht en gerechtigheid op aarde doe,
want in zodanigen heb ik behagen,
luit het woord des Heren'*

Liefde en God zijn zo nauw verbonden, dat we niet veel over het een kunnen weten zonder het ander. Net zoals liefde moet ook God zichtbaar gemaakt worden. Swedenborg verklaart:

'Een vaag denkbeeld over een onzichtbare God is niet bepalend voor iets. Om die reden houdt het op en verdwijnt het. Het denkbeeld van God als geest, wanneer men gelooft dat het een geest is als ether of wind, is een nietszeggend denkbeeld, maar het denkbeeld over God als mens is een juist denkbeeld, want God is goddelijke liefde en goddelijke wijsheid met iedere eigenschap die daarbij hoort en het onderwerp daarvan is mens en niet ether of wind' (Apocalyps Onthuld nr. 224).

Nogmaals zegt Swedenborg:

'Als iemand denkt over het goddelijke zelf zonder het denkbeeld van een goddelijk mens, dan denkt hij vaag en een vaag denkbeeld is helemaal geen denkbeeld; of hij vormt een denkbeeld van het goddelijke vanuit het zichtbare universum zonder grens of het eindigt in duisternis en dit denkbeeld komt neer op het denkbeeld van de natuuraanbidders; het komt neer op de natuur en wordt geen denkbeeld' (Hemelse Verborgenheden nr. 8705).

En tenslotte: *'Allen die in de hemel komen, krijgen daar een plaats toegewezen en daarmee eeuwige vreugde, overeenkomstig hun denkbeeld van God'* (Apocalyps Onthuld nr. 224), met nadruk.

De sleutel tot het verstaan van de Schrift

Wanneer de drievoudige natuur van het menselijk wezen – ziel, geest en lichaam – op de juiste wijze wordt begrepen, dan ontdekt men dat alle vormen die men waarneemt, overgaan in voorstellingen, en de ziel van iemand verleent daaraan leven en betekenis. De mensheid en het universum zijn beelden in de goddelijke geest. God schiep menselijke wezens naar het goddelijk beeld en gelijkenis. Op hun beurt zenden de mensen denkvormen, gestempeld met hun eigen persoonlijkheid naar hun geest en lichaam en de wereld. Het is bekend hoe kunstenaars mooie beelden in hun geest zien voordat ze die schilderen.

Op gelijke wijze brengt de geest begrippen naar denkbeelden of symbolen. Dat is de universele en de enige ware taal. Als iemand in staat zou zijn om vreugde of geloof of een geestelijk beeld van een zonsopgang in een zichtbare vorm aan een ander over te brengen, ...hoeveel meer bevredigend zou dat zijn dan de vele woorden en zinnen van gewone taal.

Ik heb gehuild toen ik een Chinees symbool in braille aanraakte dat geluk voorstelt en geen veelheid van beschrijvingen zou zo'n uitwerking op me gehad hebben.

Het was een beeld van een man met zijn mond boven op een rijstveld.

Chinees karakter voor 'geluk'^

Hoe krachtig werd ik me hierdoor bewust van het feit dat de Chinezen uitermate afhankelijk zijn van de rijst die ze verbouwen en dat wanneer hun velden overstromd worden en hun oogst vernield, hongersnood voor miljoenen menselijke wezens onvermijdelijk is.

Veel denkbeelden in één symbool samengevat, winnen aan kracht die woorden dreigen te neutraliseren.

De Fransen zeggen dat 'woorden gebruikt worden om denkbeelden te verbergen'. De Engelse schrijver John Ruskin heeft een veelzeggende passage in *Sesame and Lilies* waar hij over woorden spreekt als maskers die de gedachten wegtrekken van werkelijke kwesties naar uiterlijke dingen.

De Bijbel is grotendeels in deze universele taal geschreven. Natuurlijk wisten christenen dat vóór Swedenborgs tijd. Ze waren vertrouwd met de 'duistere uitspraken' en 'gelijkenissen' ervan. Maar voor hen, zoals voor de meesten van ons, waren heel veel hoofdstukken uiterst onbegrijpelijk, speciaal het boek Openbaring. 'Waarlijk, gij zijt een God die Uzelf verbergt, o God van Israël, de Verlosser' (Jesaja 45:15), beschrijft precies de verborgen waarheden van het Woord. De kinderen Israëls kenden God niet, behalve in de wolk en de vuurzuil en door de roede van zijn macht. Toen God zichzelf liet zien op aarde in menselijke gedaante, werd hij een bondgenoot genoemd van de vorst der duivelen. Zelfs zijn eigen leerlingen begrepen zijn goddelijk doel niet en twistten er onder elkaar over wie de grootste zou zijn in zijn koninkrijk. Zij legden ten onrechte zijn liefdewerk uit als een verovering en persoonlijke roem.

Al Gods wegen zijn bedekt. Zijn werkelijke openbaring is versluierd in de wolken. Het Woord dat voorgeeft ons God te tonen, hult hem binnen de begrenzings van de beperkte, menselijke natuur en wij krijgen de meest tegenstrijdige indrukken van zijn eigenschappen. God is oneindig en eeuwig en toch worden onze menselijke hartstochten aan hem toegeschreven. God zegt in de Schrift: 'Ik voel geen grimmigheid' (Jesaja 29:4) en 'Ben

ik het die zij krenken? Doen zij het zichzelf niet?'. (Jeremia 7:19). Toch stort God hevige toorn over de aarde uit. God wordt voorgesteld als iemand die 'geen berouw heeft' (1 Samuël 15:29) en wel berouw heeft.

God 'geeft aan eenieder overeenkomstig zijn eigen werken' en toch 'bezoekt God de zonden van het vorige geslacht aan hun kinderen' (vgl. Exodus 20:5 en Deuteronomium 24:16)

Er is een lange rij van dergelijke ogenschijnlijke tegenstrijdigheden en het is logisch dat veel mensen geen enkele orde kunnen zien die ten grondslag ligt aan een chaos van onverenigbare denkbeelden. Als we geloven in een God die ook maar enigszins liefde verdient, dan kunnen we hem niet als vertoornd, grillig of veranderlijk indenken. Het wekt de indruk alsof deze voorstellingen deel hebben uitgemaakt van de barbaarsheid van de tijden waarin de Bijbel geschreven werd.

Swedenborg ontwikkelt een filosofie over goddelijke Openbaring die redelijk is. Hij maakt duidelijk dat net als in de wetenschap elke openbaring van nieuwe ideeën over God aangepast moet worden aan de toestand en het bevattingvermogen van degenen die hem ontvangen. Hij onderneemt het, aan te tonen dat de letterlijke verklaring van de Bijbel een aanpassing van de goddelijke waarheid is aan de geestesgesteldheid van mensen die erg eenvoudig zijn of zinnelijk of verdorven. Hij toont aan dat er een geestelijke bedoeling is in de letterlijke tekst, passend voor het grotere begripsvermogen van engelen die ook Gods Woord lezen en met ons meedenken, al zijn ze onzichtbaar. In die hogere bedoeling ligt de volheid van goddelijke Waarheid.

Wat zou een vriend geven om wat ik tegen hem zei als hij mijn woorden letterlijk opvatte? Zou ik niet bij hem de indruk wekken van geestelijke onevenwichtigheid als hij dacht dat ik bedoelde te zeggen dat de zon op- en ondergaat of dat de aarde plat is of dat ik niet in duisternis leef?

Het is de betekenis waarnaar mijn vriend luistert, niet de woorden of verschijnselen die zij mededelen.

Dat proces lijkt ten eerste op de methode die Swedenborg hanteert om de diepere betekenis van de Bijbel te vinden. God verschijnt klein en ongoddelijk wanneer een dom, misschien slecht iemand leest dat God elke dag boos is op de slechten. Maar een individu met verstand en hart ziet dat het slechts schijn is en dat we onze eigen boosheid onder elkaar op God projecteren en de straf die we over onszelf hebben gebracht. Er is echter de boosheid van de rechtvaardige die in een ogenblik luwt en wordt verstaan als liefde die tuchtigt.

God is zelfs niet in staat tot hardvochtigheid en dat vertelt hij de zijnen steeds weer.

Wanneer we doordringen in zijn goddelijke Woorden en het ene na het andere omhulsel weglaten, komen we dichter bij zijn ware aard. Hij schiep het mensdom niet

om het dan te misleiden en ons uit Eden te verjagen. Hij leert geen wetten en verbreekt die en schuift de schuld op zijn schepselen. Hij waarschuwt, maar werpt niet mensen in de hel of laat hen in de steek. Het is de mensheid die God dwingt om geboden uit te drukken in taal die begrepen kan worden en waarnaar gehandeld kan worden.

De Engelse dichter Algernon Charles Swinburne voelde onbewust de goddelijke Tegenwoordigheid toen hij de volgende regels schreef die het verschil tegenover elkaar stellen tussen ‘godsdiensdige plicht’ en Gods Liefde:

*‘O mijn zonen al te plichtsgetrouw
Tegenover goden niet van mij,
Was Ik niet mooi genoeg?
Was het hard om vrij te zijn?
Want zie, Ik ben met u, ben in u en van u
Kijk verder nu en zie.’*

Wie zou ooit de misstand kunnen begrijpen die zich dagelijks ophoopt en naar de hemel wordt geslingerd, naar die meer dan mooie, alles verdragende Godheid! Hij verbergt zichzelf niet werkelijk, maar de vastberaden slechte taal van zelfzucht verbergt hem.

Ik heb dit alles gezegd, omdat het nodig is dat we een heel duidelijk, helder beeld van Gods natuur hebben, wanneer we de symbolen van Gods Woord in hun samenhang lezen. Overeenkomstig deze theorie heeft het spirituele gevoel uitsluitend met de ziel te maken, haar noden en beproevingen, haar veranderingen en vernieuwingen, maar niet van tijden, plaatsen en personen. Wanneer we lezen over bergen, rivieren, lammeren en duiven, donder en bliksem, gouden stenen en kostbare stenen en de bomen van leven met genezende bladeren, dan mogen we weten dat zij exact symbolen zijn van de geestelijke elementen die eraan ten grondslag liggen. Neigingen en denkbeelden worden aangeduid en de wijze waarop de ziel gebruik van hen maakt is vergelijkbaar met de wijze waarop hun natuurlijke vertegenwoordigers dat doen met het lichaam.

Deze methode van verklaren werd gedurende zevenentwintig jaar door Swedenborg gebruikt en aan het eind van die tijd hoefde hij geen enkele Bijbelse verklaring van zijn eerst gepubliceerde werk te veranderen of te verbeteren. Hij geeft hetzelfde geestelijke equivalent aan hetzelfde natuurlijke object door de hele Bijbel heen en de betekenissen kloppen waar ze ook maar worden toegepast. Ik weet het, ik heb deze sleutel geprobeerd en hij past. Dat is wat Swedenborg de wet van de overeenstemmingen noemt – analogieën tussen de vormen van de natuur en die van de geest. De Bijbel mag het gedicht van de wereld genoemd worden, maar evenzeer Gods begrensde uitingsvorm aan de mensen.

Swedenborgs werken, in het bijzonder zijn *Arcana*

Coelestia (Hemelse Verborgenheden) bevestigen veel van wat Robert Ingersoll en andere critici van de Bijbel zeggen over de onbetrouwbaarheid van zijn letterlijke vermeldingen. Maar tegelijkertijd is het aangetoond dat zij er geheel naast zitten en hun gevolgtrekkingen over zijn waarde vanuit een verschillend gezichtspunt.

Ik heb gelegenheid te over gehad om te leren hoe gebrekkig de letterlijke betekenis is in het licht van de hedendaagse wetenschap, hoe vreemd sommige verhalen zijn en hoe vaak het ontbreekt aan uiterlijke harmonie. Niettemin heb ik ook waargenomen dat er een betekenis is achter het letterlijke, die niet in woorden, maar alleen in symbolen gelezen kan worden en deze betekenis gaat op voor alle delen waar dit voorkomt.

Er is daarvan een overtuigend voorbeeld in Psalm 78:

*‘Ik wil mijn mond tot een spreuk opendoen,
ik wil aloude verborgenheden verkondigen
hetgeen wij gehoord hebben en weten
en onze vaders ons hebben verteld.’*

Dan volgt in de psalm een samenvatting van de ervaringen van de Israëlieten in Egypte en hun pelgrimstocht naar Kanaän. Dit gegeven is werkelijk geschiedenis, maar hier wordt het uitgesproken dat het een gelijkenis is die alleen ingewijden ten volle begrijpen. En wat een diepgaande gelijkenis is het! Hij beschrijft volmaakt onze ‘exodus’ van materialisme en onwetendheid en onze langzame moeilijke voortgang naar het gelukkiger leven dat het mooie, vruchtbare land van Kanaän vertegenwoordigt.

Dit is een illustratie hoe Swedenborg de Bijbel beschouwt als een voertuig van goddelijke waarheid.

Een reusachtige, prachtige gelijkenis

Het is van belang om zich te herinneren dat Jean Astruc in 1753 zijn beroemde ontdekking deed van twee of meer documenten in de *Pentateuch*.

Juist in diezelfde tijd dat Swedenborg anoniem in Londen de *Arcana Coelestia* publiceerde, een uitleg van Genesis en Exodus.

Swedenborg geloofde niet dat de Schrift iets te maken had met de fysieke schepping of een letterlijke zondvloed of dat de eerste 11 hoofdstukken van Genesis gingen over individuen met de namen Adam en Noach.

Het was een totaal verschillend niveau van het onderwerp waar zijn aandacht op viel. Door zijn studie van het Hebreeuws en door zijn geestelijke verlichting was hij in staat om te zien dat de vroege hoofdstukken in een oude stijl van gelijkenissen verslag geven van het geestelijk leven van ons ras vanaf het begin tot aan het Joodse tijdperk.

Hij toonde aan dat het eerste hoofdstuk de stadia van evolutie bevat, waardoor de geest van de mensheid, aanvankelijk duister en chaotisch, zich ontwikkelde tot deze het Eden van eenvoudige waarheid en geluk bereikte. Deze tijd duurde voort totdat zelfzucht haar kracht aantastte en de onschuld van de kindertijd langzamerhand teloorving. Tenslotte overstromden verkeerde ideeën de wereld. Toen begon een scherpzinnig mensenras, aangeduid als Noach in de ark, een nieuw tijdperk.

Het verstand groeide snel en de roede van het geweten verving de stem van de zuivere ziel.

Het symbool was niet langer een tuin maar een wijngaard.

De mensheid groeide op als eierzuchtige jeugd die de grote rijken van het Oosten stichtte, waarvan wij de herinneringen jaar na jaar ontdekken.

De beschaving van die tijd was veel omvattend, tenslotte nam die af. Polytheïsme en afgoderij kwamen op.

Oorlog en geweld dreigden de oppervlakte van de aarde te bedekken met ruïnes en er moest een andere bedeling worden gevestigd.

Dat was het begin van het jodendom dat het monotheïsme in leven hield tot in de volheid der tijden het christendom begon te dagen. De eerste christelijke beschaving was in wezen een voortzetting van de joodse traditie, vol van de ruwe hulpmiddelen en de vetkaarsen en de flikkerende toortsen van een geloof, passend bij een woelige samenleving. De zintuiglijke indrukken en de mooie gravures van het ritueel en de scepter van gezag werden als het ware in de marge van het Woord op bijgelovige wijze vereerd, maar de goddelijke betekenis bleef ongelezen.

Zo ging de slechte kindertijd en het volwassen worden van de wereld voorbij en wij voelen nog de hartstochtelijke uitbarstingen en de terugvallen en ongelukkige stemmingen. Maar nu schijnt de booglamp van een meer verlicht geloof over de mensheid en de schepping van een nieuw soort mens gaat stap voor stap voort. Ja, de

Sabbat van vrede in alle harten en in de buitenwereld zal nochtans komen en de heerschappij van zelfzuchtige, blinde instincten zal voor altijd verdwijnen.

Zo wordt de Bijbel afgeschilderd als een reusachtige, prachtige gelijkenis. Overal kan men er de lessen van het leven en de fasen daarvan lezen: zijn eerste onschuld, zijn jeugdige eigenzinnigheid, zijn reddende bekering en zijn onberekenbare mogelijkheden van dienstbaarheid en vreugde. Het is een volledige cirkel van paradijs tot paradijs: het *'rond der aarde waarboven de Heer van altijd troont'* (Jesaja 40:22).

De beperkte taal en de onvolkomen wijze van denken van lang vervlogen tijden zijn slechts het lichaam van een hemelse boodschap die vertelt dat God altijd bij ons is en nieuwe, hogere gaven en vermogens verleent.

De betekenis van het Boek Openbaring

De Heer Jezus Christus wordt genoemd in het begin en in de laatste zin van het Boek Openbaring. Hij is de centrale figuur van het boek. Hij is de Jezus van het Nieuwe Testament. Openbaring is het vervolg op de evangeliën die vertellen van Gods werk op aarde, Zijn kruisiging en Zijn opstanding. Het vertelt hoe Hij Zijn werk heeft voortgezet in de kracht van Zijn verheerlijkte mensheid; het hoogste voorbeeld en bron van inspiratie.

In de evangeliën zei Jezus: *'Zie, ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der wereld'* (Mattheüs 28:20), en Hij sprak dikwijls over de troost en de verlichting die Hij de mensen zou brengen.

Wat is er geworden van die belofte?

Behalve de komst van de Heilige Geest op de dag van Pinksteren, die de leerlingen de wijsheid gaf om te onderwijzen alsook moed en vreugde gedurende een korte tijd, lijkt de gelofte geheel vergeten.

Maar Swedenborg toont aan dat de Openbaring deze belofte opneemt en de vervulling voorzegt. Door symbolen schildert het de natuur van de opgestane Heer, de zegeningen die voortvloeien uit Zijn aanwezigheid en het vertelt nadrukkelijk wat wij moeten doen om ons innerlijk voor Hem voor te bereiden. Het geeft ten volle de idealen van christelijk leven die als sterren schijnen rondom Zijn heerlijke aanwezigheid en die slechts naar voren komen bij de apostelen. Het spreekt van wreed geloof en onheil van leven die overwonnen moeten worden voordat deze idealen deel van onszelf kunnen worden. Het wijst op de grootste hinderpalen voor werkelijk christendom: geloof zonder liefde en de begeerte te overheersen door middel van rituelen, bijgeloof en angst. De dieren die uit de zee en de bodemloze put komen, stellen zulke geestelijke monsters voor als predestinatie, intellectuele slavernij en de gedachte van drie goden die mensen in de geest verdeeld hebben en een op een doel gericht gedrag, zoals de Hindoes zouden zeggen, onmogelijk hebben gemaakt.

Want zulke denkbeelden vernielen alle kracht van geestelijke concentratie, veroorzaken onevenwichtige emoties, scheuren het weefsel van ethiek in stukken, verdrijven de filosofie die alleen leeft in de eenheid met God. De draak die in Openbaring wordt beschreven, is elke poging van gewetenloze mensen om de goddelijkheid van de Heer en de noodzaak Zijn bevelen na te komen, weg te redeneren. Babylon is een en al hoogmoed en eigenwaan die de erkenning van God en een leven in overeenstemming met de waarheid verhinderen.

Veel hoofdstukken uit de Openbaring zijn vol van tonen van oordeel in de geestelijke wereld.

Zegels worden geopend en trompetten klinken, wat betekent dat de duisternis en huichelachtigheid van een decadente kerk worden ontmaskerd. Door al die verschijnselen beweegt God in Zijn Goddelijke Menselijkheid. De sterkte van Zijn liefde, de zuiverheid van Zijn wijsheid en de gloed van Zijn voorzienigheid worden gesymboliseerd door de gouden gordel om Zijn borst, Zijn hoofd door sneeuw, Zijn ogen door vlammen vuur en Zijn aangezicht door de zon die in al haar geloften schijnt. Zijn stem als vele wateren is het verspreiden van nieuwe gedachten en hoger geloof naar de gesteldheid der aarde.

Swedenborg vertelt duidelijk waarom de tegenwoordigheid van de Heer zo weinig gevoeld is sinds de dagen dat Hij op aarde wandelde en Hij gezien werd door sterfelijke ogen en waarom er zo weinig troost van Zijn geest is geweest. Overheersing en onderdrukking hebben Hem ons als het ware ontroofd en de Kerk heeft in vervlogen tijden de opvoeding zo beperkt dat de mensen nu moeten vechten om toe te groeien naar de graad van kennis die nodig is voor een nieuwe boodschap van Hem.

Achter de verschijnselen van oordeel zien we een liefhebbende God die hemel en aarde verblijdt met Zijn lach, wanneer het nieuwe Jeruzalem neerdaalt; een nieuwe bedeling. Wij lezen: *'De tent van God is bij de mensen.'* (Openbaring 21:3) en nogmaals *'Ik zag geen tempel daarin, want de Here God, de Almachtige is haar tempel en het Lam'* (Openbaring 21:22).

De eigen, menselijke natuur is de 'tent van God met mensen', de tempel van Zijn aanwezigheid.

Swedenborg verklaart de maat van de Heilige Stad, een volle, overvloedige maat, de maat van de volmaakte menselijkheid, bereikt door de Heer ten tijde van Zijn leven in de wereld. De wateren die stromen van de troon van God zijn overvloedige en verfrissende waarheden voor hen die waarachtig hun leven verenigen met het Zijne. Want de erkenning van de goddelijke menselijkheid van God is de wijsheid die de onuitputtelijke bronnen van gelijkenissen, psalmen en profetieën in het Oude Testament, in de Evangelieën en in het bijzonder in dit zo lang verzegelde boek van de Openbaring opent.

Hoe goddelijk mooi is dit alles wanneer het op de juiste wijze wordt begrepen! Het beeld van de zeven kandelaars en in het midden daarvan staat als de titelpagina van dit boek een die gelijk op de mensenzoon en onder de geïnspireerde aanraking van Swedenborgs geest wordt het vreugdevoller en rijker tot het zijn hoogtepunt vindt in een visioen van de heilige stad met de stroom des levens en de boom met de bladeren tot genezing van alle volkeren en de zonneshijn van Gods aanwezigheid die nooit meer voor de kinderen verborgen zal zijn.

De vervulling van de Profetie

Swedenborgs beide boeken die het boek Openbaring uitleggen zijn de vervulling van de aloude profetie in de geest van iedereen die *'de Zoon des mensen met macht en grote heerlijkheid ziet komen in de wolken des hemels'* zijn de letter van het Woord en de *'Zoon des mensen die komt'* is de Heer in de kracht en de heerlijkheid van de geestelijke betekenis die door de letters schijnt.

Boven het kruis was geschreven *'Jezus van Nazareth, Koning der Joden,'* (Johannes 19:19) geschreven in het Hebreeuws, Grieks en Latijn.

Het was een voorafschaduw van de tijd wanneer de Heer verlangende zielen zou bevredigen met zijn gelijk, die de verborgen betekenis van het Hebreeuwse Woord en het Griekse, Nieuwe Testament en in het Latijn de Geestelijke Betekenis openbaart.

In die taal schreef Swedenborg en vertaalde zoals God hem leerde de symbolen van de Bijbel in de beginselen van werkelijk leven voor het gebruik en geluk van de mensheid. Het was zijn grote taak dit te doen, want de Kerk was afgedwaald van het eenvoudige, directe en inspirerende verhaal hoe onze Heer op aarde kwam, in zichtbaarheid gekleed en als mens woonde onder de mensen.

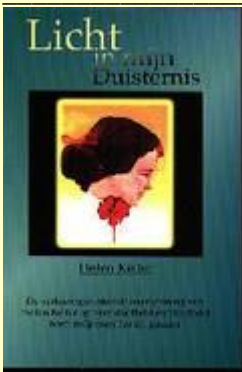
Voor de wonderbaarlijke werkelijkheid stelde de

geestelijkheid fantasieën in de plaats die hen verstrikten in metafysische webben, waaruit ze zich niet los konden maken. De heerlijke waarheid van de goddelijke menselijkheid werd verdraaid, losgemaakt en ontleed op onherkenbare wijze en Godzelf ging teloor in dodelijke dialectiek.

Swedenborg bracht de verstrooide en gebroken delen weer samen, gaf ze een normale vorm en betekenis en vestigde zo een 'nieuwe gemeenschap met God in Christus.' Swedenborg was geen vernietiger, maar een goddelijk geïnspireerde vertolker.

Hij was een door God gezonden profeet.

Zijn eigen boodschap verkondigt dat overtuigender dan iemand van zijn volgelingen zou kunnen. Wanneer we zijn werken lezen, worden we vervuld van herkenning en genot. Hij maakte geen nieuwe Bijbel, maar hij maakte de Bijbel geheel nieuw.

Er is een grote groep van goedgezinde mensen die van oordeel zijn dat we in hoge mate kunnen veranderen door een verandering van omgeving en daar schuilt voldoende waarheid in om dat aannemelijk en aantrekkelijk te maken. Maar er wordt te veel nadruk opgelegd en het wordt vaak verkeerd toegepast. Het is niet de omgeving die een menselijk we-

zen verandert, maar krachten in het individu. De blinde, de dove, de gevangene van zijn geweten, zelfs de armste mannen en vrouwen met gezonde idealen hebben allen bewezen dat zij het leven meer naar hun verlangens kunnen vormen, ongeacht de uiterlijke omstandigheden.

Omdat er nog veel van een kind in ons schuilt, raken we licht ongeduldig en zeggen tegen onszelf: 'O, waren we maar in de plaats van onze meer bevoorrechte burens, dan konden we een beter, gelukkiger en nuttiger leven leiden'. Hoe vaak horen wij een jong mens zeggen: 'Had ik maar de mogelijkheden van de zoon van mijn baas, dan zou ik groot succes bereiken.' 'Als ik maar niet met zulk ordinair volk te maken had, dan zou ik moreel sterk worden,' zegt weer een ander, en een derde klaagt: 'Als ik het geld had van mijn rijke vriend, dan zou ik graag het mijne doen voor de ontwikkeling van de wereld.'

Nu kom ik evenzeer als ieder ander in opstand tegen nodeloze armoede en vernederende invloeden, maar tegelijkertijd geloof ik dat de menselijke ervaring leert, dat als wij niet kunnen slagen in onze huidige positie, wij het ook niet kunnen in een andere. Wij zouden hoogst waarschijnlijk morele zwakkelingen zijn in iedere situatie, tenzij we, zoals de lelie, ons zuiver en sterk kunnen verheffen boven een vuile omgeving. Als we de wereld

niet kunnen helpen op de plaats waar we ons bevinden, kunnen we het evenmin als we ergens anders zijn. De belangrijkste beslissing geeft niet onze omgeving, maar het soort gedachten dat wij dagelijks denken, het soort idealen dat wij volgen, in één woord: het soort man of vrouw dat we werkelijk zijn. Het Arabische gezegde is wonderwel waar: 'Dat is jouw wereld waarin je jezelf vindt.'

Swedenborg denkt aan al deze verschillende theorieën wanneer hij duidelijk maakt dat menselijke wezens niet plotseling wedergeboren kunnen worden zonder hun geest en gevoel van eigenwaarde geweld aan te doen. Zij moeten stap voor stap vorderingen maken, hun ogen gewennen aan een helderder licht voordat ze in staat zijn de verblinding van nieuwe waarheden te verdragen en ze kunnen zich niet keren naar een goed leven, behalve door te genieten. Want die genieting is het dat hen vrijhoudt en hen tenslotte de kracht geeft te kiezen.

Samenwerken met God, vertrouwen op zijn onvermoeide hulp, leren meer waarheden in het Woord te begrijpen, in overeenstemming daarmee te leven en het goede te doen om het goede-zelf. Dat zijn de enige heilzame wegen voor stervelingen om te ontstijgen aan hun oude zelf en de wereld te herbouwen. Men moet ten zeerste medelijden met hen hebben, wanneer ze de verdiensten van Christus wensen te stelen of de hemel te verlangen als 'beloning'. Het is veel edeler voor hen om in het eigen hart te kijken en de draak van zelfzucht uit te bannen. Dit berouw kunnen ze snel tot stand brengen, maar ze moeten langzaam en zo vrolijk mogelijk groeien of ze zullen nooit enige karaktervastheid hebben. Zij die zich zo verheffen, zullen nooit ophouden in dit leven of het volgende wedergeboren te worden, daar ze voor altijd meer vinden om lief te hebben, meer om te weten, meer om te voltooien.

Swedenborgs *Goddelijke Voorzienigheid* verklaart krachtig de waarheid dat God het heelal schiep vanwege Zijn oneindige behoefte leven en vreugde te schenken. De doelloosheid en holheid van een geloof in een ver verwijderde, ontoegankelijke godheid wordt in menige passage van dit vertroostende boek aangetoond. Swedenborg schrijft dat 'de Goddelijke Voorzienigheid van de Heer ten doel heeft een hemel van het menselijk ras en de vereniging van de mensheid met Hemzelf.' (nr. 44). Elders verklaart hij dat de essentie van Gods liefde is, anderen lief te hebben, te verlangen één met hen te zijn en voor hemzelf hen gelukkig te maken. (*Ware Christelijke Religie*, nr. 43).

Dat is het geheel van de Goddelijke Voorzienigheid en wij moeten ons daarin mee laten voeren als door een stroom als we ons deel in Gods werk van geestelijk herstel wensen te voltooien.

In de wisselvalligheden van het leven ziet de Goddelijke

Voorzienigheid niet alleen naar tijdelijke zegeningen, maar hoofdzakelijk naar ons eeuwig welzijn en geluk. Wat de miljoenen kleinigheden betreft die ons in handen vallen, de kleine gelegenheden die elke dag ons brengt, laat God ons vrij ze te gebruiken of te misbruiken en Hij gaat onveranderlijk langs Zijn stille weg.

Maar altijd bewaakt Hij het recht van eenieder om in vrijheid te handelen overeenkomstig het verstand, want vrijheid en redelijkheid zijn Zijn voornaamste middelen voor het herstel van de mensheid en tekenen van Zijn gave van onsterfelijkheid.

Onze betere natuur

Daar we allen te zeer geneigd zijn om zelfzuchtig te leven, is het noodzakelijk dat er iets in ons is, dat deze neiging neutraliseert. De keuze van een beter leven die we moeten maken, houdt enige voorafgaande kennis van zo'n leven in. Wat zou ons kunnen bewaren voor het meer en meer als dieren worden als er niet andere neigingen van edeler aard in ons aanwezig zouden zijn?

We kunnen niet vrij en wijs de juiste weg voor onszelf kiezen, tenzij we zowel goed als kwaad kennen. Dit alles is gezegd om Swedenborgs leer van de overblijfselen 'reliquiae' als een machtige factor voor het vormen van het leven uit te leggen. Dat woord, vaak vertaald met 'overblijfselen', betekent de blijvende indrukken van liefde en waarheid en schoonheid die van de dagen van onze kindertijd in ons achtergebleven zijn. Alleen door duidelijke beelden van hemels leven in onze herinnering geprent te hebben, kunnen we leren om ons nog mooiere voor te stellen en tot levende werkelijkheden te maken. Volgens deze leer zijn we bij onze geboorte passief. Onze geërfde slechte neigingen zijn dan nog in ruste. Dat is de reden waarom kleine kinderen zo dicht bij de hemel zijn en we zo vaak voelen dat de engelen hen dienen. 'Hun engelen zien altijd het aangezicht van mijn Vader in de hemelen' (Mattheüs 18:10). Waarlijk, kinderen komen in 'wijde wolken van heerlijkheid', elk met hun eigenaardigheden en mogelijkheden die bij iedere menselijk wezen verschillen. Zij ontvangen gaven van goedheid en wijsheid van God alleen en in een zeer werkelijke betekenis omringt de hemel hen als zonneshijn. Dat is de wijze waarop Swedenborg de prachtige onschuld en het vertrouwen van het kind verklaart. Wij verliezen deze onschuld en dit vertrouwen nooit helemaal. Onze opgeslagen gaven (reliquiae) zijn de heilige plaatsen waar we onze verwantschap met het goddelijke voelen. Dat zijn de plaatsen van offer, de ontmoetingsplaats van sterfelijk en onsterfelijk, de tenten van de beproeving waar de grote geestelijke gevechten van het menselijk leven gevoerd worden. Hier zijn de tranen en de strijd en het bloedige zweet van Gethsemané. Hier is ook de overwinning. Hier is het heiligdom van het leven dat we gekozen hebben.

Geheimen van de geestelijke wereld

'Waarlijk, Ik zeg u, 'Vandaag zult ge met mij in het paradijs zijn' (Lukas 23:43)

In het huis van Onze Vader

De openbaringen van Swedenborg nemen van elk graf de vrees weg. Voordat zijn werk bekend was, was het toekomstige leven voor de meeste christenen, vol verschrikkingen. Er werd over gediscussieerd of leven of dood grotere mogelijkheden bracht; of dood het einde van het leven was of de deur naar een ander bestaan.

Nu zijn we ervan verzekerd dat er een grootser, nobeler leven aan de andere kant van het graf is. Het was altijd een ondraaglijke gedachte, dat een kind sterft in de armen van zijn moeder. Nu weten we van de heerlijke, onbewolkte kindertijd, die alle kinderen die heel jong sterven, wacht.

We weten dat in het huis van onze Vader engelen hen zullen leren te spreken, scheppende gedachten te denken en het werk te doen waar ze het geschiktst voor zijn, waar ze in schoonheid zullen groeien en komen tot daden en avonturen die machtiger zijn dan ooit op aarde gezien werd. We weten nu dat iedere trouwe liefde die hier verijdeld werd een tienvoudig grotere vreugde wacht aan de andere kant. Dat is de betekenis van die prachtige woorden: 'Laat uw hart niet ontroerd worden ... in het huis van mijn vader zijn vele woningen' (Johannes 14: 1,2).

Vriendschappen in de hemel

Overeenkomstig alles van Swedenborgs getuigenis, zijn we na de dood als reizigers die van plaats naar plaats trekken, die bekend raken met allerlei interessante objecten, velerlei soort mensen ontmoeten en van ieder individu op de weg iets ontvangen.

We nemen waar, oordelen, bekritisieren en luisteren naar woorden van wijsheid of dwaasheid. We laten één mening vallen, nemen een andere op, ziften die en toetsen die in onze geestelijke smeltkroes. Aan iedere nieuwe ervaring ontlennen wij fijnere soorten kennis en die juistere begrippen zijn het eigendom van allen.

Op aarde leven we apart, weliswaar niet alleen en de mooiste van onze gedachten zijn nooit geuit vanwege gebrek aan luisteraars. Maar in het andere leven is dat verschillend. Allen zijn tezamen en leren tezamen.

Alle geestelijke wezens, goed en slecht, zijn geesten en zij delen elkaar ogenblikkelijk boekdelen ideeën mee die lange tijden zouden eisen om ze op aarde te begrijpen. Zo reizen we voorwaarts en kiezen we de kameraden die het best bij ons passen en worden we steeds meer geïnteresseerd, wijzer, verstandiger, edeler en gelukkiger voor eeuwig. Welk vooruitzicht opent dit voor diegenen

wier geestelijke vleugels belemmerd werden door de niet-geïnspireerde en beperkte feiten van sterfelijkheid! Wat een onuitsprekelijke troost voor degenen die hongeren naar verheven vriendschap en levende gemeenschap!

Ik geloof dat in de hemel vriendschappen kunnen voortduren zoals inderdaad op aarde, door te veranderen en evenzo door hun standvastigheid. Want het licht in hun natuur om de ideeën en de emoties die het veld van het bewustzijn binnentreden te bezielen en te variëren. Hier op aarde zijn we geneigd om de nadruk te leggen op gelijkheid en verschil te negeren, maar in de hemel en soms ook hier onder ons, zijn vrienden die geestelijk gelijk zijn toch zo verschillend dat zij met elkaar contrasteren of elkaar aanvullen als verschillende en mooie kleuren van de opgaande zon. Zij ontdekken elkaar en geven en ontvangen het beste wat in huis is.

Zij doen voor de ziel van elkaar wat onze kennissen doen wanneer zij onze lichamen voeden en kleden.

Een gevoel van verbazing komt over me wanneer ik me realiseer hoe ik dit uit ervaring ten volle weet. Ik ben het gelukkige voorwerp van een zeldzame vriendschap die mijn lerares tot een zieneres maakt van de vermogens die in mij besloten lagen en die duisternis en stilte voor de meeste mensen verborgen zouden houden.

Er zijn zulke lieflijke momenten in onze levens dat zij boven de aarde uitstijgen en een voorsmaak van de hemel geven. Deze voorsmaak van eeuwigheid heeft me duidelijk gemaakt hoe de eeuwige allesomvattende dienst van vriendschap moet zijn.

Wat doen mensen in de hemel?

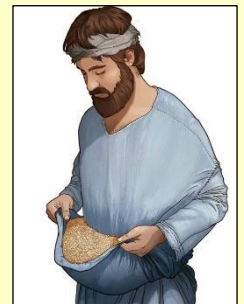
De Bijbel zegt dat we in de hemel ‘rusten van onze moeiten’ (Openbaring 14:13), maar dat betekent slechts, wanneer we ons behoud door verdriet, mislukking en verzoeking hebben bewerkt, dat wij de sabbat van vrede en onschuld bereiken. ‘De moeiten’ waarvan we uitrusten zijn de hindernissen van het vlees zoals de strijd voor het dagelijks brood, kleding en onderdak, oorlog en de gemene plannen om elkaar te overtreffen vanwege winst of macht. Maar geweldige velden van roemrijk werk en eindeloos belang wachten allen van ons die trouw waren in de enkele opdrachten hier.

Bezigheden in het koninkrijk van dienstbaarheid, zoals de hemel genoemd wordt, kan niet opgenoemd of beschreven worden op een duidelijke wijze, want ze variëren oneindig. Degenen met onzelfzuchtige, ouderlijke liefde adopteren en dragen zorg voor de kleintjes van de aarde. Sommigen voeden jongens en meisjes op, anderen geven onderricht aan de eenvoudigen en ernstigen die dat verlangen. Verder leren alle mensen van elke godsdienst nieuwe waarheden om hun geloof te verbreden en te zuiveren. Er zijn speciale gemeenschappen om voor iedereen te zorgen die uit de dood opstaat ten leven,

om nieuwkomers in de geestelijke wereld te verdedigen tegen de onvriendelijkheid van slechte geesten, om te waken over degenen die de hel bewonen en te voorkomen dat ze elkaar op ondraaglijke wijze kwellen en zo hun gevoel van ellende zoveel mogelijk te verlichten.

Daar alle menselijke wezens tegelijkertijd leven in deze natuurlijke wereld en het geestelijk rijk, worden engelen van elke gemeenschap gekozen om stervelingen te bewaken om beetje bij beetje hun begeerten en verkeerde denkgewoonten te verminderen en op tedere wijze hun liefde voor duistere daden te veranderen in de vreugde van daden van licht. Alleen onwil in het menselijk hart beperkt de liefderijke diensten van deze engelen en zelfs dan beantwoorden zij dit met standvastig geloof en geduld, want zij zijn het beeld en de boodschappers van Goddelijke Trouw. Nauwelijks zien ze en nog minder staan ze stil bij iemands fouten, maar in plaats daarvan kijken ze naar de schoonheid van gezindheid en geestgesteldheid en verklaren slecht met goed.

Door zich te concentreren op hun door God geschonken talent, klimmen mannen en vrouwen die engelen worden voortdurend op tot edeler taken en iedere nieuwe toestand brengt hun een toevloed van nieuwe krachten, wat bedoeld is met Gods belofte van ‘*één goede gedrukte, geschudde, overlopende maat*’

(Lukas 6:38).

De gouden harpen en het eindeloze lofgezag, die zoveel afkeer en zo'n ongunstige indruk van luie heiligen hebben gewekt, zijn schilderachtige beelden. Zij zijn het symbool van het hart dat zacht op de lier van vreugde speelt en zingt, wanneer de taak waarmee hij bezig is steeds mooier en bevredigender wordt. In de hemel zullen we de schoonheid en de kracht van mannen en vrouwen vinden, onbaatzuchtige liefde tussen de seksen, de pret van kinderen, de vreugde van kameraadschap en de levenskracht van een uiterst verzachtende en welsprekende aanraking. Zo is het hemels leven in het licht van Swedenborgs leer een werkelijk menselijk leven en daar zijn allerlei soorten van dienstbaarheden, huishoudelijk, burgerlijk, sociaal en inspirerend om te verrichten en zich in te verheugen.

We krijgen ook te weten dat er drie soorten engelen zijn: zij, van wie de grootste belangstelling kennis is en het praktische werk dat de voorposten van de hemel beschermt tegen indringen van de hel, degenen die denken en nieuwe ideeën voortbrengen en tenslotte degenen die dingen niet hoeven te beredeneren omdat zij voeling met elkaar hebben door hun macht tot waarneming en dan direct en snel handelen. Dit soort spontaneïteit kan men

vergelijken met de vijgenboom die niet met bloeien ophoudt, maar zijn bladeren en vruchten tegelijkertijd voortbrengt.

Het eeuwig leven van dienstbaarheid

In de hemel is niemand gelijk aan een ander en zodoende zijn er ontelbare groepen of gemeenschappen, maar er is maar één hemel of de hemel is één, precies zoals het menselijk lichaam één is, hoewel samengesteld uit ontelbare organen, bloedvaten, zenuwen en vezels.

Al de kleinere stukjes zijn ondergeschikt aan het gemeenschappelijk goed. In één woord, elke roem, elk ideaal, ieder hoog verlangen, al wat de dromen van de edelste geesten ooit hebben gefluisterd en oneindige veel meer mogelijkheden waar nooit aan gedacht is, worden substantiële werkelijkheden in de eeuwige zonneshijn van onsterfelijkheid.

De wetenschap leert ons dat ieder deel van het lichaam bestaat voor het welzijn van ieder ander deel.

God blaast een dergelijk doel in de natuur.

Het koninkrijk van de mineralen is verenigd en dient tot steun voor het plantenrijk. De planten schenken ons leven en zo dienen mineralen en planten de mensheid. Deze wet van nut van ieder aan allen en van allen aan ieder is bedoeld om in het menselijk leven te heersen. Velen hebben dat verdraaid en leven van het werk en het verstand van anderen, maar vroeg of laat neemt vergelding hen in zijn macht en moeten zij hun offer van dienstbaarheid op het altaar van het gemeenschappelijk welzijn leggen of verdwijnen uit de gelederen van waardig menszijn. Deze dienst kan op drie manieren gegeven worden door de hand, door het verstand of door vaardigheden van gemoed of esthetiek.

De zaak zal natuurlijk anders zijn wanneer we menselijkheid subjectief bezien. We kunnen onszelf bederven door zelfzucht, maar het feit blijft dat objectief gezien ons hele leven en onze omgeving ons de wet van het nut leren en dat dit de best mogelijke middelen zijn om onze eigen idealen te verwerkelijken. Het is aan ons om te leren die wet als onze gids te gebruiken. We moeten wegen zoeken om het voor ieder van ons mogelijk te maken die speciale activiteit te kiezen die voordeel en bevrediging zal brengen en ook in overeenstemming zal zijn met wat goed is voor al de anderen. Dan zou ieder van ons zijn plaats vinden in het eeuwige leven van nut. Dat is de enig juiste manier van *leven* in deze of iedere andere wereld.

Het doel van opvoeding in de hemel

Als het waar is dat Swedenborg ons een duidelijke, gezaghebbende openbaring brengt van het hemelse leven zoals het het beste begrepen kan worden – vrij van alle materiële beperkingen – dan zouden wij een vastomlijnd idee hebben van het doel van opvoeding dáár. De

hemelse wereld is een uitgestrekt rijk van zielen, bekleed met geestelijke lichamen, allen met elkaar in samenhang en verbonden in een groots systeem. Er is geen enkel individu in die hele menigte die geen bekwaamheden, belangstelling en een bepaald soort kennis heeft, die de eigen, hogere ontwikkeling van de individuen vergemakkelijken en daarmee het grotere goed van allen. Doordat men onderling afhankelijk is, worden zij volmaakter op hun eigen manier en staan zij open voor het geluk dat hun toenemend geschonken wordt.

Het soort opvoeding dat wij nodig hebben en die nadenkende mensen nu voorstaan, is dat die ons zal helpen de wet van het nut te waarderen, toe te passen op onszelf en het werk te kiezen waardoor wij het op de beste wijze vervullen. Wij hebben een systeem van opvoeding nodig dat ons zal onderrichten over de verscheidenheid van nut dat ons omringt en ons het verschil tonen tussen de praktische, de verstandelijke en de geestelijke diensten die we kunnen verlenen en een die ons zal aanzetten die taken te kiezen waartoe onze belangstelling en onze bekwaamheid ons het sterkst trekken.

De reden dat Swedenborg het hemelse leven als voorbeeld stelt, is dat het dient als een objectieve les. De oude gedachte vertelt ons dat ons de aarde gegeven is om ons voor te bereiden op de hemel, maar er schuilt waarheid in het andersom te bekijken. Er is ons kennis van de hemel gegeven om ons geschikter te maken voor de aarde. Het Visioen van Schoonheid moet in de werkplaats van Nazareth komen. Daarom aarzel ik niet om te wijzen op wat Swedenborg zegt over de opvoeding van kinderen in de hemel als een suggestie voor aardse scholen.

Daar leren ze grotendeels door ‘voorstellingen’: beelden, leerzame spelen en toneel, d.w.z. door illustratie en voorbeeld. Zij worden ertoe geleid dat soort dienstbaarheid te kiezen waarvan ze het meeste houden en worden daartoe opgevoed.

Een genadige hel

Sommigen hebben gezegd dat Darwin de spot heeft gedreven met de hemel en de hel, maar er wordt niet mee gespot in Swedenborgs geschriften en ze zouden nooit uit iemands zienswijze moeten verdwijnen zolang mensen in staat zijn te zondigen en berouw te hebben.

Men leert ons dat er geen hel is naar middeleeuwse trant, maar er is een geestelijke hel waar mensen heen gaan die verstokte minnaars van het kwaad zijn en die opzettelijk God in hun hart verloochenen. Zij komen niet letterlijk in vuur en daar ze zichzelf meer dan genoeg straffen, neemt God zelfs de gewetensangst weg. Daardoor worden ze nooit gedwongen zichzelf in staat van hemelse gevoelens te brengen: zij zouden er alleen door verstikt worden en beroofd van de enkele genoegens die ze hebben. Maar zij ‘branden’ door zelfzuchtige instincten en de zucht anderen te overheersen.

Zij zien zoals ze denken: als uilen en vleermuizen. Zij debatteren en twisten en vechten; zij beoefenen eindeloze kunstjes van magie en bedrog; ze moeten hard werken voor lucht en voedsel en sommigen van hen lijken altijd hout te hakken en gras te maaien, omdat ze op aarde zo verwoed voor beloning werkten. Vrekken drukken denkbeeldige geldbuidels tegen hun hart. Sirenen proberen moeiteloos hun erbarmelijke vormen te verfraaien en te genieten van hun in mat licht weerspiegelde beeld, al is dat van een houtskool vuur. Iedere troep misdadigers streeft ernaar de rest te slim af te zijn en de woeste vreugde van wedijver schijnt spookachtig op hun ontsierde gezichten. Degenen die zich vastgehouden hebben aan hun wrede, domme denkbeelden, praten uur na uur tot hun eigen idiote soort en tot suffe geesten. Wanneer ze vermoeid zijn van hun nutteloze pogingen, nemen al die geesten, gnomen, tovenaars en rovers elkaar bij de hand en dansen als de krankzinnige fantasieën van een koortsdroom.

Maar deze ongelukkige wezens worden door God niet als nietsnutten beschouwd of veracht. Hij brengt hen in uiterlijke vreugde en voor zover zij door hun eigen neigingen geleid kunnen worden, leidt hij hen ertoe anderen van dienst te zijn. Zij stellen ons in staat het kwaad te zien dat vermeden moet worden als ook het goede dat we moeten kiezen. Zij houden het vuur van eerezucht in leven bij diegenen onder ons die zich niet bekommeren om het algemene welzijn, maar veeleer roem en eer wensen.

Zij scherpen onze geest voor de onplezierige waarheden die wij als kinderen van het licht zeer zeker moeten leren, wanneer we de mensheid moeten bewaren voor bruto geweld en onderdrukking, of dat nu door een is of door velen.

Het is niet God maar de mens die zichzelf in de hel werpt. En de hel is zelfzucht. Het was de Duitse musicus Jacob Boehme die de knagende, brandende begeerten en verlangens van de zelfzuchtigen 'de donkere worm van de hel' noemde, waarvan de Schrift zegt: 'hun worm sterft niet en het vuur wordt niet geblust' (Markus 9: 48).

Hoop voor de toekomst

Hemel en hel zijn feiten geworden in ons dieper bewustzijn, waarover niet gediscussieerd kan worden. Wij hebben een intuïtieve kennis daarvan, niet een weifelende kennis van argumenten en redeneringen die we naar believen kunnen aanvaarden of verwerpen. Swedenborg toont aan dat de toestand waarin we na de dood komen, is bewerkt door onze eigen motieven, gedachten en daden. Alleen zulke directe kennis zoals hij verschaft, verleent werkelijkheid aan de dingen van de geest, daar het voortkomt uit levenservaring.

De moeite die stervelingen hebben om dit te geloven, komt niet zozeer voort uit de onbewijsbaarheid ervan,

maar door onze eigen ongelovige houding. Wij geloven dat alleen materiële dingen waar zijn en onze egoïstische verlangens neigen ertoe onze geestelijke pogingen te verpletteren en onze innerlijke mogelijkheden ervan af te houden bewuste ervaring te bereiken. Omdat we niet in staat zijn ons te realiseren hoe *verderfelijk* de invloed op het menselijk karakter is van hetgeen men van anderen aanneemt, begrijpen we de werkelijke betekenis van ons eigen, geestelijk wezen niet. Onze beschaving is een mislukking naarmate materialisme en zelfzucht ons onverschillig maken voor wat wijsgeren als Swedenborg leren en voor de inzichten van de grote denkers van de wereld.

Met wereldwijde gedachten en met wetenschappelijke nauwkeurigheid vertelt Swedenborg hoe engelen hem leidden van rijk naar rijk van de geestelijke wereld, hem het leven toonden dat na de dood komt en de werkelijkheid van onsterfelijke dingen. Engelen waren zijn leermeesters, zijn gidsen. Hij vestigde zijn ziel in de hemel; hij voelde de grootsheid van de goddelijke Voorzienigheid, de grootsheid van het eeuwige leven.

Het werd hem gegeven de draaiende loop van de sterren te betreden en naar de aarde terug te keren met kennis in zijn handen. Zijn levendige getuigenis zal een steeds toenemend licht uitstorten over het donkere achterland van onze persoonlijke zielservaringen en onze tastende pogingen versterken met de moed van een onsterfelijk doel.

Swedenborg maakt het toekomstig leven niet alleen begrijpelijk, maar ook begerenswaardig.

Zijn boodschap aan de levenden, die de dood met de daarmee gepaard gaande scheiding en verdriet tegemoet gaan, strijkt als een lieflijke adem van Gods aanwezigheid over het hart van de mensheid.

We kunnen nu de dood ontmoeten zoals de natuur dat doet, in gloedvolle pracht, met een vrolijke stap op weg naar het graf, met onze vrolijkste gedachten en schitterendste voorgevoelens zoals de natuur zich tooit in hulsels van goud, smaragd en scharlaken, alsof ze de dood uitdaagt haar te beroven van haar onsterfelijkeheid.

7 – Evangelie van Liefde

'God is liefde en wie in de liefde blijft, blijft in God en God in hem.' (1 Johannes 4:16)

Christendom: de wetenschap der Liefde

Godsdienst is gedefinieerd als de wetenschap van onze verhouding tot God en tot onze medemensen en wat we aan onszelf verschuldigd zijn. Zeker is dat het christendom, juist begrepen, de wetenschap van de liefde is. Toen de Heer zichtbaar voor mensen op aarde woonde, verklaarde Hij dat aan de twee geboden, liefde tot God en liefde tot de naaste, *'de gehele wet en de profeten*

hangen' (Mattheüs 22:40).

Wie zou de Schriften en alle menselijke gedachten daarover op zo'n diepe wijze kunnen kennen als de zachtmoedige Nazarener belast met zijn goddelijke opdracht? Zijn autoriteit is duidelijk bewezen in de evangeliën.

'Dit is het eeuwige leven dat zij U kennen, de enige waarachtige God en Jezus Christus die Gij gezond hebt' (Johannus 17:3).

Het was Jezus die zei: *'Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven'* (Johannus 14:6) en *'Zoek eerst het koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid en al deze dingen (geluk en materiële zegeningen) zullen u bovendien geschonken worden'* (Mattheüs 6: 33). Jezus die met het hoogste gezag sprak, legde de nadruk op de goddelijke noodzakelijkheid van de liefde, in alle Evangeliën. *'God is liefde! God is liefde! God is liefde!'* was de onveranderlijke betekenis van de uitdrukkingen als deze: *'Hebt elkander lief zoals ik u heb liefgehad'* (Johannus 13:33) en: *'Als gij mij liefhebt, zult gij mijn geboden bewaren'* (Johannus 14:15).

Jezus stelde haat, in elke vorm, groot of klein, altijd voor als het tegenovergestelde van God en zijn leer over de hel was niet dat het een straf van Gods is, maar dat het resultaat is van de onvermijdelijke wet dat kwaad zich wrekt op degenen die zich overgeven aan haat en brandende lusten en wrede ellende van gekwetste trots en koppige eigenwaan.

Ongeacht van welk gezichtspunt Jezus uitging, hij keerde terug tot het feit dat hij de wederopbouw van de wereld niet toevertrouwde aan rijkdom of kaste of macht of geleerdheid, maar aan de betere instincten van het menselijk ras, aan de edeler idealen en gevoelens van mensen, aan liefde die de drijfveer is van de wil en de dynamische kracht van handelen. Hij keerde zijn woorden op alle denkbare manieren en deed al het mogelijke werk om twijfelaars te overtuigen dat liefde, ten goede of ten kwade, het leven van hun leven is, de brandstof van hun gedachten, de adem van hun neusgaten, hun hemel of hun ondergang. Er was geen uitzondering of matiging hoe dan ook in zijn heilige, ontzagwekkende, hoogste evangelie van Liefde.

Een korte geschiedenis van Liefde

Gedurende tweeduizend jaar hebben zogenaamde gelovigen 'God is Liefde' herhaald, zonder de universele waarheid die vervat is in deze drie geweldige woorden, te beseffen of hun stimulerende macht te voelen. Het is een feit dat vanaf het moment dat mensen ernstig over het leven gingen nadenken, er een noodlottige stilte is geweest ten aanzien van de edelste van alle onderwerpen. De geschiedenis van de liefde-leer is een openbaring van de tragedie hoe God tot eenieder van ons komt om Zijn natuur aan ons te openbaren en wij Hem toch niet kennen: *'Hij was in de wereld en de wereld was*

door Hem gemaakt en de wereld kende Hem niet' (Johannus 1:10)

In de vijfde eeuw voor Christus was het de verdienste van Empedocles, de Griekse wijsgeer en arts die als eerste de aard van de liefde begrepen had. Hij probeerde de elementen te vinden waaruit de wereld wordt samengesteld, waardoor zij voortgaat en wat haar samenhoudt.

In zijn lijst van elementen noemt hij **vuur, water, aarde en lucht** en gaat dan verder met Liefde erbij te nemen met de woorden: *"... en de Liefde onder hen, hun gelijke in lengte en breedte, richt daar uw geestelijke blik op en zit niet met verblinde ogen, want van haar wordt ook gedacht dat ze geplant is in de stervelingen en dat zij maakt dat ze vriendelijke gedachten denken en vriendelijke daden verrichten. Men noemt haar Vreugde en Aphrodite. Toch heeft geen sterveling haar opgemerkt onder de elementen van de wereld'.*

Een eeuw later, tijdens de schitterendste periode van de wijsbegeerte in Griekenland, ontbrandde Plato's ziel in edele verontwaardiging door de woorden van Empedocles en in een uitbarsting van welsprekendheid protesteerde hij tegen de harteloosheid van de wijsheid van zijn tijd: *'Wat is het vreemd dat, terwijl andere goden gedichten en hymnen hebben die hun ter ere zijn gemaakt, de grote en glorieuze God Liefde geen lofredenaar heeft. De wijzen hebben in proza de deugden van Hercules en andere helden bezongen en hebben zelfs het nut van zout tot onderwerp gemaakt van welsprekende verhandelingen en dan alleen te bedenken dat er een vurige belangstelling geweest zou zijn voor zulke dingen en dat toch tot op de dag van vandaag niemand de moed*

heeft gehad op waardige wijze het prijzen van de Liefde te bezingen; zo is deze grote godheid volkomen verwaarloosd.'

Ik denk dat het in zijn dialoog over moed was, nl. in *Lachesis* dat Plato zei, dat het beledigen van iemand, zelfs de meest verachte slaaf, een belediging was van de heilige band die goden, mensen en dingen in vriendschap verenigt.

Dan gingen er meer dan twintig eeuwen voorbij waarin er, afgezien van de stem van goddelijke Liefde die zijn boodschap uitsprak tot de door haat hardhorige oren van de mensen, slechts hier en daar een geest dapper genoeg was om deze hemelse mededelingen te verstaan en die te vertalen in de harde taal van de aarde.

St Augustinus, Thomas van Aquino, Thomas à Kempis (wiens *Meditaties* ik met vreugde las), Baruch, Spinoza, Jacob Boehme en andere mystici stonden moedig aan de zoom van hun tijd en schouwden diep in de uitgestrekte, onbekende zee van een voelen dat voor altijd stroomt naar de duisternis van niet-begrepen worden.

Zij hadden een doordringend inzicht in de wegen en werken van de Liefde: de Liefde van God, Liefde van anderen en liefde tot zichzelf. Pas toen Swedenborg zich verhef vanuit de tijd van het kille rationalisme van de achttiende eeuw, straalde de liefde weer als het middelpunt en was het leven de schoonheid en bewaarder van alle dingen. Met de Bijbel als zijn autoriteit ontwikkelde hij deze leer in zekere mate in zijn *Hemelse Verborgenheden* en completer en systematisch in zijn *Goddelijke Liefde en Wijsheid*. Hij verklaarde de hele wereld van de menselijke ervaring in termen van liefde: de stadia van liefde, de activiteiten, de krachten en de functies van de liefde en de opbouwende, beschermende en moed gevende voorschriften van de liefde.

Bovendien ontdekte de ziener dat liefde in de hoogste betekenis gelijk is aan het goddelijke zelf, 'dat de Heer laat stromen naar iedere engel, naar iedere geest en ieder persoon' (*Hemelse Verborgenheden* nr. 6058), dat het materiële universum uit Gods liefde is gewrocht in vormen passend voor de levensbehoeften en dat het Woord van God, op de juiste wijze begrepen, de volheid en het wonder van zijn liefde voor al de kinderen van de mensheid openbaart.

Zo bereikte ten slotte een zwakke straal trekkend door de oneindigheid van de goddelijke ziel de geest van een blinde en dove mensheid en zie, de tweede komst van de Heer is nabij!

Een ziener onder de blinden

Voor zijn leer van de liefde moest Swedenborg een speciaal vocabulaire vinden. Inderdaad leek het bijna alsof hijzelf een andere taal leerde. Hij was verbijsterd door het denken uit gewoonte, waardoor ieder die gewend was grotendeels afhankelijk te zijn van zijn zintuigen,

veel moed nodig zou hebben om dat te veranderen, zo diep is het verschanst in de zintuigen.

Het was al niet eenvoudig voor hem om als door een beslagen spiegel de geestelijke krachten die het leven onderhouden, te aanschouwen, maar het was nog moeilijker deze duidelijk te herleiden tot hun prachtige oorsprong in Gods liefde-hart en ze dan mee te delen aan een tijdperk van kille rede, twistende geloven en sceptisch vragen. De enige manier om enig idee te geven waar Swedenborg tegenin moest gaan, is om zich voor te stellen wat voor verschrikkelijke moeilijkheden blinde mensen ontmoeten wanneer ze andere gehandicapten willen helpen. Zij moeten hun leven lang proberen om de zienden de speciale noden van de niet-zienden te doen begrijpen en de juiste manier om deze gebroken levens te herstellen door vriendschap, werk en geluk.

Het is verbazingwekkend wat voor een diepe onwetendheid er heerst, zelfs bij personen die zeer goed op de hoogte zijn ten aanzien van blinden en hun gevoelens, hun verlangens en hun mogelijkheden.

De zienden zijn geneigd te denken dat de wereld van de blinden, en in het bijzonder die van de doof-blinden, geheel anders is dan de door de zon verlichte stralende wereld die zij kennen, en dat hun gevoelens en gewaarwordingen wezenlijk verschillen van die van henzelf en dat hun geestelijk bewustzijn fundamenteel wordt aangetast door hun gebreken... Zij vergissen zich nog meer en stellen zich voor dat blinden uitgesloten zijn van alle schoonheid van kleur, muziek en vorm.

Men moet hen altijd weer vertellen dat de elementen van schoonheid, orde, vorm en proportie tastbaar zijn voor blinden en dat schoonheid en ritme het resultaat zijn van een geestelijke wet die dieper reikt dan de zintuigen.

Maar toch, hoeveel mensen met ogen nemen deze waarheid ter harte? Hoe velen van hen nemen de moeite om zich te vergewissen van het feit dat doof-blinden hun hersenen erven van een ziend en horend ras, dat uitgerust is met vijf zintuigen en dat de geest de stille duisternis vult met zijn eigen zonneschijn en harmonie?

Swedenborg had veel van dergelijke moeilijkheden om zijn indrukken als ziener over te brengen aan de aan materie gekluisterde, van waan vervulde zintuigen van zijn generatie.

Wie weet. Misschien zijn de beperkingen van blinden die ogen hebben en doven die oren hebben een middel om Gods boodschappen over te brengen naar de diepste duisternis van menselijke onwetendheid en ongevoeligheid. Zonder de wens om ook maar enigszins aanmatigend te zijn, hoop ik dat ik enige vaardigheid mag hebben om mijn ervaring van leven in de duisternis te gebruiken zoals Swedenborg zijn ervaring van twee werelden gebruikte, zodat hij de betekenis van twee werelden gebruikte, zodat hij de verborgen betekenis van het Oude en Nieuwe Testament kon verklaren.

Het is een bijzonder geluk voor mij om de macht van de liefde van God en de daarvan afstammende menselijke liefde die tussen mij en een volslagen isolement staat, te gebruiken en van mijn handicaps een middel tot hulp en welwillendheid naar de ander te maken.

Liefde is het innerlijkste wezen van de mens

Het is steeds weer een verdriet voor mij wanneer ik mij de tragedie realiseer van Swedenborgs openingswoorden in *Goddelijke Liefde en Wijsheid*:

‘De mens weet dat er zoiets is als liefde, maar hij weet niet wat liefde is... En omdat hij, wanneer hij erover nadenkt, niet in staat is zich er enige voorstelling of gedachte over te vormen, zegt hij dat het niet iets is of dat het slechts iets is dat voortvloeit uit zien, horen, aanraking of gemeenschap met anderen en hem op die manier beroert. Hij is zich totaal niet bewust dat liefde zijn echte leven is; niet alleen het algemene leven van zijn gehele lichaam en het gewone leven van al zijn gedachten, maar ook het leven van al hun afzonderlijke delen’.

Het probleem is dat mensen uitingen als glimlachen, blikken en vriendelijke daden van liefde ten onrechte opvatten als de liefde zelf. Het is net alsof ik de fout zou maken dat de hersenen vanuit hun eigen kracht denken of dat het lichaam uit eigen beschikking handelt of dat de stem en de tong hun eigen trillingen veroorzaken of dat mijn hand iets herkent onafhankelijk van mijzelf, terwijl al deze delen van het lichaam handelen volgens de wil van de geest. Of alsof ik mijn hand op een mooie lelie mag leggen en zou beweren dat de gevoelens van aanraking en reuk in de bloem zaten, terwijl in werkelijkheid de huid waardoor ik voel deze gevoelens veroorzaakt. Dit is het soort verschijnselen waarvoor men op zijn hoede moet zijn wanneer men het heeft over liefde, leven en geestelijke activiteiten.

De algemene gedachte over liefde is dat het iets buiten ons is, een vaag gevoel, een van de abstracties waarover men niet kan spreken, omdat men er niet duidelijk over kan denken. Maar Swedenborg leert ons dat liefde niet een abstractie is zonder oorzaak, onderwerp of vorm.

Ze zweeft niet door de ziel en komt niet tot stand door de aanraking of het zien van een voorwerp.

Het is ons meest innerlijke wezen van waaruit ons geestelijke organisme gevormd is en wat wij waarnemen als liefde is slechts een teken van die substantie. Liefde houdt in feite onze vermogens in leven zoals de atmosfeer de zintuigen van voelen, ruiken, tasten, proeven, zien en horen hun gevoelsleven. Ik wil het verschil tussen liefde en de tekenen ervan waarvoor zij zo vaak ten onrechte wordt gehouden, aantonen. Want tenzij wij een levendig gevoel hebben van de werkelijkheid van de liefde, kunnen we haar niet bereiken, haar veranderen of verdiepen of zuiveren zodat onze genegenheden hoger

mogen worden en onze vreugde toeneemt. Zo vaak beleven we de liefde mechanisch. We gaan er steeds omheen in een vicieuze cirkel, waarbij we proberen onze neigingen te veranderen en onszelf en anderen te hervormen, terwijl de liefde weent omdat ze uitgesloten is, of nog erger, ze bespot ons en liefkoost zichzelf kalm.

Vanuit mijn eigen strijd met gebrekkig spreken heb ik dit voorbeeld van een verkeerde, wijdloperige, indirecte methode om te veranderen wat bedorven is.

Het zou dwaas zijn te proberen mijn stem te verbeteren door te werken aan de klanken die ik uit wanneer die door de lucht zweven. Nee, ik moet werken aan mijn stemorganen en dat heeft geen zin tenzij ik mijn innerlijke of geestelijke voorstellingen van spraak verbeter.

De stem is in essentie niet fysiek; het is het denken dat zichzelf hoorbaar maakt. Hij wordt letterlijk gevormd, gekleurd en geregeld door de geest. Mijn uiterste poging bij het oefenen is om juiste voorstellingen van klanken en woorden als het ware in mijn innerlijk oor te krijgen, daar mijn lichamelijk oor gesloten is, en hoe dichter ik kom bij het juiste gebruik van mijn geest als een instrument voor het spreken, des te beter zal ik door anderen begrepen worden.

Het lijkt een hele afstand van stem naar liefde, maar het principe is precies hetzelfde. Het leven, met al zijn emoties, sympathieën, antipathieën en belangen, wordt gevormd en gekleurd en uiteindelijk worden de wisselvalligheden ervan gecontroleerd door de meest innerlijke liefde van de mens. Daarom moeten we ernaar streven het ware geestelijke concept van liefde te vormen, als een actieve, scheppende en gebiedende macht wanneer we de wens hebben om edelere gevoelens en mooiere idealen te verwerven en ons pathetisch verlangen naar geluk te vervullen.

Liefde moet niet beschouwd worden als een resultaat, los van de ziel of van een orgaan, of een talent of een functie. Liefde omvat de hele belichaming, van bewuste gedachte, bedoeling, doel, poging, beweegredenen en impulsen, vaak onderdrukt, maar altijd verborgen, en op elk moment gereed om zichzelf in handeling te concretiseren. Zij krijgt een gezicht, handen en voeten door de mogelijkheden en organen; ze werkt en spreekt en zal niet tegengehouden worden door welke uiterlijke omstandigheid dan ook, wanneer ze begint naar een doel te bewegen. Liefde, de allerbelangrijkste leer, is niet een vage, doelloze emotie, maar het verlangen naar het goede verenigd met wijsheid en vervuld in de juiste handeling.

Dienst: Zichtbaar gemaakte Liefde

Twee duizend jaar geleden hulde Jezus zich in vlees om met de mensen te verkeren en hun te wijzen hoe ze in vrede samen konden leven. Onder armoede, vervolging, verraad leefde hij zijn leven voor hun ogen, de werken

van zijn Vader verrichtend, zieken genezend, de treurenden vertroostend, de ogen van blinden openend en bezeten geesten bevrijdend. Hij woonde bij de armen en verachten en hij verzorgde hun fysieke noden.

Hij zei zijn discipelen dat ze de wereld in moesten trekken en het Evangelie van dienstbaarheid moesten prediken. Hij zei hen dat de wereld hen niet welkom zou heten, maar dat ze zich dat niet moesten aantrekken.

Ze moesten rustig zijn en vrijmoedig spreken.

Als iemand hun hemd zou nemen, moesten zij ook hun mantel geven om juist te tonen dat materiële dingen op de tweede plaats komen. Zelfs als men geweld tegen hen gebruikte, mochten zij niet op hun beurt geweld gebruiken, luidde de waarschuwing. *'Zij die naar het zwaard grijpen, zullen door het zwaard omkomen.'* (Mattheüs 26:52). Liefde is de macht die redt. *'Hebt elkander lief zoals ik u heb liefgehad en ge zult gezegend zijn door uw Vader die in de hemelen is.'* (Johannes 13:33; 15-22).

Swedenborg zegt dat *'...ontwikkeling van de mens is: de liefde tot dienstbaarheid' ofwel dienst aan anderen'* (Goddelijke Liefde en Wijsheid, nr. 237).

Onze weifelende pogingen om te handelen zijn slechts stamelende aanduidingen van de grootsheid van de dienst die we bedoelen. We willen meer doen dan we ooit kunnen doen en wat we willen in werkelijkheid.

De dierbaarste van alle vertroosting die Swedenborgs boodschap mij brengt is dat in de volgende wereld ons beperkte arbeidsveld onbegrensd groot en stralend zal zijn. Zijn leerstellingen zijn vol van stimulerend vertrouwen, van geloof in wat hij verklaart gezien, gehoord en aangeraakt te hebben. Wij die blind zijn, zijn vaak blij dat het oog van een ander een weg voor ons vindt in een wijde verwarrende duisternis. Hoeveel te meer zouden we ons moeten verheugen wanneer een ziener een weg ontdekt naar de stralende, verre landen van de geest!

Voor onze Godsvoorstelling, het Woord en het hierna- maals geeft Swedenborg een nieuwe visie die even

opzienbarend en aangrijpend is als de door engelen gezongen boodschap van de geboorte in Bethlehem.

Hij brengt ons een nieuwe getuigenis om onze hoop te ondersteunen dat de sluier van onze niet-ziende ogen weggenomen zal worden, dat het doffe oor verscherpt zal worden en de stomme lippen verblijd met spraak.

Voor degenen die door blindheid getroffen zijn, brengen Swedenborgs woorden een speciale boodschap van vertroosting, want zij brengen inzicht dat werkelijk bemoeidigt en verlicht. Hier en nu is ons onvermogen onherstelbaar. Onze dienst aan anderen is beperkt. Onze dorst naar omvangrijkere activiteit wordt niet bevredigd.

De grootste werkers voor de mensheid: geleerden, dichters en kunstenaars die al hun vermogens bezitten, worden geschokt door een machtige schreeuw van de ziel, een verlangen om vollediger de energie, het vuur en de rijkdom van de verbeelding en menselijke impuls die hen bezielt, te brengen. Geen wonder dan dat wij met onze beperkte zintuigen en bescheidener krachten verlangen naar wijder werkgebied en mogelijkheden om dienstbaar te zijn. De moeilijkheden die blindheid over onze paden werpt, zijn smartelijk. We ontmoeten duizenden beperkingen en als alle menselijke wezens lijkt het soms dat wij toevalligheden en grillen van het noodlot zijn. De tegenwerking van onze diepgewortelde instincten doet ons met speciale pijnlijke beperkingen voelen die de mensheid bestoken. Als de zienden al een krachtig, levend geloof nodig hebben om het hoofd te bieden aan hun verantwoordelijkheden en hun beproevingen, stelt u zich dan eens voor hoeveel meer de niet-zienden dat nodig hebben.

De blinden hebben een sterke vriend in Swedenborgs onderricht, want dat moedigt onze kracht aan om te werken, om moeilijkheden te overwinnen en het leven van de geest te leven.

Swedenborg leert ons dat de liefde ons vrij maakt en ik kan getuigen van haar macht om ons op te heffen uit ons isolement waartoe we veroordeeld lijken.

Wanneer de gedachte van een actieve, alles controlerende liefde ons in beslag neemt, worden we meesters, scheppers van het goede, helpers van mensen.

Het is alsof het duister een ster heeft uitgezonden om ons naar de hemel te trekken. We ontdekken in onszelf vele niet-ontwikkelde hulpbronnen van wil en gedachte.

Tegengehouden, belemmerd, steeds falend verheffen we ons boven de barrières die ons binden en beperken: onze levens nemen klaarheid en orde aan. In de liefde vinden we bevrijding van fysieke en geestelijke blindheid.

Ons gebrek aan zien ontzegt onze handen om ons bezig te houden met veel van de meest edele, menselijke kunsten, maar liefde staat voor ons open; en zoals Swedenborg aantoonde, leert liefde ons de hoogste van alle kunsten: de levenskunst. Uit zijn geschriften leren we deze vernieuwende liefde, dit opbouwende vruchtbare geloof,

dat het verlangen van de mensheid naar God is, te koesteren, te richten en uit te oefenen. Voor een leven in duisternis is liefde de zekerste gids.

In onze dienst aan anderen wordt onze liefde zichtbaar gemaakt. In dienen horen we de stem van liefde en geloof die tenslotte het woord van eeuwig leven zal uitspreken: 'Wel gedaan!' (Mattheüs 25:21).

Het dagen van de Christenheid: De Zon van Liefde

Een jong iemand zegt: 'De berustende, gunstig gestemde houding van de christelijke kerk ten aanzien van een corrupte, wrede en hebzuchtige maatschappij is een verloochening van het Evangelie van Christus.'

Deze bewering is symptomatisch voor het gevoel van veel nadenkende mensen dat christendom eerder afnemend dan groeiend in kracht is. Sommige kerken beseffen dat hun mensen hen verlaten en zonder de oorzaak te begrijpen, proberen ze allerlei soorten redmiddelen om hun kudden bijeen te houden. Zij redeneren: 'We leven in een materialistische tijd, we moeten de mensen materiële attracties geven in de kerken. Als resultaat zien we predikende acteurs, concerten, films bands en dolle acrobaten in sommige kerken. Toch duurt de uittocht voort, de mensen mopperen en het licht van het geloof wordt matter in hun harten.

Wat is de oorzaak van die steeds toenemende duisternis in de tenten van God? Waarom verliezen zovelen hun geloof in de leefbaarheid van het christendom?

Op zoek naar de antwoorden op deze vragen, opende ik Swedenborgs *Ware Christelijke Religie* en daar vond ik een antwoord nl. 'waar geen goed leven is, daar is niet langer een kerk'.

Waar mensen ophouden hun geloof toe te passen in de praktijk van het leven, daar is geen geloof (vergelijk hoofdstuk VI, *Het Geloof*).

Is dat niet wat gebeurde met de christelijke kerk? Geen Kerk kan mensen inspireren tot edele idealen als ze niet de doeleinden volgt die de Heer heeft aangegeven.

Maar de tijd komt dat de maatschappij zó volkomen veranderd zal zijn, dat in geen enkel opzicht de nieuwe orde lijkt op de oude.

Waarachtig christendom zal dan de wereld overstroomden zoals de oceaan bij vloedgetijde; zij zal de mensheid overstelpen, onderdompelen en herscheppen. Geen vervaardigde barrière van oorlogsschepen, legers of versterkingen zal de opkomst van die machtige wateren stuiten. Geslacht, ras en geloof zullen gewassen en gereinigd worden in de vloedgolven van broederlijke herschepping.

Wanneer die dag daagt, zullen we met de Zon van Liefde voor onze ogen wandelen en zij zal schijnen telkens wanneer twee van ons naar elkaar kijken. Want de Zon der Liefde is de substantie en het leven van alle geschapen dingen. In haar boezem ligt de toekomst van alle

dingen. Het is aan de Zon van Liefde dat wijsheid ontspruit en door haar macht ontwikkelen, we dat deel van onze natuur dat gevormd is naar het beeld van het goddelijke.

9. **Evangelie van vreugde**

'In Uw tegenwoordigheid is er overvloed van vreugde' (Psalm 16:11)

Vreugde: Gods feest voor de ziel

Swedenborgs uitspraken over God en geluk lijken even ontelbaar als de bloemen en de bladen van een vruchtboom in volle bloesem en dat is niet verrassend wanneer hij verklaart dat de essentie van leven het genieten is van de dingen waarvan we houden. Er is geen belangstelling wanneer het hart koud is, en waar geen impuls is, daar is geen genot. Menselijk geluk bestaat uit ontelbare kleine vreugden, zoals tijd gevormd wordt door minuten en seconden, maar slechts enkele mensen met al hun zintuigen staan erbij stil om daaraan te denken en nog minder gaan erbij zitten om hun zegeningen te tellen.

Deden ze dat, dan zouden ze het zo druk hebben dat de volgende luide oproep tot plicht, als muziek zou lijken voor hun verrukte oren.

Ik bedoel geen hedonisme, dat het zoeken is naar plezier als een doel op zichzelf, liever dan nuttigheid. Daarom hoop ik dat mijn woorden niet lichtvaardig schijnen voor ieder ernstig persoon, wanneer ik spreek over het universum als een tafel door goddelijke goedgunstigheid gedekt met een feest voor de ziel. Elk vermogen van de geest en elke begeerte van het lichaam heeft zijn eigen genoegens, die de middelen zijn voor vernieuwing en opbouw. Elke aparte kracht in de menselijke natuur, lichamelijk of geestelijk, zou een kans moeten hebben om te kiezen en zich toe te eigenen wat verwant en bevredigend is.

Het is niet noodzakelijk, zoals vaak wordt verondersteld, natuurlijke genoegens op te geven alvorens geestelijke te verkrijgen. Integendeel, we genieten er nog intensiever van indien we innerlijk groeien. Hoe prachtig is een tros druiven, door een geliefde vriend gezonden, met zijn afgeronde schoonheid, kleur en heerlijke geur, liefde, verbeeldingskracht en poëzie in substantie. Hoe rijk en veelvuldig vinden we bloemen in geurig genot die het verstand bezielen en de bloesem van ons hart openen. Hoe eindeloos bekoren ons de veranderingen van hemel en water en aarde en houden ons een lieflijke spiegel voor van de hogere wereld, waarop ons geloof en onze dromen geconcentreerd zijn. De wereld is zo vol zorg en verdriet dat het een goedgunstige schuld is die we elkaar verschuldigd zijn om de vrolijke kristallen van genot te ontdekken die verborgen zijn in donkere omstandigheden en vervelende taken. Swedenborg, wiens arbeid was als die van een reus, zag onuitputtelijke

voorraden van vreugde midden in de veeleisende sleur. Uit de grond van zijn hart en het hart van de hemel schreef hij in *De Ware Christelijke Religie*:

‘De vreugden van liefde die ook de vreugden van naastenliefde zijn, maken dat wat goed is, goed genoemd wordt en de bekoringen van wijsheid die ook de bekoringen van geloof zijn, maken dat wat waar is, waar genoemd wordt, want vreugde en verschillende soorten bekoring maken hun leven uit en zonder leven van deze dingen zijn goedheden en waarheden als onbezielde dingen en dus ook onvruchtbaar’ (nr. 38).

Zoals zelfzucht en geklaag de geest bederven en verduistern, zo verheldert en verscherpt liefde met zijn vreugde de blik. Liefde verschaft de delicatessen van waarneming om wonderen te zien in wat voorheen saai en alledaags scheen. Zij vervult de bronnen van inspiratie en de vreugde daarvan zendt een rivier van nieuw leven, dat als bloed vloeit door de door materie verstopte mogelijkheden.

Opvoeding door genot

Er is een groeiend besef onder nadenkende mensen, dat genieten essentieel is voor groei en zelfverbetering en het verwerven van edeler instincten. Wat beweegt kinderen om te leren anders dan hun vreugde in kennen. Stellen de genietingen van smaak het lichaam niet in staat voedsel op te nemen. Welke denkende geest kiest niet de ideeën die hem bevallen en laat andere achteloos verdwijnen. Wat anders doen we met onze verborgen innerlijke wil dan die te richten op een of ander eldorado dat ons aanlokt en ons gebiedt te volgen totdat we onze dromen kunnen verwerkelijken? Wat anders dan dromen van genieting leidt de dapperen en avontuurlijken tot nieuwe ontdekkingen en het uitbreiden van de natuurlijke hulpbronnen der mensheid. Waarom verdraagt de geleerde vaak geestelijke inspanning en afstotende taken, als het niet was voor de vreugde, gevoeld in het begrijpen van nieuwe waarheden en het bewijzen van een nieuwe dienst aan anderen?

Een wijze leraar of vriend of werkelijke hervormer probeert een misdadiger niet op de goede weg te brengen door geweld. In een bekwame combinatie van tucht met prettige invloeden, werkt de leraar eraan om de koppige wil zachter te maken en de trage geest om te toveren tot juist denken. Iedereen die uit louter goedheid des harten een helpend woord spreekt, een bemoedigende lach schenkt of een slecht begaanbare plaats op het pad van een ander effent, weet dat het plezier van geven zo is beantwoord, dat het een innerlijk deel van het eigen leven maakt, een regel om mee te leven.

De vreugde om hindernissen te boven te komen, die eens onoverkomelijk leken en de grenzen van vaardigheid verder te verleggen, wat voor andere vreugde is er dan

die? Wanneer degenen die geluk zoeken slechts een minuutje stil zouden staan en denken, dan zouden ze inzien dat de genietingen die zij werkelijk ervaren even ontelbaar zijn als blaadjes gras aan hun voeten of de dauwdruppels die vonken op de morgenbloemen.

Maar toch, hoe weinig mensen ontmoet ik die zich deze rijkdom van vreugde realiseren. Het is verbazingwekkend en verdrietig voor mij om te bemerken hoe ver van huis zij gaan op zoek naar geluk. Zij zoeken ernaar in de vreemdste plaatsen. Ze zoeken koningen en koninginnen op en buigen voor hen; ze zoeken geluk in reizen en prikkels, ze graven ernaar in de diepte van de aarde, denkend dat het ligt in verborgen schatten. Vele anderen beroven zich van vreugde door bijgelovig hun verstand te ketenen aan godsdienst of conventie of partijpolitiek. Ze zijn verblind, doof geworden en verhongerd, terwijl er altijd in hen een wereld van heerlijke rijkdom is, klaar om hun harten en geesten te zegenen. Het is Gods goede gift aan hen vanuit Zijn geluk en zij weten dat zelf niet.

Onze vreugde geeft ons kracht

Men kan mensen helpen zichzelf te vinden door hen te verrassen met nieuwgevonden vreugde, want genieten dient als een middel van zelfkennis. Swedenborg zegt dat als mensen hun persoonlijke genietingen onderzoeken, zij vaak beseffen dat zij zelfzuchtig zijn, omdat hun meeste energie gebruikt wordt om hun eigen leven te vormen of kennis te verkrijgen voor eigen doeleinden; maar het blijkt dat de duurzamere vreugden geboren worden uit een onzelfzuchtig doel om anderen te dienen en nieuw leven in de wereld te brengen.

Deze onzelfzuchtige genietingen fluisteren hun bijval aan allen en zetten hen aan zich te verheffen boven hun egocentrische zijn tot een bewustzijn van nieuwe krachten en nieuwe zelfkennis. Alleen wanneer mensen de voetstappen van hun geest naar het huis van zijn genietingen volgen, zullen zij hun eigen vorm en gelaat zien en hun lot lezen in het levensboek.

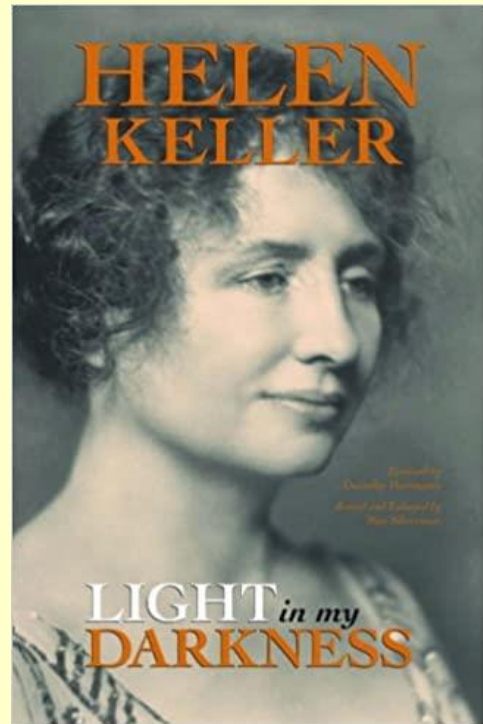
Maar Swedenborg zegt ook dat voor mensen met slechte genietingen, die de intellectuele eerlijkheid hebben ze te erkennen en die eerlijk proberen hun harten tot iets waardevols te verheffen, er geen reden tot wanhoop zal zijn. Zo snel als begoochelingen verdwijnen, zal puur geluk zich even onweerstaanbaar in de ziel storten als sterke luchtstromen een lang gesloten woonplaats verblijden en hoe gelukkiger mensen worden des te groter zal hun kracht zijn uiterlijke omstandigheden te veranderen overeenkomstig hun eigen verlangen. Het is een misvatting van mensen om angst te houden voor vijandigheid die een breuk vindt in hun eens gebroken vestingen. In plaats van elke vrees kunnen zij een nieuw genoeg opbouwen en zich daarop concentreren tot de beproeving voorbij is.

Dat wordt bedoeld met ‘herscheping’ en het is prachtig om te lezen hoeveel ongelukkige mannen en vrouwen zo van schijnbaar hopeloze, slechte neigingen afkwamen en een on-gedroomde zelfontwikkeling bereikten, een door de hemel gegeven psychotherapie. Vergeving van zonde is niets anders dan de waterbron van vreugde van boven, die het gebroken hart vervult wanneer iemand slechte verlangens en verkeerde gedachten heeft uitgedreven en in harmonie met de machten van het goede werkt.

Het is buiten twijfel dat iedereen tijd heeft voor een hobby, of een ander speciaal genot, zoals bijvoorbeeld vijf minuten elke dag om een lieflijke bloem te zoeken of een wolk of een ster, of een gedicht te leren of de saaie taak van een ander op te vrolijken. Wat is het nut van zo’n verschrikkelijke ijver waarmee velen zichzelf afmatten en steeds maar de ervaring van schoonheid en vreugde uitstellen, omdat ze vastzitten aan vervelende plichten? Tenzij ze deze mooie, frisse en eeuwig tegenwoordige mogelijkheden in hun leven toelaten, sluiten zij zichzelf af van de hemel en een grauwe stof zet zich vast op hun hele bestaan. Dat de hemel schitterender dan de aarde is, betekent weinig tenzij de aarde zelf gewaardeerd wordt en er vreugde aan beleefd wordt. Lief te hebben wat van deze aarde is, geeft het recht te streven naar de glans van de zonsopgang en de sterren.

Weinig mensen zijn heiligen of genieën, maar er is altijd deze hoop voor ons allen, dat elke zuivere genieting die we koesteren een brandpunt is van goede wil en ieder lieflijk toneel waar we ons bevinden, elke harmonie waarnaar we luisteren, ieder gracieus of teer voorwerp dat met eerbiedige handen wordt aangeraakt, een hoop prettige gedachten brengt, die noch zorg noch armoede of pijn kunnen vernietigen.

Vreugde is niet los te denken van de leerstellingen van Swedenborg. In die tijd had hij een nieuwe tak van filosofie die vreemd scheen na de boetedoeningen van de Middeleeuwen en de somberheid van ijzige geloofsbelijdenissen. Een van de verrassingen van zijn onderwijs is de voorstelling van het genieten als een dienaar tot leven. Zijn verheven geloof in de menselijke mogelijkheid om de diepere vreugden van het huwelijk en het geluk van de kindertijd te versterken, is nog ver vooruit ten opzichte van het verlegen wantrouwen, de lage idealen en de domme manieren om kennis bij te brengen die onder ons heersen. In Swedenborgs filosofie is werkelijk leven het vermogen van het hart tot vervulde vreugde.

- 10 **Overwinning**
‘Hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen’ (Johannes 16:33)

We zijn hier voor een doel

Eens werd droefenis beschouwd als een straf van God. Een last die passief en vroom gedragen moest worden. Men geloofde dat de enige manier om slachtoffers van ongelukkige omstandigheden te helpen er uit bestond om hen een schuilplaats te geven en hen over te laten aan meditatie en een zo tevreden mogelijk leven te laten leiden in de vallei van de schaduw. Maar we begrijpen nu dat een teruggetrokken leven zonder streven de geest verzwakt.

Het is precies hetzelfde als met het lichaam.

De spieren moeten gebruikt worden of ze verliezen hun kracht. Als we op de een of andere manier niet buiten onze beperkte ervaring treden en onze herinnering, begrip en sympathie gebruiken, worden ze traag. We bereiken onze hoogste mogelijkheden door te vechten tegen de beperkingen, aanvechtingen en gebreken van de wereld. Dat noemt Swedenborg de wereld verzaken en God aanbidden.

Ziek of gezond, blind of ziende, gebonden of vrij, we zijn hier voor een doel en hoe we er ook aan toe zijn, we behagen God meer met nuttige daden dan met veel gebeden of vrome berusting. De tempel van de Kerk is leeg, tenzij het goede in haar leven haar vervult. Het zijn niet de stenen muren die haar klein of groot maken, maar de dappere zielen van wie licht in en om haar schijnt. Het altaar is alleen heilig wanneer het het altaar van ons hart vertegenwoordigt, waarop we de enige offers die

ooit bevolen zijn, offeren: de liefde die sterker is dan haat en het geloof dat twijfel overwint.

Verfijning van de ziel

Een eenvoudig, kinderlijk geloof in een goddelijke vriend lost alle problemen op, die op aarde tot ons komen. Wij ontmoeten bij iedere stap moeilijkheden. Zij vergezellen het leven dat het resultaat is van de combinatie van karakter en individuele neigingen. De zekerste weg om die het hoofd te bieden, is aan te nemen dat we onsterfelijk zijn en dat we een 'Vriend' hebben die 'sluimert noch slaapt', (Psalm 121:4) en die over ons waakt en ons leidt, als we hem toestaan.

Ik heb nooit geloofd dat mijn beperkingen op enigerlei wijze straffen of toevalligheden waren. Had ik zo'n standpunt gehad, dan zou ik nooit de kracht hebben aangewend om ze te overwinnen. Ik dank God voor mijn handicaps, want daardoor heb ik mezelf, mijn werk en mijn God gevonden. Het is me altijd voorgekomen, dat er een heel speciale betekenis is in de woorden van de Brief aan de Hebreeën: 'Als we gekastijd worden, behandelt God ons als zonen' (12:6). Swedenborgs leer bevestigt dit inzicht. Hij definieert het totaal niet begrepen woord 'kastijden' of 'kastijding' niet als straf, maar als oefening, tucht en verfijning van de ziel.

Met deze gedachte ten zeerste verschanst in ons diepste zijn, kunnen we bijna alles doen wat we wensen en hoeven we ons denken niet te beperken. We kunnen onszelf helpen naar al de schoonheid van de schepping die we kunnen bevatten.

Voor iedere pijn is er de vergoeding van tedere sympathie. Uit pijn groeien de viooltjes van geduld en zachtheid, het visioen van het heilige vuur dat de lippen van Jesaja aanraakte en zijn leven tot geest ontstak en de tevredenheid die komt met de avond-ster. De wonderbaarlijke rijkdom van menselijke ervaring zou iets verliezen van belonende vreugde als er geen beperkingen waren die overwonnen moesten worden. Het uur op de heuveltop zou niet half zo mooi zijn als er geen donkere vallei overgestoken moest worden. Swedenborgs *Ware Christelijke Religie* is vol van aansporingen tot geloof in onze door God gegeven krachten en eigen activiteit. De hoofdstukken 'Het Geloof' en 'De Vrije Wil' zijn een machtige verklaring dat we nooit hopeloos en passief ons moeten overgeven aan ongeluk of de omstandigheden of zelfs aan onze fouten, alsof we slechts gebeeldhouwde figuren waren met hangende handen, wachtend op Gods genade om ons in beweging te brengen. We moeten niet bezwijken voor geestelijke slavernij. We moeten het initiatief nemen, onbevreesd in onszelf kijken en zoeken naar nieuwe ideeën voor wat we gaan doen en wegen om onze wilskracht te ontwikkelen. Dan zal God ons voldoende licht en liefde geven voor al onze noden.

Nu zijn beperkingen van allerlei soort vormen van 'kastijding' om zelfontwikkeling en werkelijke vrijheid aan te moedigen. Het is gereedschap dat ons in handen is gegeven om kleine en grotere stenen die onze hogere gaven verborgen houden, uit de weg te ruimen. Zij trekken de blinddoek van onverschilligheid van onze ogen en we zien de lasten die anderen dragen en leren hen te helpen door toe te geven aan de medelijdende voorschriften van onze harten.

Het openen van het innerlijk oog

Het voorbeeld van pas blind geworden mensen is zo concreet, dat ik het wil gebruiken als een voorbeeld voor levensopleiding. Wanneer zij hun gezichtsvermogen verliezen, dan denken ze dat er niets is overgebleven dan hartzeeer en wanhoop. Zij voelen zich uitgesloten van al wat menselijk is. Het leven is als as in een koude haard. Het vuur van idealen is uitgedoofd. Het licht van hoop is weg. Eens geliefde voorwerpen blijken scherpe kanten te hebben, wanneer zij tastend eromheen zoeken. Zelfs degenen die van hen houden, handelen onbewust irriterend, omdat blinden voelen dat zij niet langer anderen de steun van hun werk kunnen geven.

Dan komt de een of andere wijze leraar of vriend om de gehandicapten te verzekeren dat ze met hun handen kunnen werken en tot op zekere hoogte hun gehoor kunnen oefenen om de plaats van het zien in te nemen. Dikwijls geloven de getroffensten dit niet en in wanhoop houden zij dat voor spotternij zoals drenkelingen zich blindelings vastklampen aan eenieder die hen probeert te helpen. Niettemin moeten de lijdenden voortgestuwd worden en wanneer ze zich gaan realiseren dat ze opnieuw contact met de wereld kunnen hebben en de taken van mensen kunnen vervullen, dan treffen ze in zichzelf een wezen aan waarvan ze tevoren niet gedroomd hadden.

Wanneer ze wijs zijn, ontdekken ze tenslotte dat geluk weinig te doen heeft met uiterlijke omstandigheden en zij bewandelen hun verduisterde pad met een sterkere wil dan ze ooit in het licht voelden. Degenen die geestelijk verblind zijn 'in het verleidelijke broeinest van de wereld' kunnen en moeten op dezelfde manier gedwongen worden uit te zien naar nieuwe mogelijkheden in zichzelf en nieuwe wegen tot geluk uit te werken. Zij kunnen zelfs boos zijn over een vertrouwen dat edeler dingen van hen verwacht. Inderdaad kunnen ze zeggen: 'Ik zal blij zijn als je me neemt zoals ik ben: suf of gemeen of hard of zelfzuchtig'. Maar het is een belediging voor hen en de eeuwige waardigheid van mensen om zich bij hun verzoek neer te leggen. Er is veel in ons dat zelfs onze naaste vrienden niet kunnen weten, meer dan we durven of willen of in staat zijn voor hen bloot te leggen: meer kracht, meer gevoel, meer karakter. Hoe weinig kennen we onszelf! We hebben beperkingen en beproevingen nodig om ons innerlijk te openen, onze

onwetendheid te verdrijven, onze vermommingen af te rukken, oude ideeën af te werpen en verkeerde maatstaven te verbreken. Alleen door zulke pijnlijke ontzueringen kunnen we naar een plaats geleid worden waar we minder verkrampd zijn, minder gehinderd worden door de altijd zich opdringende, uiterlijke wereld. Alleen dan ontdekken we een nieuw vermogen en waardering van goedheid, schoonheid en waarheid.

Door zo'n ervaring kunnen we een mooie uitleg krijgen van de woorden van Jezus: *'Waarlijk, waarlijk, Ik zeg u: Hij die ontvangt die Ik zend, ontvangt Mij'*, (Johannes 13:20). We moeten weten dat in elke beperking die we overwinnen en in de hogere idealen die we zo bereiken, het gehele koninkrijk van liefde en wijsheid aanwezig is. Zo leren we dat de juiste weg om te groeien, is door verder dan onze beperkingen te streven, door een verheven wens voor grote dingen en het streven die te volbrengen. Zo groeien we meer en meer, bewust van de diepere betekenis van ons leven.

Het oog groeit door te leren meer naar afzonderlijke voorwerpen te kijken. Voor ons fysieke zien lijkt de aarde plat en de sterren zijn voor ons als zij voor de ouden waren. Toch heeft de wetenschap ons oneindige, nieuwe wonderen en pracht in deze verschijnselen geleerd. Kinderen zien in de dingen rondom hen alleen wat zij nodig hebben of niet nodig hebben, maar wanneer een Newton het vallen van een appel herkent als de uitdrukking van een universele kracht in de natuur, dan ziet hij ver voorbij het gewone zien. Hetzelfde is het geval met onze geest. Wij groeien wanneer wij vollediger de mogelijkheden van ons nieuwe leven zien, versluierd in dagelijkse contacten. Maar wanneer we dit vitale feit vergeten of het negeren, dan leiden onze zintuigen ons op een dwaalspoor. Daarom zijn beperkingen noodzakelijk, met name om de grootsheid van innerlijk leven tot ons te brengen en ons ieder ogenblik onze door God gegeven mogelijkheden voor ogen te stellen.

Kies!

De blijvende verdienste van Swedenborg ligt in dergelijke gedachten. Hij toont ons dat wij in elke gebeurtenis en elke beperking een keuze hebben en dat kiezen scheppen is. We kunnen besluiten ons door onze beproevingen te laten verpletteren of we kunnen ze omzetten tot nieuwe krachten van het goede. We kunnen ons laten meeslepen door algemene meningen of traditie of we kunnen ons toeleggen op de leiding van de ziel in ons en moedig afstevnen op waarheid. Van buitenaf kunnen we niet vertellen of onze ervaringen werkelijke zegeningen zijn of niet. Zij zijn bekera met gif of bekera met gezond leven, overeenkomstig hetgeen we er zelf in doen. De keuzen waarvoor we gesteld zijn, zijn nooit zo zeer tussen wat we wel of niet kunnen doen, als tussen de principes van waaruit we handelen, wanneer we beperkt en belemmerd worden. De aarde is evenmin

bedoeld als een alleszins heerlijke verblijfplaats als dat ze bedoeld is als een plek van toorn. Zoals de grond distels voortbrengt en zoals rozen doornen hebben, zo zal het menselijk leven zijn beproevingen hebben.

Dat is niet vreemd of wreed. Het is de prikkel van God die ons drijft onze levens te verruimen en sterk te maken voor een hogere bestemming die niet bereikt kan worden binnen onze aardse grenzen. Alleen door te streven naar wat verder weg is, zullen we expansie en vreugde winnen. Laten we dan de beperkingen die ieder van ons heeft, opnemen en het voorbeeld volgen van hem die op zijn zwakke schouders het kruis van de wereld droeg, opdat hij een lichtende en inspirerende invloed moge hebben, doordat hij levenwekkende gedachten en verlangens gaf aan de zwakken, de beproefden en de moedelozen.

Ik heb inderdaad gekeken in het werkelijke hart van de duisternis en geweigerd te zwichten voor zijn verlamende invloed, maar in de geest ben ik iemand die de zonzijde kiest. Wat betekent het als alle donkere, ontmoedigende stemmingen van de menselijke geest op mijn weg komen, dik als de dorre bladeren van de herfst? Andere voeten hebben die weg vóór mij afgelegd en ik weet dat de woestijn even zeker tot God leidt als de groene verfrissende velden en vruchtbare boomgaarden. Ook ik ben diep vernederd en er toe gebracht mijn kleinheid en de onmetelijkheid van de schepping te beseffen. Hoe meer ik leer, hoe minder ik denk te weten en hoe meer ik begrijp van de ervaring van mijn zintuigen, des te meer begrijp ik hun tekortschieten en hun ontoereikendheid als basis voor het leven. Soms schijnen mij de gezichtspunten van de optimist en de pessimist zo goed in evenwicht dat ik alleen door louter geestkracht kan vasthouden aan een praktische, leefbare levensfilosofie. Maar ik gebruik mijn wil, kies het leven en verwerp het tegendeel, het niets.

Edwin Markham heeft in zijn gedicht *Kies* de tegenovergestelde stemmingen en verschillende soorten geloof die heden ten dage om die voorrang strijden, voortreffelijk uitgedrukt:

*Aan de tak van de rozenstruik is de prikkelende doorn:
De tere lelie moet in het slijk leven
De kleuren van de vlinder vergaan bij een zuchtje;
En het eind van de weg is het huis van de dood
Nee, nee. Aan de rozenstruik is de tere roos;
In het sluike van de rivier bloeit de lelie;
De mot is even mooi als de bloem van het gras;
En het eind van de weg is een deur naar God!*

11 **Het mystieke zintuig**
'Zie, het koninkrijk Gods is in u' (Lukas 17: 21)

De bovennatuurlijke wereld

Men kan dan wel spreken over de dwaasheid van de 'bovennatuurlijke wereld', maar mensen hebben geprobeerd daar zonder mee te leven en voelden tenslotte een tragisch gemis. Het is droevig, maar de grote meerderheid van menselijke wezens heeft zichzelf afgesloten van haar schitterende mogelijkheden voor innerlijke ontwikkeling en leeft alsof ze gevangen zit en machteloos is onder een duidelijke zwaarte.

Swedenborg, één van die zeldzame individuen, zag de uitweg en schreef deze woorden:

'Waarheden afgeleid van het goede hebben alle macht' (Hemelse Verborgenheden nr. 10185:5)

Door deze woorden leerde hij dat de kracht van Simson geestelijk voor ieder van ons beschikbaar komt als we ons slechts rechtstreeks door God zouden laten inspireren vanuit Zijn Goddelijke Waarheid.

Het is veelzeggend dat Ralph Waldo Emerson, die in veel geloofsovertuigingen op afstand van Swedenborg stond, de fundamentele waarheid achter Swedenborgs onbaatzuchtige houding zag en schreef: 'De zwakheid van de wil begint wanneer het individu iets van zichzelf zou willen zijn en de blindheid van het intellect begint wanneer het iets van zichzelf zou willen zijn'.

Swedenborg en Emerson begrepen beiden dat alleen door het goddelijk leven door ons heen te laten gaan, de wereld bevrijd zal worden. Dit is de ware betekenis van Swedenborgs boodschap van *'de heuvelen vanwaar onze hulp komt'* (Psalm 121:1).

Het was niet onsterfelijkheid of het behoren tot een bovenaardse werkelijkheid waarop Swedenborg de nadruk legde, maar de verantwoordelijkheden die zij op ons leggen. Hij beschouwde zijn uitzonderlijke gemeenschap met engelen niet als een doel op zichzelf, maar alleen als een middel om zijn begrip te openen voor een juiste vertolking van Gods Woord en de zo verkregen kennis tot

erfdeel van de mensheid te maken. In feite is er niet zoiets als een 'bovennatuurlijke wereld' wanneer we ervan overtuigd zijn dat de hemel niet buiten maar in ons is. We worden slechts des te meer gedreven om te handelen, lief te hebben, te hopen tegen hoop in en om vastbesloten de duisternis om ons te kleuren met de mooie tinten van de hemel in ons, hier en nu.

Men moet begrijpen dat, terwijl de mogelijkheid van gemeenschap met vertrokken geesten is toegestaan, wij nooit aangemoedigd worden dat te cultiveren. Wanneer profeten, apostelen en zieners nodig zijn om onze slapende harten te wekken, is het voor hen nodig om in bewuste omgang met engelen en geesten te zijn, omdat God dan zelf het toezicht op het werk heeft en verwarring voorkomt. Maar in de regel stelt elk verkeer met geesten dat van ons uitgaat ons bloot aan groot gevaar, omdat we zo gemakkelijk beïnvloed worden door misleidende geesten die onze zwakheden kennen en ons gebruiken voor hun zelfzuchtige doeleinden.

Wanneer daarom Swedenborg vaststelt dat elk menselijk wezen op zijn minst vergezeld is door twee engelen van de hemel en twee slechte geesten van de hel, houdt hij ook staande dat onze innerlijke vrede en orde in ons leven afhankelijk zijn van onze zichtbare bondgenoten en vijanden. Het is voldoende voor ons de Heer alleen te volgen, vertrouwend op Zijn bescherming en leiding.

Onze heilige verantwoordelijkheid

Swedenborgs aanspraken hebben sinds ze gemaakt werden, de wereld verbaasd. Hij zei: 'Het is mij niet onbekend dat velen willen zeggen dat een mens nooit met engelen en geesten kan spreken zolang hij in het lichaam leeft; velen zeggen dat het fantasie is, anderen dat ik zulke dingen poneer om invloed te krijgen, anderen weer andere dingen, maar ik aarzel niet over deze verklaring, want ik heb gezien, ik heb gehoord, ik heb gevoeld' (Hemelse Verborgenheden, nr. 68).

Ik heb met verwondering gelezen dat degenen die het zielenleven bestuderen, nauwelijks verwijzen naar Swedenborgs omvangrijke werken die hetzelfde onderwerp behandelen. Zoals Sir Oliver Lodge. Hij publiceerde een aantal gesprekken met zijn 'dode' zoon Raymond, die vertelde hoe de bewoners van de eeuwigheid het werk doen dat ze het prettigst vinden, leven in het gezelschap dat ze het prettigst vinden en hoe ze gekleed en gevoed worden. Maar de zo overgebrachte informatie is gering en fragmentarisch. Die was afgedwongen door ingewikkelde séances en op een wijze die totaal niet leek op Swedenborgs gesprekken van aangezicht tot aangezicht met engelen en geesten of op zijn bovenmenselijke vastheid wanneer hij een menigte van rationalistische gebeurtenissen en zichtbare waarheden die vonkten als diamanten. Swedenborg zag de verharding van het geheugen; hij hoorde de klaagzangen van slechte geesten

wanneer zij in de hemel keken en dikke duisternis zagen. Hij bevond dat engelen niet konden ademen in een sfeer waarheen hun gedachten hen niet verheven hadden en hij zag de heerlijke vruchten van liefde die lichaam en geest beide voeden.

Wanneer we denken aan al degenen die blij zouden zijn met kleurige details van die onzichtbare wereld waarheen hun geliefden zijn gegaan, dan is de heilige verantwoordelijkheid om hun twijfelende harten te bevredigen, duidelijk. Zij kunnen zich verheugen in de wetenschap dat in de 18^e eeuw een ervaren geleerde opstond die zichzelf als ziener beschouwde en die zonder enig eigenbelang de wereld 25 dikke kwarto boekdelen gaf vol details van duidelijke contacten met het geestelijk universum.

Hij stond pal voor zijn aanspraken, gaf zijn rijkdom op, leefde eenvoudig, drukte al zijn eigen werken en verdeelde ze op een nederige maar waardige manier.

Hij bleef koel van temperament, woog alles af wat hij deed en zei. Hij vertoonde nooit tekenen gekweld te worden door hartstocht of dwang of enige prikkel van bovennatuurlijke aard. Hij verliet nooit zijn gewoonten van inductief denken of ontkende nooit enige fysieke werkelijkheid of verachtte nooit de kleinste vreugden van zijn medemensen. Hoe hij ook in beslag genomen werd door zijn duizelingwekkende zending, hij beantwoordde elk verzoek om hulp of sympathie in de praktische noden van het dagelijks leven. Toen men hem op zijn sterfbed vroeg of alles wat hij geschreven had, werkelijk waar was of dat hij sommige gedeelten wilde herroepen, antwoordde hij met een warmte die van geen aarzelen wist: 'Ik heb niets dan de waarheid geschreven, zoals je het sterker hierna bevestigd zult vinden gedurende al de dagen van je leven, mits je je altijd maar dicht bij de Heer houdt en alleen Hem trouw dient, het slechte op alle manieren als zonde tegen Hem mijdt en ijverig Zijn Woord doorzoekt, dat van het begin tot het einde onbetwistbaar getuigenis aflegt van de waarheid van de leer die ik de wereld heb overgebracht' (Tafel 1877: 2, 1, 580).

De bron van het mystieke zintuig

Mogelijk geeft mijn eigen gedeeltelijke isolement van de wereld van licht en klank mij inzicht in Swedenborgs buitengewone ervaringen. Ik weet niet of dat het 'mystieke' zintuig is, dat ik bezit, maar zeer zeker is het waarnemend. Het is het vermogen dat verwijderde voorwerpen binnen het kennisvermogen van de blinden brengt, zodat zelfs de sterren bij de deur lijken te zijn. Dit zintuig verbindt me met de geestelijke wereld. Het overziet de beperkte ervaring die ik opdoe van een onvolledige aanrakingswereld en stelt het voor mijn geest om het in geestelijke zin te interpreteren. Dit zintuig openbaart het goddelijke aan het menselijke in mij, het vormt een band

tussen de aarde en de grote overzijde, tussen het nu en de eeuwigheid, tussen God en mensen.

Het is speculatief, intuïtief, herinnerend.

Er is niet alleen een objectieve fysieke wereld, maar ook een objectieve geestelijke wereld. De geestelijke heeft zowel een binnenkant als een buitenkant, precies zoals de fysieke een binnen- en een buitenkant heeft. Elk heeft zijn eigen niveau van werkelijkheid. Er is geen strijd tussen deze twee niveaus van leven, behalve wanneer het materiële niveau gebruikt wordt zonder rekening te houden met het geestelijke dat erin en erboven ligt.

Het onderscheid tussen beide is door Swedenborg uitgelegd in zijn opvattingen over de verschillende graden. Hij verduidelijkt dit door te zeggen dat de fysieke wereld wordt waargenomen door een zintuiglijk orgaan dat van dezelfde substantie is als dat van de geestelijke wereld.

Mijn leven is zó gecompliceerd door een drievoudige handicap van blindheid, doofheid en onvolkomen spraak, dat ik nog niet het eenvoudigste kan doen zonder te denken en te proberen mijn ervaringen verstandelijk te verklaren. Als ik altijd dat mystieke zintuig zou gebruiken zonder te pogen de buitenwereld te begrijpen, zou mijn vooruitgang belemmerd worden en alles zou in een chaos over me komen. Het is gemakkelijk voor mij dromen en werkelijkheid, het geestelijke en het fysieke dat ik niet behoorlijk verstandelijk verklaard heb, door elkaar te halen; zonder onderscheidingsvermogen zou ik ze niet uit elkaar kunnen houden. Zelfs wanneer ik me vergis bij het voorstellen van kleuren, klank en licht en niet aan te raken fenomenen, moet ik altijd proberen het evenwicht te bewaren tussen mijn uiterlijke en innerlijke leven. Evenmin kan ik mijn gevoelszintuig gebruiken zonder te letten op de ervaring van anderen. Zonder de hulp van de zienden zou ik verdwalen of anders rondgaan in een blinde cirkel.

Ik ben altijd in het bijzonder geholpen door deze passage uit Swedenborgs *Hemelse Verborgenheden* (nr. 5119)

'Het lijkt alsof de dingen die in de wereld zijn door de zintuigen naar binnen vloeien, maar dat is een dwaalbegrip van de zintuigen. Het toevloeien is van binnen naar buiten en door dat instromen heeft de mens gewaarwording.

Het is de innerlijke mens die ziet en waarneemt wat buiten hem gebeurt en door die innerlijke bron heeft de zintuiglijke ervaring zijn leven, want van geen andere dan deze subjectieve bron is er enige mogelijkheid van gevoel of gewaarwording. Maar het wanbegrip dat de waarneming van buitenaf komt is van dien aard en zo algemeen dat de natuurlijke geest er zich niet van kan bevrijden en evenmin de rationele geest, tenzij hij abstract kan denken, los van de zintuigen.' Ik kan gemakkelijker geloven dat, zoals Swedenborg ons vaak probeert aan te tonen, dat zichtbare en voelbare verschijnselen van de wereld de directe belichaming zijn van de

geestelijke staat van zijn inwoners. Het is van weinig nut om zelfs van de prachtigste heerlijkheid van de hemel te weten, tenzij we iets weten over hun oorsprong en hun wezenlijke betekenis. Natuurlijk is dat moeilijk voor diegenen die het onderscheid tussen hun aardse lichamen en hun innerlijke zelf niet beseffen.

Psychische kracht

Mijn leven werd ruimer toen ik op twaalfjarige leeftijd leerde spreken. Nog altijd ben ik verbaasd en opgewonden door die gebeurtenis zesendertig jaar geleden; het staat me zo geïsoleerd, wonderbaarlijk, verbijsterend voor de geest. Denk aan het omvormen van stomme, ziellose lucht tot spraak in de middernachtelijke stilte. Ik had geen voorstellingen over spraak en mijn aanraken was niet voldoende voor mij om de duizend fijne trillingen van gesproken woorden over te brengen.

Zonder fysiek te horen moest ik al het mogelijke denken waartoe ik in staat was, totdat ik erin slaagde ervoor te zorgen dat ik niet alleen gehoord maar ook begrepen werd. Ook nu nog moet ik door louter geestkracht mijn spreken zo ongeveer begrijpelijk maken. Wanneer ik het beste spreek weet ik niet hoe ik die graad van volmaaktheid moet handhaven, omdat ik niet volledig de klanken die van mijn lippen komen, kan voelen. Wat me verrast is niet dat ik te kort schiet, maar dat het onderbewuste deel van de geest zo vaak mijn onhandige taal betreedt, zodat mijn vrienden ernstig zeggen: ‘Waarom kun je niet altijd zo goed spreken?’ Als ik die geestelijke kracht vollediger zou kunnen ontwikkelen, dan weet ik zeker dat mijn overwinning volledig zou zijn. De pijn en de teleurstellingen die ik heb verdragen zijn ontelbaar, maar ze zijn de prijs van het betalen waard, vanwege de vreugde die ik heb dat ik in staat ben die levende band te hebben tussen de buitenwereld en mijzelf.

Toen ik leerde articuleren en gevoel te leggen in wat ik zei, voelde ik meer en meer het wonder van alle tijd en eeuwigheid – de werkelijkheid van de gedachte!

Gedachten, waaruit boeken, filosofieën, wetenschappen, beschavingen en evenzeer de vreugde en de ellende van het menselijk ras gewrocht zijn.

In de grote stilte van mijn gedachten

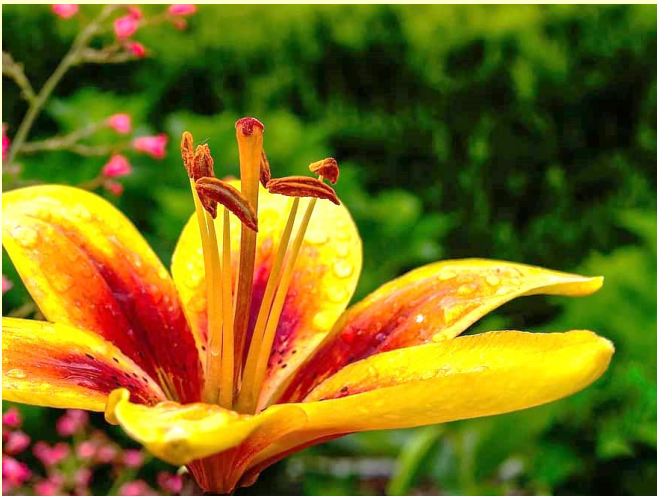
In de grote stilte van mijn gedachten leven allen die ik op aarde lief heb gehad, dichtbij of veraf, levend of dood en ze hebben hun eigen individualiteit, hun eigen geliefde wegen en beking. Elk moment kan ik ze bij me brengen om mijn eenzaamheid op te vrolijken.

Het zou mijn hart breken als er een of andere barrière zou zijn die hen kon verhinderen tot mij te komen. Maar ik weet dat er twee werelden zijn, één die we kunnen meten met lijn en regel, en een andere die we kunnen voelen met onze harten en intuïtie. Mijn standvastige gedachte verheft zich boven het verraad van mijn ogen, om het zicht achter al het tijdelijke zien te volgen. Stel dat er een miljoen kansen zouden zijn tegen die ene dat mijn geliefden die heengegaan zijn leven. Wat daarvan te denken? Ik wil die ene kans nemen en een fout riskeren. Liever dan dat hun zielen bedroefd worden door mijn twijfels en dat ik dat dan later ontdek. Daar die ene kans op onsterfelijkheid er is, wil ik proberen geen schaduw te werpen op de vreugde van hen die heengegaan zijn. Ik vraag me soms af wie meer troost nodig heeft, degene die hier beneden rondtast of degene die misschien juist leert te zien in Gods licht. Hoe werkelijk is de duisternis voor iemand die slechts in de schaduwen van de aarde raadt naar een ongeziene zon! Maar hoe waardevol is de poging om geestelijk in contact te komen met hen die ons bemind hebben tot hun laatste moment op aarde! Zeker is het een van onze heerlijkste ervaringen dat wanneer wij getroffen worden door een edel gevoel van zuivere vreugde en wij ons de gestorvenen herinneren op de tederste wijze en wij ons machtig tot hen aangetrokken voelen. En steeds heeft het bewustzijn van zo'n geloof de macht om het gelaat van sterfelijkheid te veranderen, tegenspoed tot een kans op overwinning te maken en om een baken van bemoediging op te richten voor mensen bij wie de laatste steun van vreugde lijkt weggenomen te zijn.

Gemeenschap met God

Ik heb met ontroering de woorden gelezen van de briljante Engelse chemicus Sir Humphrey Davy, die wetenschap, geloof en onbaatzuchtigheid op opmerkelijke wijze verenigde: ‘Ik ben niet jaloers op kwaliteit van geest en intellect bij anderen – niet op genialiteit, macht, geestigheid of verbeeldingskracht; maar als ik kon kiezen wat het heerlijkst zou zijn en het nuttigst voor mij, zou ik de voorkeur geven aan een sterk godsdienstig geloof boven alle andere zegen; want het maakt het leven tot een discipline in goedheid, schept nieuwe hoop wanneer alle aardse hoop verdwijnt,....het wekt leven zelfs in de dood en te midden van verderf en verval roept het schoonheid en goddelijkheid op; het maakt een instrument van marteling en schande (het kruis) tot de ladder om op te stijgen naar het paradijs; en ver boven al de

combinaties van aardse hoop roept het de heerlijkste visioenen op van palmen en amaranten, van de hoven van de gezegenden, van de zekerheid van eeuwigdurende vreugden, waar de op sensatie beluste sceptische mens slechts duisternis, verval, vernietiging en wanhoop ziet.' Het is als een Pinksterervaring deze woorden aan te raken van iemand die van de mensheid houdt, die niemand nodig had om zijn gedachten te steunen, die de talloze tegenstrijdigheden van de oude geloofsinhouden, de kwellingen van het menselijk bestaan kende, maar die onwankelbaar zijn gemeenschap met God behield. Ik kan mezelf niet voorstellen zonder geloof te leven. Ik kan me even gemakkelijk een levend lichaam zonder hart voorstellen. Voor iemand die doof en blind is, biedt de geestelijke wereld geen probleem. Bijna alles in de natuurlijke wereld is vaag, zo ver weg van mijn zintuigen als geestelijke zaken aan de geest van de meeste mensen. Maar het innerlijke of mystieke zintuig, zo u wilt, geeft mij het zien van het ongeziene. Ik ben me bewust dat sommige geleerde critici mij willen breken op het rad van hun minachting. Zij zullen proberen mijn armelijke filosofie te verbeteren op het aambeeld van hun levendige vrolijkheid met de hamer van redeneringen ontleend aan de wetenschap. Ze zeggen dat 'elke schepping zichzelf kroont in die onzichtbare atoom van de materie'. Dat is het begin en het eind.'

Misschien; maar er is nog een dauwdruppel in de kelk van een lelie; er is een geur in het hart van de roos en onder een blad vouwt een vogel zijn vleugels! Mijn mystieke wereld is lieflijk, met bomen, wolken, sterren en maalstromen die ik nooit heb gezien. Ik ben me vaak bewust van mooie bloemen, vogels en lachende kinderen, waar er voor mijn ziende metgezellen niets is. Zij verklaren sceptisch dat ik 'licht dat nooit op zee of land was' zie. Maar ik weet dat hun mystiek zintuig slapend is en dat is de reden dat er zo veel dorre plekken in hun leven zijn. Zij verkiezen 'feiten' boven visie.

Zij willen een wetenschappelijk bewijs en dat kunnen ze krijgen. Met onvermoeibaar geduld voert de wetenschap de mensheid terug naar de aap en rust tevreden. Het is uit deze aap dat God de ziener schept en wetenschap de geest ontmoet, zoals het leven de dood ontmoet, en leven en dood zijn één.

12 *De grote tijding*

'De Heer mijn God zal mijn duisternis verlichten' (Psalm 18:28)

Liefde als een fakkel

Vele jaren zijn voorbijgegaan sinds Swedenborgs dood en langzaam heeft zijn werk erkenning gewonnen. De tegenstand die zijn leer eens opwekte is veranderd in een houding van verdraagzaamheid en onderzoek. Veel intelligente mensen hebben zijn leer in de centra van de beschaving verdedigd en ze gebracht naar de hoeken en verre plaatsen van de wereld waar de meesten van ons nooit van gedroomd hadden. Zijn boodschap reisde als het licht, zij aan zij met nieuwe kennis, de nieuwe vrijheid en de nieuwe maatschappij, die vechten om zich te verwerkelijken in het leven der mensheid. Ik kom altijd weer voorbeelden tegen van teleurgestelde levens die verrijkt en opgevrolijkt zijn door die 'grote tijding'. Ook ik heb mijn nederige getuigenis en ik zal uitermate gelukkig zijn als door een woord van mij ook maar één individu een gevoel krijgt van Gods tegenwoordigheid of een levendiger gemoed om de moeilijkheden van zijn omgeving te overwinnen. Van één ding ben ik zeker: elke poging die troost brengt aan beperkte menselijke wezens die strijden in een duistere, zelfzuchtige tijd, is de moeite waard. Er is onder ons nog een bedroevende onverschilligheid ten aanzien van alle dingen van geloof en een ongeduld ten aanzien van enige poging om de levenswetten in geestelijke termen uit te leggen. De enige werkelijke blinden zijn zij die de waarheid niet willen zien, degenen die hun ogen sluiten voor geestelijk zien. Voor hen alleen is de duisternis onherroepelijk. Degenen die met liefde als een fakkel en vertrouwen als een gids het duister verkennen bevinden haar goed. Blinde mensen met innerlijke visie weten dat zij in een geestelijke wereld leven, ondenkbaar wonderbaarlijker dan de stofelijke wereld die voor hen versluierd is. De landschappen die zij aanschouwen verdwijnen niet. De bloemen waarnaar zij kijken zijn de onsterfelijke bloemen die in Gods tuin groeien. Voor zulke mensen is Swedenborgs boodschap als de door Mozes geslagen rots die zoete stromen van genezend water voortbrengt, zelfs een overvloed van waarheden voor degenen die hongeren en dorsten in hun pelgrimstocht door een tijdperk van materialisme en zelfzucht.

Credo in unum Deum

Godsdienst in het leven

Terwijl de theologische leerstellingen van Swedenborg in vele dikke boekdelen staan, is zijn centrale leer eenvoudig. Die bestaat uit drie hoofdideeën: God als Goddelijke liefde, God als Goddelijke wijsheid en God als een Goddelijke kracht om te gebruiken.

Deze ideeën komen als golven van een oceaan die elke baai en haven van het leven overstroomt met nieuwe wilskracht, geloof en inspanning. De conclusie dringt zich vanzelf op aan de geest van iemand die ijverig zijn werken leest, dat Swedenborg een wereld beschreef die even duidelijk objectief voor hem was als de wereld waarin wij leven voor ons.

Swedenborg toont aan dat de fysieke wereld een systeem van volmaakte orde vertoont en ieder onderdeel ervan past bij ieder ander deel. Hij toont aan dat deze zelfde wetten van toepassing zijn voor de samenstelling van het geestelijke rijk, de uitleg van de Bijbel en de geest van de mens. De lezer die in openbaring gelooft, zal een overtuigend getuigenis van Swedenborgs leer in de Bijbel zelf vinden. Drie dingen zijn karakteristiek voor zijn filosofie: volledigheid, homogeniteit en de algemene toepasselijkheid van zijn principes. Zoals een blad voortkomt uit een takje of zoals het lichaam afhankelijk is van de geest, zo is elk deel van zijn systeem verbonden met elk verwant deel.

Door al zijn theologische werken toont Swedenborg dat alle werkelijke religie van het leven en het leven van religie eruit bestaat goed te doen.

Hij zegt ook dat 'het woord' de wet van het leven, zijn volheid, zijn heiligheid een kracht heeft, in de letterlijke zin en in onze handelingen. Elke gelijkenis, elke geestelijke waarheid in de Bijbel, verlangt onze nauwgezette dienstbaarheid die noodzakelijk is voor de gezondheid, de verlichting en de bevrijding van de mensheid. Dat betekent dat we ernaar moeten streven de daden van de wereld te vullen met de geest. Want de hemel, zoals Swedenborg die schildert, is niet slechts een verzameling van stralende ideeën, maar een werkelijke leefbare wereld.

Hoe ik in de wereld zou willen helpen

Vanaf mijn zestiende jaar heb ik sterk geloofd in de door

Emanuel Swedenborg aan de wereld gegeven leer. Het was zijn opdracht de mensen te leren liever naar de innerlijke stem te horen dan naar meningen en geredetwist. Na vele jaren van eerbiedige bestudering van de Bijbel, vraag ik me dankbaar af of ik niet meer dan ik tot nu toe me heb gerealiseerd, verschuldigd ben aan Swedenborg voor het geloof, dat mijn duisternis tot licht brengt. Ik spreek mijn diepe erkentelijkheid uit jegens Swedenborg voor een rijkere uitleg van de Bijbel, een dieper begrip van de betekenis van het christendom en een kostbaar besef van de Goddelijke tegenwoordigheid in de wereld. De leer, die Swedenborg bracht, brengt ons langs een wonderlijk pad naar Gods stad van 'licht'.

Ik heb gelopen over, door de zon van waarheid, beschenen wegen en de ogen van mijn geest zijn geopend, zodat ik de vreugde en van een zien dat de duisternis overovert en de hemel rondgaat. Swedenborgs boodschap heeft zoveel voor me betekend! Hij heeft kleur, werkelijkheid en eenheid gegeven aan mijn gedachten over het toekomstige leven; hij heeft mijn ideeën van liefde, waarheid, nuttigheid verhevener gemaakt; hij is mijn sterkste prikkel geweest om mijn beperkingen te overwinnen. Er is een uiterste rust- en kalmte gevende kracht in de gedachten van Swedenborg voor mensen met mijn temperament. Zijn *Goddelijke Liefde en Wijsheid* is een fontein van leven waar ik altijd graag dichtbij wil zijn. Ik vind er een gelukkige rust in voor de luidruchtige krankzinnigheid van de uiterlijke wereld met haar vele woorden met weinig betekenis en handelingen van weinig waarde. Ik begraaf mijn vingers in de grote licht-rivier die hoger is dan alle sterren, dieper dan de stilte die me omhult. Die is alleen groot, terwijl al het andere klein en fragmentarisch is.

De atmosfeer die Swedenborg schept, neemt mij geheel in beslag. Zijn eenvoudigste zin is voor mij van betekenis. Ik dompel mijn handen diep in mijn omvangrijke braille boekdelen die Swedenborgs leer bevatten en leg ze weg, vervuld van de geheimen van de geestelijke wereld. Ik zou in staat willen zijn de geestelijke verlichting die tot mij komt wanneer ik met mijn eigen vingers *Hemel en Hel* lees, uit te stralen. Al de dagen van mijn leven hebben sindsdien 'de leer beproefd' en waar bevonden. Was ik maar in staat om aan anderen de helft van de stimulerende gedachten en de edele gevoelens die in Swedenborgs geschriften begraven liggen, uit te leggen, dan zou ik hen meer helpen dan ik waarschijnlijk ooit zou doen op een andere manier. Het zou zo'n vreugde voor me betekenen als ik een instrument mocht zijn om Swedenborg te brengen aan een wereld die geestelijk doof en blind is. Zijn boekdelen zijn een onuitputtelijke bron van voldoening voor degenen die het leven van de geest leiden. Als de mensen maar eens zouden beginnen Swedenborgs boeken te lezen, met eerst een beetje geduld, dan zouden ze weldra uit pure vreugde lezen.

13 **Mijn uiteindelijke ontwaken**

'Wees getrouw tot in de dood en Ik zal u de kroon des levens geven.' (Openbaring 2:10)

Credo

Wat is zo heerlijk als wakker te worden uit een bange droom en een lieflijk gezicht te zien dat u toelacht?

Ik wil graag geloven dat zó ontwaken van de aarde naar de hemel is.

Ik geloof in de onsterfelijkheid van de ziel omdat ik onsterfelijke verlangens in mij heb. Ik geloof dat de toestand waarin we na de dood binnengaan, bewerkt is door onze eigen motieven, gedachten en daden. Ik geloof dat, wanneer de ogen in mijn fysieke ogen opengaan naar de toekomstige wereld, ik bewust zal leven in het land van mijn hart. Zonder dat geloof zou er weinig betekenis in mijn leven zijn. Mijn geloof twijfelt nooit dat elke dierbare vriend die ik heb 'verloren' een schakel is tussen deze wereld en de volgende. Momenteel is mijn geest neerslachtig, wanneer ik niet langer de aanraking van hun handen voel of een teder woord van hen hoor; maar het licht van het geloof verdwijnt nooit van mijn hemel en ik vat weer moed, blij dat zij vrij zijn.

Ik kan dat armzalige geloof dat bang is om de dood onder ogen te zien niet begrijpen. Geloof dat kwetsbaar is, in de tegenwoordigheid van de dood, is een zwak riet om op te steunen. Het leven hier is wreder dan de dood. Het leven verdeelt en vervreemdt, terwijl de dood in wezen eeuwig leven is, verenigt en verzoent. Met standvastig denken volg ik het zicht achter al het zien, totdat mijn ziel zich verheft in geestelijk licht en roept 'Leven en dood zijn één!'

Bemoedigende stemmen

Wanneer ik terugkijk op mijn leven, komt het mij voor dat de kostbaarste verplichtingen voor degenen zijn die ik nooit heb gezien. Mijn dierbaarste intimiteit is die van het gevoel: mijn meest loyale en helpende vrienden zijn die van de geest. Wanneer ik voortga door het duister en moeilijkheden ontmoet, ben ik mij bewust van aanmoedigende stemmen die ruisen vanuit het geestelijke rijk. Ik voel een heilige hartstocht die zich uitstort vanuit de bronnen van de oneindigheid. Ik word ontroerd door muziek die de polsslag van God is. Verbonden met zonnen en planeten door onzichtbare koorden, voel ik de vlam van de eeuwigheid in mijn ziel. Hier, te midden van de lucht van elke dag, voel ik het ruisen van eeuwige regens. Ik ben me bewust van de pracht die alles van de aarde verbindt met alles van de hemel. Ingesloten door stilte en duisternis, bezit ik het licht dat mij een duizendvoudig zien zal geven wanneer de dood mij bevrijdt.

Einde van het boek.

Gouache door Ton Gravelijn.